

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

KRİPTO PARALARA YÖNELİK DOLANDIRICILIK SUÇU

ZEYNEP GAMZE GÜRKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP - 2023

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU

Kamu Hukuku Anabilim Dalı **Kamu Hukuku** Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Zeynep Gamze GÜRKAN** tarafından hazırlanan “Kripto Paralara Yönelik Dolandırıcılık Suçu” başlıklı tez, 07.12.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

GÖREVİ

UNVANI, ADI VE SOYADI
KURUMU/ÜNİVERSİTESİ

İMZASI

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Ali Tanju SARIGÜL
Hasan Kalyoncu Üniversitesi

JÜRİ BAŞKANI

Doç. Dr. Ahmet BOZDAĞ
Gaziantep Üniversitesi

JÜRİ ÜYESİ

Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜNDÜZ
Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Mahmut Serhat Yenice

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Zeynep Gamze GÜRKAN

07.12.2023

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

KRİPTO PARALARA YÖNELİK DOLANDIRICILIK SUÇU

ZEYNEP GAMZE GÜRKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. ALİ TANJU SARIGÜL

ÖZET

2008 yılında Satoshi Nakamoto ismini kullanan bir kişinin (bir kişi mi yoksa bir grup mu olduğu hala bilinmemekte) adeta devrim niteliğindeki Bitcoin isimli makalesini yayınlaması ile “kripto para” kavramı hayatımıza girmiştir.

Satoshi kripto para ile hiçbir devletin veya gücün üzerinde bir hakimiyet kurmadığı; merkeziyetsiz bir sistemin varlığının mümkün olabileceğini ve bu sistem ile aktarımın mesai saati içerisinde olup olmaması ya da yurt içi veya yurt dışı fark etmeksizin saniyeler içerisinde yapılabileceği, bununla birlikte aktarım bedellerinin çok düşük olacağı bir düzen vaat ediyordu.

Teknolojinin her geçen gün ilerlemesi Satoshi'nin vaat ettiği bu düzenin gerçekten mümkün olduğunu göstermektedir. Aslında kurulan bu sistemin getirdiği avantajlarla ticaretin, sanayinin esasen hayatın her alanında yapılacak ödemelerin tek tıkla saniyeler içinde yapılabilmesi insanın hayatını kolaylaştıran çok büyük bir değişim olarak görülmektedir. Ancak söz konusu sistemin avantajlarının yanında dezavantajlarının da bulunması kripto paraların çeşitli suçlara konu olmasına sebebiyet vermiştir. Kripto paraların merkeziyetsiz olması bu paraların uyuşturucu, silah kaçakçılığı, terör örgütlerinin finanse edilmesi, fuhuş vb. suçlardan elde edilen gelirlerin kolaylıkla aklanmasına fırsat vermektedir.

2008 yılından itibaren kripto para kavramı hayatın her alanında karşılık bulmaya başlamış; son derece yaygınlaşmıştır. On beş yıl içerisinde her birinin kendine has özellikleri olan binlerce kripto para birimi ve borsası ortaya çıkmış; kripto para suçu failleri her bir kripto para birimi veya borsası için farklı metotlarla suç icraları gerçekleştirmeye başlamıştır.

Bu tez çalışmasında kripto para kavramının dolandırıcılık suçuna konu olması tartışılmış; dolandırıcılık suçunun basit, nitelikli ve daha az cezayı gerektiren halleri irdelenmiş, suçun unsurları, cezası ve yargılama süreci incelenmiştir. Söz konusu suçun benzer suçlarla karşılaştırması yapılmış ve tüm bu hususlar kripto para yönünden değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kripto Para, Dolandırıcılık Suçu.

**HASAN KALYONCU UNIVERSITY
GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT of PUBLIC LAW**

COMMITMENT of FRAUD CRIME AGAINST CRYPTO CURRENCIES

ZEYNEP GAMZE GÜRKAN

MASTER THESIS

ADVISOR

Assoc. Prof. Dr. ALİ TANJU SARIGÜL

ABSTRACT

In 2008, a person named Satoshi Nakamoto (it is still unknown whether it is a person or a group) published a revolutionary article titled Bitcoin. With the publication of the article, the concept of "cryptocurrency" entered to our lives.

Satoshi stated for crypto money that, it would be possible to have a decentralized system over which no state or power could dominate, and with this system, the transfer could be made within seconds, regardless of whether it is during working hours or not, or if it is domestic or international, and he also stated that the transfer fees would be very low. He promised an order that all these things above would happen.

The advancement of technology day by day shows that this order promised by Satoshi is really possible. In fact, with the advantages brought by this established system, the ability to make payments in trade, industry and essentially all areas of life within seconds with a single click is seen as a huge change that makes people's lives easier. However, the fact that the system has disadvantages as well as advantages has caused crypto currencies to be subject to various crimes. The decentralization of cryptocurrencies means that these currencies can be used in drugs, arms smuggling, financing of terrorist

organizations, prostitution, etc. So it provides an opportunity of easy laundering of the incomes from these crimes.

The concept of crypto money has begun to find relevance in all areas of life since 2008 ; and it has already become extremely widespread. In fifteen years, thousands of cryptocurrencies and exchanges with their own characteristics have been emerged. Cryptocurrency crime perpetrators have begun to commit crimes with different methods for each cryptocurrency or exchange.

In this thesis study, it has been discussed that the concept of cryptocurrency is subject to the crime of fraud; simple, qualified and less punishable forms of the crime of fraud have been examined, and the elements of the crime, its punishment and the trial process have also been examined. The crime in question was compared with similar crimes and all these issues have been evaluated in terms of cryptocurrency.

Keywords: Cryptocurrency, Crime of Fraud.

ÖNSÖZ

İlk olarak çalışma sürecim boyunca her aşamada desteklerini, görüşlerini, bilgi ve birikimini esirgemeyen ve her daim kıymetli zamanını ayıran tez danışmanım Doç. Dr. Ali Tanju SARIGÜL Hoca'ya, jüride yer alan değerli Doç. Dr. Ahmet BOZDAĞ ve Dr. Öğr. Üyesi Hakan GÜNDÜZ Hoca'larıma teşekkür ve saygılarımı sunuyorum.

Bu zor süreçte maddi manevi desteğini ve duasını hissettiğim aileme; özellikle hayatımın her aşamasında olduğu gibi bu süreçte de nazımı çeken anneme sonsuz teşekkürler.

Tez yazım sürecinde cesaretimin her kırılışında beni yüreklendiren, her seferinde desteğini hissettiren; hayatımızın en güzel kararını şu zamanlarda birlikte aldığımız Ömer'e sonsuz teşekkürler.

Tezimi görevi sırasında şehit düşen; hiç tanışma fırsatına nail olamadığım ancak beni derinden etkileyen *Eğitim Şehidi Ceren DAMAR ŞENEL Hoca*'ya ithaf ediyorum. *Rahmetle...*

Zeynep Gamze GÜRKAN

Gaziantep – 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. BİRİNCİ BÖLÜM	
2. KRİPTO VARLIKLARA GENEL BAKIŞ	3
2.1. Para Kavramı	3
2.2. Bazı Para Kavramları (Dijital Para, Sanal Para, Elektronik Para Ve Kripto Para) Ve Bunların Özellikleri	4
2.2.1. Genel Olarak “Para” Kavramı.....	4
2.2.2. Dijital Para	4
2.2.3. Sanal Para.....	5
2.2.4. Elektronik Para.....	6
2.2.5. Kripto Para	7
2.2.5.1. Kripto Paranın Tanımı Ve Ortaya Çıkışı.....	7
2.2.5.2. Kripto Paranın Özellikleri	8
2.2.5.2.1. Merkeziyetsizlik	8
2.2.5.2.2. İşlemlerin Çok Daha Çabuk Yapılabilirlik Ve Aktarım Bedellerinin Çok Düşük Olması	9
2.2.5.2.3. Güvenli Olması	10
2.2.5.3 Kripto Paranın Avantajları ve Dezavantajları	10
2.2.5.4. Kripto Paranın Hukuki Niteliği	12
2.3. Kripto Varlıkların Sınıflandırılması.....	14
2.3.1. Coin.....	14
2.3.1.1. Bitcoin	15
2.3.1.2. Alt Coin	15

2.3.1.3. Sabit Coin.....	16
2.3.2. Token	16
2.4. Kripto Para İle İlgili Bazı Kavramlar	18
2.4.1. Blokzincir (Blockchain).....	18
2.4.2. Kriptoloji ve Hash.....	19
2.4.3. Madencilik (Mining).....	21
2.4.4. Çatallanma (Forking)	22
2.4.5. Öksüz Blok (Orphan Block)	24
2.4.6. İş İspatı (Proof of Work).....	25
2.4.7. Kripto Para Cüzdanları.....	27
2.4.7.1. Sıcak Cüzdan.....	27
2.4.7.2. Soğuk Cüzdan	28
2.5. Bazı Kripto Para Birimleri.....	29
2.5.1. Genel Olarak	29
2.5.2. Bitcoin (BTC)	29
2.5.3. Ethereum (ETH).....	30
2.5.4. Ripple (XRP).....	32
2.5.5. Litecoin (LTC)	32
2.5.6. Tether (USDT)	33
2.6. Kripto Para Borsaları	33
2.6.1. Genel Olarak Kripto Para Borsası.....	33
2.6.2. Dünya Kripto Para Borsaları.....	34
2.6.3. Türkiye'deki Kripto Para Borsaları.....	36
3. İKİNCİ BÖLÜM.....	
3.1. 5237 SAYILI TCK'DA DOLANDIRICILIK SUÇU ve DOLANDIRICILIK SUÇUNUN KRİPTO PARA BORSASI'NA YÖNELİK OLARAK İŞLENMESİ.....	38
3.2. Genel Olarak.....	38
3.3. Korunan Hukuki Değer.....	39
3.4. Suçun Maddi Unsurları.....	40
3.4.1. Konu.....	40
3.4.2. Fiil	41
3.4.2.1. Sosyal Mühendislik.....	42
3.4.2.2. Domuz Kasaplığı (Pig Butchering).....	42

3.4.2.3. Oltalama Saldırıları (Phishing – Smishing- Vishing)	44
3.4.2.4. Saadet Zinciri (Ponzi Scheme).....	46
3.4.2.5. Fidyeye Yazılımı/ Virüsü (Ransomware)	47
3.4.2.6. Pompala ve Boşalt (Pump and Dumping).....	49
3.4.2.7. Halı Çekme (Rug Pull).....	51
3.4.2.8. Gizli Kripto Para Madenciliği (Cryptojacking)	53
3.4.3. Fail	55
3.4.4. Mağdur.....	59
3.4.5. Netice ve Nedensellik Bağı.....	61
3.5. Suçun Manevi Unsurları	62
3.6. Hukuka Aykırılık Unsuru	64
3.7. Suçun Nitelikli ve Daha Az Cezayı Gerektiren Halleri.....	66
3.7.1. Nitelikli Dolandırıcılık (TCK m. 158).....	66
3.7.1.1. Suçun dinî inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle işlenmesi (TCK m.158/1-a)	67
3.7.1.2. Suçun kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak suretiyle işlenmesi (TCK m.158/1-b);	68
3.7.1.3. Suçun kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle işlenmesi (TCK m.158/1-c)	68
3.7.1.4. Suçun kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi (TCK m.158/1-d).....	69
3.7.1.5. Suçun kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak işlenmesi (TCK m.158/1-e)	70
3.7.1.6. Suçun bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi (TCK m.158/1-f)	71
3.7.1.7. Suçun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi (TCK m.158/1-g)	72
3.7.1.8. Suçun tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında işlenmesi (TCK m.158/1-h)	73
3.7.1.9. Suçun serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle işlenmesi (TCK m.158/1- i)	75

3.7.1.10. Suçun banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak maksadıyla işlenmesi (TCK m.158/1-j)	76
3.7.1.11. Suçun sigorta bedelini almak maksadıyla işlenmesi (TCK m.158/1-k)	76
3.7.1.12. Suçun kişinin, kendisini kamu görevlisi veya banka, sigorta ya da kredi kurumlarının çalışanı olarak tanıtması veya bu kurum ve kuruluşlarla ilişkili olduğunu söylemesi suretiyle işlenmesi (TCK m.158/1-l).....	77
3.7.2. Daha az cezayı gerektiren hal (TCK m. 159)	78
3.8. Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	79
3.8.1. Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme.....	79
3.8.2. İştirak ve Gönüllü Vazgeçme.....	81
3.8.3. İçtima	83
3.8.3.1. Bileşik suç	83
3.8.3.2. Zincirleme suç	85
3.8.3.3. Fikri içtima	86
3.9. Ceza ve Etkin Pişmanlık	87
3.10. Soruşturma ve Kovuşturmaya İlişkin Özellikler	89
3.10.1. Soruşturma ve kovuşturma usulü	89
3.10.2 Görev, yetki ve zamanaşımı	90
3.11. Dolandırıcılık ve Kripto Para Dolandırıcılığının Benzer Suçlarla Karşılaştırılması	92
3.11.1. Dolandırıcılık-Kripto Para Dolandırıcılığı ve Hırsızlık Suçu	92
3.11.2. Dolandırıcılık-Kripto Para Dolandırıcılığı ve Yağma Suçu.....	93
3.11.3. Dolandırıcılık-Kripto Para Dolandırıcılığı ve Güveni Kötüye Kullanma Suçu	94
SONUÇ	96
KAYNAKÇA	100
ÖZGEÇMİŞ	107

TABLÖLAR LİSTESİ

Şekil 1. Blokzincir Öksüz Blokların Gösterimi	25
Şekil 2. Ükelere Göre Kripto Para Dağılım Oranı	34
Çizelge 1. Coinmarketmap'e Göre İlk 10 Borsa	34
Çizelge 2. 24.06.2023 Tarihinde Kripto Para Borsası Türk Kripto Paraları	36
Şekil 3. Thodex Twitter Hesabı 19.04.2021 İlanı	57
Şekil 4. Thodex Twitter Hesabı 20.04.2021 İlanı	57
Şekil 5. Thodex Twitter Hesabı 21.04.2021 İlanı	58

KISALTMALAR

ASIC	:	Avusturalya Hisse Senedi ve Yatırım Komisyonu
BIS	:	Bank for International Settlements
Bkz.	:	Bakınız
BTC	:	Bitcoin
BTCST	:	Bitcoin Savings and Trust
BTK	:	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
C	:	Cilt
CMK	:	Ceza Muhakemesi Kanunu
DeFi	:	Decentralized Finance
E.	:	Esas
EBA	:	European Banking Authority
ETH	:	Ethereum
FATF	:	Financial Action Task Force
FBI	:	Federal Soruşturma Bürosu
FTC	:	Federal Ticaret Komisyonu
ID	:	Identification Number
IMF	:	International Monetary Fund
IP	:	Internet Protocol
K.	:	Karar
LTC	:	Litecoin
m.	:	Madde
POS	:	Point Of Sale
rETH	:	Rocket Pool ETH
S	:	Sayı
s.	:	Sayfa
SEC	:	Amerika Birleşik Devletleri Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu
stETH	:	Lido Staked ETH

T.	:	Tarih
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti
TCK	:	Türk Ceza Kanunu
TL	:	Türk Lirası
USDT	:	Tether
XRP	:	Ripple
Y	:	Yıl
YT	:	Yayınlanma Tarihi

1. GİRİŞ

İnsan, doğası gereği sürekli olarak bir şeylere ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaçlar insanlığın gelişmesi ile günden güne artmış olup insanoğlu artık sadece etrafında bulunan şeyle yetinmeyerek ihtiyaçlarını bambaşka şekillerde temin etmeye başlamıştır.

İlk çağlarda insanoğlu bir ihtiyacını karşılamak için elinde olanı bir başkasında olan ile değiştirmekteydi. Ancak bu usul yerini önce mal/tartı paraya, sonrasında değerli madenlere (metal paraya), akabinde ise kâğıt paraya bırakmıştır. Teknolojinin sürekli ilerlemesi ile üretim ve tüketim ciddi anlamda artmış; bu sayede kâğıt para küresel dünyaya yayılmıştır. Öyle ki günümüzde teknolojinin geldiği son noktada artık dijital paralar ortaya çıkmış, insanlar artık çağın getirilerine ayak uydurarak gün geçtikçe dijital parayı daha çok kullanır olmuştur.

Dijital para kısaca elektronik şekilde muhafaza edilen ve aktarımı mümkün olabilen paralar olarak tanımlanabilir. Dijital para ilk olarak 1980’li yıllarda Hollanda’da ortaya çıkmış, hırsızlık vakıalarından korunmayı amaçlamıştır. Çağın ilerlemesi ile dijital para kavramı üzerinden pek çok kavram oluşmuş olup bunlardan biri de bu çalışmanın konusu olan kripto paralardır.

Kripto para ilk olarak Satoshi Nakamoto adlı bir kişinin 2008’de dokuz sayfalık makalesi ile gündeme gelmiştir. Nakamoto bu makalesinde kripto paranın özelliklerinden ve avantajlarından bahsederek adeta bir devrim yapmıştır.

Kripto paranın en belirgin özellikleri işlemlerin gerçekleştirilmesindeki hız yönünden çok büyük fark yaratması, pratikliği, komisyon tutarlarının çok düşük ve güvenilir olmasıdır. Ancak kripto paranın bunun gibi pek çok avantajının olmasının yanı sıra dezavantajları da bulunmaktadır. Nitekim kripto para pek çok suçun işlenmesinde ciddi rol oynamaktadır. Terör örgütlerinin para desteği, uyuşturucu, kaçakçılık, fuhuş, yolsuzluk gibi pek çok suçtan elde edilen kirli paraları aklamak için kripto paraya başvurulmaktadır. Bunların yanı sıra dolandırıcılık suçunun faileri açısından da kripto para borsası çok cazip gelen bir alandır. Her bir kripto paranın ve kripto para borsasının kendine has özellikleri olduğundan kripto para dolandırıcılığı yöntemleri de bu özelliklere göre çeşitlilikler göstermektedir. Bu hususların tümü çalışmamızda anlatılmaya çalışılacaktır.

Bu çalışma iki bölümden oluşmakta olup ilk bölümde “kripto para” kavramının genel olarak ne olduğu, özellikleri, avantaj ve dezavantajları, bazı kripto para birimleri ve

kripto para borsaları, kripto para ile ilgili bazı kavramlar anlatılmaya çalışılacaktır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Özel Hükümler'e ilişkin İkinci Kitap'ın "Kişilere Karşı İşlenen Suçlar" başlıklı İkinci Kısım Dördüncü Bölüm'de Malvarlığı'na Karşı Suçlar" altında düzenlenen dolandırıcılık suçu; suçun maddi ve manevi unsurları, nitelikli ve daha az cezayı gerektiren halleri, soruşturulması ve kovuşturulmasına ilişkin yöntemler ve cezası açıklanmaya çalışılacak; ve suçun kripto paralar yönünden işlenmesinin mümkün olup olmadığı tartışılacaktır.

1.1. BİRİNCİ BÖLÜM

2. KRİPTO VARLIKLARA GENEL BAKIŞ

2.1 Para Kavramı

Para zamanla değişime uğramaktadır. Bu sebeple belli sınırlarla ifade edilmesi olanaksızdır¹. Literatürde de para üzerine ortak bir tanım yapılamamıştır. Ancak en çok kabul gören tanıma göre para “mal ve hizmet alımı ile borçların geri ödenmesinde” genel kabul görmüş olan araçtır².

Paradan evvel insanlar gereksinimlerini karşılamak için bir şey aldığı anda aldığı şeyin karşılığında bir şey vermek zorundaydı. Bu karşılıklı değiş tokuşa trampa ismi verilmektedir³.

İnsanlığın gelişimi ile birlikte trampa yerini mal ve tartı para dönemine; akabinde ise mal para yerini değerli madenlerden oluşan metal paraya bırakmıştır. 1300 yıl evvel Çin uygarlığınca bulunan kâğıt para endüstri devriminden itibaren çağcıl hükümetlerin oluşması, üretimin ve tüketimin aşırı yükselişi, teknolojinin ve bilimin önlenemez ilerleyişi ile global dünyada yaygınlık elde etmiştir. İnsanoğlu tüm bu gelişmelerle birlikte 21. yüzyılda artık sanal para ile buluşmuştur⁴.

Gerçekten bakıldığında para için literatürde birçok tanımlama yapılmış ancak ortak bir tanım bulunamamıştır. Ancak paranın birtakım fonksiyonları olmalıdır. Bunlar: mübadele aracı olması, hesap birimi oluşu ve değer biriktirme aracı işlevi görmesidir⁵.

---

¹ Çakın, Murat; Kripto Paralar: Bitcoin, Döviz Kurları Ve Alternatif Kripto Paralar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2019, s. 3.

² Dülger, Murat Volkan; “Dijital Çağda Dijital Ödeme Aracı: Bitcoin ve Dijital Para”, Hukuk ve Daha Fazlası Dergisi, Y: 2018, S: 7, Ocak/ 2018, s. 4.

³ Ünalır, Büşra; Kripto Paraların Gelişimi ve Dünya Finans Sektörü İçindeki Yeri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2021, s. 2.

⁴ Canlı Akbaş, Adalet; Kripto Para Basımı ve Devlet Otoritesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2020 s. 4.

⁵ Balıkçı, Eylül; “Dava ve Takip Konusu Olabilmesi Bakımından Kripto Paralar”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 16, S: 2, YT: 20.10.2021, s. 7.

2.2. Bazı Para Kavramları (Dijital Para, Sanal Para, Elektronik Para ve Kripto Para) ve Bunların Özellikleri

2.2.1. Genel Olarak “Para” Kavramı

İnsanlığın ve buna paralel olarak teknolojinin de gelişmesi ile birlikte ilk çağlardan itibaren gereksinimlerin karşılanması için para bir ödeme aracı olarak kullanılmış ve sürekli olarak değişimlere maruz kalmıştır. Yaşadığımız çağ olan teknoloji çağında birçok para kavramı ortaya atılmıştır. Bu kavramlardan bazıları dijital para, sanal para, elektronik para, kripto para olarak sayılabilir. Bu çalışmanın ilk bölümünde bu kavramlar üzerinde durulacak ve bu paraların özellikleri ve farkları anlatılmaya çalışılacaktır.

2.2.2. Dijital Para

FATF⁶ 2014 senesinde sunduğu belgede dijital parayı “dijital evrende al sat yapılan, birtakım fonksiyonları yerine getiren dijital bir değer temsili” şeklinde ifade etmiş ve fonksiyonlarını “trampa görevi görmesi, hesap unsuru oluşu ve hiçbir kanuni mercide yargılanamayan bir değer deposu” olarak sıralamıştır⁷.

IMF (International Monetary Fund)’in 2016 yılında sunduğu belgelerde ise dijital para “değeri dijital olarak ifade edilebilen varlıklar” olarak tanımlanmıştır⁸.

Bir diğer tanıma göre dijital para “elektronik şekilde muhafaza edilen ve aktarımı mümkün olabilen” paralardır. Banka cüzdanımızdaki dijital para, günlük hayatta kullandığımız banknotların temsilidir⁹.

⁶ FATF: Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Mali Çalışma Grubu

⁷ Arslan, Beyza; Teknik ve Ceza Hukuku Boyutuyla Kripto Paranın Kara Para Aklama Suçunda Kullanılması ve Sonuçları, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2023, s. 6.

⁸ Gürçal, Semra; “Covid-19 Sonrası Yeni Dünya Düzeni - Dijital Para ve Türk Mevzuatındaki Yeri”, <https://www.ozgunlaw.com/makaleler/covid-19-sonrasi-yeni-dunya-duzeni-dijital-para-ve-turk-mevzuatindaki-yeri-580>, (Erişim Tarihi: 06.06.2023).

⁹ Dağıtmaç, Murat/ Ekmen, Şehadet; Dijital Psikolojik Devrim, 1. Baskı, Motto Yayınları, İstanbul, 2019, s. 28.

Dijital para kavramının ortaya ilk atılışı 1980’li yılların sonunda Hollanda’da gerçekleşmiştir. Söz konusu yıllarda akaryakıt tesislerini ve kamyoncuları hırsızlık vakıalarından korumak amacıyla akıllı kartlar tasarlanmış; bu kartlara para yüklenerek benzin satın alınabilmesi imkânı oluşturulmuştur. Yine aynı tarihlerde Avrupa’da POS (Point Of Sale) makineleri geliştirilmiş ve kullanıcıların banka cüzdanlarından harcama yapabilmeleri sağlanmıştır¹⁰.

Dijital para işlemleri merkezi bir otoriteye tâbi ya da serbest olabilir¹¹. Bu yönüyle kripto paradan ayrılmaktadır. Zira çalışmanın ilerleyen kısımlarında ayrıntısı ile değineceğimiz üzere kripto paranın en belirgin özelliği hiçbir merkezi otoriteye bağımlı olmamasıdır.

2.2.3. Sanal Para

Avrupa Merkez Bankası (European Central Bank) 2012’de sanal para için ““Sanal para birimi, geliştiricileri tarafından çıkarılan ve genellikle kontrol edilen bir tür düzenlemeye tabi olmayan dijital paradır ve belirli bir sanal topluluğun üyeleri arasında kullanılır ve kabul edilir”¹² şeklinde tanımlama yapmıştır. 2015’te ise bu tanım güncellenmiş ve “sanal para birimi, bir merkez bankası, kredi kurumu veya e-para kurumu tarafından verilmeyen ve bazı durumlarda paraya alternatif olarak kullanılabilen, dijital bir değer temsilidir” şeklinde ifade edilmiştir¹³.

Avrupa Merkez Bankası’nın yapmış olduğu her iki tanımlamada da görüldüğü üzere sanal para dijital paranın bir alt başlığını oluşturmaktadır. Sanal para dijital para olmakla birlikte gerçekte sembolize ettiği bir mevcudiyeti yoktur¹⁴.

Avrupa Bankacılık Otoritesi (European Banking Authority) ise sanal parayı “Bir merkez bankası veya kamu otoritesi tarafından ihraç edilmediği halde, doğal olarak veya yasal kişiler tarafından ödeme, transfer, saklama ve elektronik transfer şekli için kabul

---

¹⁰ BTK; Kripto Para Araştırma Raporu, Ankara, 2020, s.3.

¹¹ Pirinççi, Ayşe Esra; “Yeni Dünya Düzeninde Sanal Para Bitcoin’in Değerlendirilmesi”, Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, C: 1, S: 1, YT: 15.04.2018, s. 47.

¹² European Central Bank; Virtual Currency Schemes, Frankfurt/Almanya, 2012, s. 13.

¹³ European Central Bank; Virtual Currency Schemes – A Further Analysis, Frankfurt/Almanya, 2015, s. 33.

¹⁴ Dağıtmaç/ Ekmen; s. 29.

gören, karşılığının olması da şart olmayan değerın dijital temsilidir” şeklinde ifade etmiştir¹⁵.

2.2.4. Elektronik Para

Avrupa Merkez Bankası 1998’de elektronik parayı “genel olarak, teknik bir cihaz üzerinde parasal değerin elektronik olarak saklanması” olarak tanımlamıştır¹⁶. Elektronik para ile yapılan ödemeler için, herhangi bir banka hesabının varlığı aranmaz. Elektronik para ile yapılan ödeme, tahsil edecek kişiye ön ödemeli bir araç olarak hareket eder¹⁷.

Nitekim Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun’un 3. maddesinin ç bendinde elektronik paranın tanımı yapılmıştır. İşbu kanuna göre elektronik para “ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, bu kanunda tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değer”i ifade etmektedir.

Yurtçiçek elektronik parayı en yalın haliyle “gerçek hayatta kullandığımız banknot ve/veya madeni paranın elektronik sembolü” olarak tanımlamıştır¹⁸.

Çalışmamızın buraya kadar ki kısmında dijital, elektronik ve sanal para kavramları üzerinde durulmuş ve açıklanmaya çalışılmıştır. Bahsedilen üç para türü günlük hayatta aynı şeyi çağrıştırıyor gibi görünse de bazı yönleri ile birbirlerinden ayrıldığı görülmektedir. Zira literatürde dijital para; sanal ve elektronik paranın üst başlığı gibi kabul görmekte olup sanal paranın gerçek hayatta bir mevcudiyeti yoktur. Sanal

---

¹⁵ European Banking Authority; EBA Opinion On Virtual Currencies, [¹⁶ European Central Bank; Report On Electronic Money, Frankfurt/Almanya, 1998, s.7](https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1547217/32b1f7f2-90ec-44a8-9aab-021b35d1f1f7/EBA%20Opinion%20on%20the%20Commission%20E2%2580%2599s%20proposal%20to%20bring%20virtual%20currency%20entities%20into%20the%20scope%20of%204AMLD.pdf?retry=1#:~:text=In%20its%202014%20Opinion%2C%20the,financial%20crime%20and%20terrorist%20financing., 2014, s. 11.</p></div><div data-bbox=)

¹⁷European Central Bank; “Electronic Money”, https://www.ecb.europa.eu/stats/money_credit_banking/electronic_money/html/index.en.html , (Erişim Tarihi: 05.06.2023).

¹⁸ Yurtçiçek, Mehmet Sıddık; Hukuki Açından Elektronik Para, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 80.

paralar için kanuni düzenleme yokken elektronik paralar kanuni düzenlemelere tâbidir. Bu sebeple sanal paralar bir otorite tarafından denetlenemezken elektronik paralar otoriteler tarafından denetlenmektedir. Bununla birlikte elektronik paraların gerçek hayatta bir alım gücü vardır. Elektronik para, teknik bir cihaz üzerinde bir parasal değerin elektronik deposudur. Bir banka hesabı gerektirmez ve hamiline ön ödemeli bir araç görevi görür.

2.2.5. Kripto Para

2.2.5.1. Kripto Paranın Tanımı ve Ortaya Çıkışı

Kripto kavramı İngilizce cyripto (şifreli) ve currency (para birimi) sözcüklerinin kombinasyonu ile Türkçemize şifreli para birimi olarak geçmiştir. Buradaki şifre karşılığı parasal bir değer olan bir bilgisayar kaydının şifrelenmiş halde kullanılabilir olmasını işaret etmektedir¹⁹.

Kripto para kavramı ilk olarak Satoshi Nakamoto²⁰ isimli bir kişinin 2008 yılında Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System (Bitcoin: Eşten-eşe Elektronik Nakit Ödeme Sistemi) isimli dokuz sayfalık bir makale yayınlaması ile ortaya çıkmıştır²¹. Nakamoto bu makalesinde, bütünü ile eşten-eşe işleyen bir elektronik para düzeninin hiçbir otorite tarafından denetlenmeden bir muhataptan öbürüne çevrimiçi şekilde ödeme aktarılacağına mümkün olmasından bahsetmektedir.

Satoshi, internet üzerinden alım satım yapabilmenin otoriteler tarafından denetlenmesine ihtiyaç duyulmadan kişilerin direkt olarak birbirleri ile işlem görebileceği bir ödeme sistemini ve bunun avantajlarını vurgulamaktadır. Tamamen kriptografiye

---

¹⁹ Turan, Zübeyir; “Kripto Paralar, Bitcoin, Blockchain, Petro Gold, Dijital Para ve Kullanım Alanları”, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C: 11, S: 3, YT: 25.07.2018, s. 2.

²⁰ Günümüzde hala Satoshi Nakamoto'nun kim olduğu bilinmemektedir. Bir görüşe göre Satoshi Nakamoto bir mahlas olup bir grubu temsil ederken diğer bir görüş Satoshi Nakamoto'nun sahte bir isim olduğu ve gerçekte kripto para-bitcoin kavramını ortaya atan kişinin olası herhangi bir tehlikeye karşı bu ismi kullandığını savunmaktadır.

²¹ Nakamoto, Satoshi; “Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System”, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>, (Erişim Tarihi: 06.06.2023).

dayalı bir sistem geliştirilerek telafisi olanaksız olan işlemlerle taraflar dolandırıcılıktan korunabilecektir.

2.2.5.2. Kripto Paranın Özellikleri

Günümüzde binlerce çeşit kripto para bulunmaktadır. Her bir kripto paranın kendine has nitelikleri ve sistemi bulunmaktadır. Ancak genel anlamda kripto paraların müşterek paydada buluşması şu şekilde sayılabilir: merkeziyetsizlik, işlemlerin çok çabuk yapılabilir ve aktarım bedellerinin çok daha az olması, güvenli olması²².

2.2.5.2.1. Merkeziyetsizlik

Merkeziyetsizlik kavramı İngilizcedeki Decentralized Finance (DeFi) yani “Merkezi Olmayan Finans”tan türetilmiştir. BIS (Bank for International Settlements) Ocak 2023’te yayınladığı raporda Merkezi Olmayan Finans’ı “geleneksel bir merkezi aracıya dayanmadan kripto varlıkları ödünç verme, yatırım yapma veya takas etme gibi hizmetler sunmak için dağıtılmış defter teknolojilerinden yararlanan yeni bir finansal paradigma” şeklinde tanımlamıştır²³.

Merkeziyetsizlik kavramı “Merkezin Bulunmayışı”ndan türetilmiştir. En basit hali ile örneklendirmeye çalışırsak bankalar merkezi bir sisteme dayanmaktadır. Merkeziyetsizlikte tepede sizi tasdikleyen hiçbir otorite yoktur. Merkezi sistem hiyerarşik bir düzene tabi iken merkeziyetsizlikte kabul görmek için hiçbir düzene ihtiyaç yoktur. Merkeziyetsizlikte paranızın olduğunu kanıtlamanız gereken bir merkez yoktur; önemli olan yeterince kişiyi paranız olduğuna inandırmanızdır²⁴.

Merkeziyetsizlik (decentralization) ve dağıtık (distributed) kavramları birbiri ile karıştırılmamalıdır. Merkeziyetsizlik kavramı, kayıtların işlenmesinin tek bir otorite

---

²² Gökmen, Sezgin; Takibin ve Haczin Konusu Bakımından Kripto Paralar, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 36.

²³ Auer, Raphael/ Haslhofer, Bernhard/ Kitzler, Stefan/ Saggese, Pietro/ Victor, Friedhelm; “The Technology of Decentralized Finance (DeFi)”, <https://www.bis.org/publ/work1066.htm>, (Erişim Tarihi: 07.06.2023).

²⁴ Elciyar, Kamer; “Merkeziyetsizlik Kavramından Ne Anlamalıyız?”, <https://bctr.org/merkeziyetsizlik-kavramindan-ne-anlamaliyiz-8990/>, (Erişim Tarihi: 06.06.2023).

denetiminden ibaret olmaması durumu olarak açıklanabilir. Dağıtık kavramı ise işlemlerin tek bir merkezden ziyade birden çok noktada gerçekleştirildiği durumdur²⁵. Dağıtık kayıt sisteminde bilgi tek bir konumda değil birden fazla denetim mekanizması ile gizlenerek garantilenmektedir. Bu sayede sistemde birbiri ile ilişkili olmayan kimseler karşılıklı işlemlerini birbirlerine itimat etme ihtiyacı duymadan yapabileceklerdir²⁶.

Ethereum'un yaratıcısı Vitalik Buterin, "The Meaning of Decentralization" başlığı ile ileri sürdüğü yazısında üç çeşit merkeziyetsizliğe değinmektedir: Mimari, politik ve mantıksal merkeziyetsizlik. Buterin bu tanımları şu şekilde açıklamaktadır:

Mimari merkeziyetsizlik; Bir sistemde kaç adet bilgisayar var olduğu ve sistemin bu bilgisayarlardan kaçının çökmesini kaldırabildiği ile ilgilidir.

Politik merkeziyetsizlik; Sistemi yaratan bilgisayarları sonuç olarak kimlerin kontrol ettiği ile ilgilidir.

Mantıksal merkeziyetsizlik; Sistemdeki ara yüz ve veri tabanlarının tek bir bütün olarak mı yoksa bağımsız birimler olarak mı çalıştığı ile ilgilidir²⁷.

Özetle merkeziyetsizlik, tek bir otoritenin denetimine dayanmayan; birbirlerini tanımayan sistem kullanıcılarının karşılıklı işlem yapmaları için birbirlerine güven duyma ihtiyacını ortadan kaldırması için oluşturulmuş bir sistemdir.

2.2.5.2.2. İşlemlerin Çok Daha Çabuk Yapılabilirliği ve Aktarım Bedellerinin Çok Düşük Olması

Kripto paralar, geleneksel ödeme biçimlerinden çok daha ucuz ve çabuk şekilde işlem yapma olanağına sahiptir²⁸. Örneğin EFT ile ödeme gerçekleştirmek istediğinizde bir aracı kullanmak mecburiyetindediniz. Bu aracıya ödemenin gönderilmesi için belli bir ücret ödemek ve çoğu kişisel verinizi paylaşmanızın yanı sıra bir de zaman kaybediyorsunuz. Özellikle yurt dışındaki bir hesaba para göndermek istediğinizde harcanan zaman çok daha uzun oluyor. Ancak mobil cihazınızda bulduracağınız bir uygulama sayesinde yurt içi veya yurt dışında bulunan bir kişiye istenilen tarih ve saatte

---

²⁵ Güven, Vedat/ Şahinöz, Erkin; Blockzincir Kripto Paralar Bitcoin, 9. Baskı, Kronik Kitap, İstanbul, 2022, s. 254.

²⁶ Güven/ Şahinöz; Blokzincir, s. 74.

²⁷ Buterin, Vitalik; "The Meaning of Decentralization?", <https://medium.com/@VitalikButerin/the-meaning-of-decentralization-a0c92b76a274>, (Erişim Tarihi: 06.06.2023).

²⁸ Fırat, Seren/ Daşdemir, Esat; "Kripto Paralarda Miktar Teorisi Uygulaması: Bitcoin Örneği ve Covid-19 Salgının Etkisi", İstanbul İktisat Dergisi, C:71, S:1, YT: 16.07.2021, s. 86.

kripto para ile ödeme yapabilirsiniz. Bu şekilde çok daha çabuk, aracı ve de aracılık yapılmasından kaynaklı olarak verilen bir ücret olmadan (ya da çok daha düşük meblağlı bir ücret ödeyerek) anlık olarak işlemlerinizi gerçekleştirme olanağı sunulmaktadır²⁹.

Gerçekten bakıldığında günümüz teknolojisinde kullandığımız mobil cihazlara indirebileceğimiz uygulamalarla, dünyanın neresinde olursa olsun bir kişiye istediğimiz anda kripto para ile ödeme gerçekleştirebilmekteyiz. Hafta sonu, mesai saati dışı, resmi tatil vb. engellere takılmadan anlık olarak seri bir şekilde ve neredeyse hiç komisyon ödemedi para gönderimi yapılmasının kripto paranın en büyük avantajlarından biri olduğu kanaatindeyiz.

2.2.5.2.3. Güvenli Olması

Esasen burada güvenilirlikten kasıt şeffaflık anlamındadır. Şöyle ki blokzincirde³⁰ bütün verilerin ilk andan beri görüntülenebilmesi, saydamlık amaçlanmaktadır³¹.

Çalışmanın ilerleyen kısımlarında anlatacağımız Hash ile blokzincirde her verinin kendine özgü bir karşılığı bulunduğundan, en ufak bir değişiklikte bu karşılık değerin değiştiği tespit edilebilecektir.

Blokzincir öyle bir şekilde sistematize edilmiştir ki; hem zincire giren bir veri üzerinde oynama yapılamaz hem de sistemde dağıtık bulunan bütün veriler birbiri ile özdeşdir³².

2.2.5.3. Kripto Paranın Avantajları ve Dezavantajları

Çeker, kripto paraların yararlarını; işlemlerin normaldekinden ziyade daha seri olarak yapılması, işlem bedellerinin çok daha az olması, çok daha pratik ve güvenli olması şeklinde başlıca dört maddede sıralamıştır³³.

Alpago ise kripto paranın avantajlarını; enflasyon tehlikesinin ve çökme tehlikesinin daha az olması, daha kolay ve güvenli olması, ulaşımının daha kolay olması,

---

²⁹ Güven/ Şahinöz; Blokzincir, s. 30

³⁰ Blokzincir, kripto paraların saklandığı veri tabanıdır. Ayrıntılı bilgi için; bkz. s. 19.

³¹ Güven/ Şahinöz; Blokzincir, s. 63

³² Güven/ Şahinöz; Blokzincir, s. 63.

³³ Çeker, Selman Musab; Kripto Paralar ve Ekonomik Etkileri, Yıldız Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bitirme Tezi, İstanbul, 2018, s. 39.

takip edilemez oluşu, ödeme özgürlüğü, merkeziyetsizliği, anonim olması şeklinde ifade etmiştir³⁴.

Bilgi Teknoloji Kurumu (BTK) 2020 yılında yayınladığı Kripto Para Araştırma Raporu'nda kripto paranın avantajlarını; işlemlerin aracısız ve güven teminatı olmadan yapılabilmesi, ağ üzerindeki işlemlerin istenilen kişilerce istenilen vakitte görüntülenebilmesi ve merkeziyetsizlik olarak üç maddede sıralamıştır³⁵.

Kripto paralar çok çeşitli ve her kripto paranın kendine özgü bir sistemi olduğu için pek çok avantajından bahsedilebilmektedir. Bize göre kripto paranın en belirgin avantajları; işlemlerin çok hızlı yapılabilmesi, işlem ücretlerinin çok daha düşük olması, işlemlerin çok daha kolay ve güvenli şekilde yapılabilmesidir.

Bütün bunların yanı sıra kripto paraların bazı dezavantajları da mevcuttur. Demir kripto paranın dezavantajlarından bahsederken “fazlaca enerji harcanması, yapılan bir işlemin geri döndürülememesi, suç faaliyetleri bakımından cazip bulunması ve fiyatlanma açısından pazarda büyük çalkalanmaların meydana gelmesi” şeklinde sıralamıştır³⁶.

Bir başka görüş ise kripto paraların dezavantajlarını; takibin mümkün olmaması, basit şekilde yitirilebilir olması, alım satımının güç olması, müphemiyetin fazla olması, tasarruf alanının kısıtlı oluşu, ödeme yapıldıktan sonra işlem iptalinin yapılamaması, hacker ataklarında hesabın dondurulamaz oluşu, kullanıcıların mesuliyetinin fazla olması şeklinde saymıştır³⁷. Bu yazar kripto paranın takip edilemez oluşunu hem dezavantaj hem de avantaj olarak belirtmiştir. Yazarın bu görüşü kanaatimizce doğrudur zira kripto paranın takip edilemez oluşu bizce de sağladığı avantajların yanı sıra suç faaliyetleri kapsamında düşünüldüğünde dolandırıcılık, kara para aklama vb. suçların işlenmesinde büyük rol oynamaktadır. Nitekim global dünyada ciddi bir tehlike olan terörün para desteği ve kaçakçılık, uyuşturucu ticareti, fuhuş, yasadışı silah transferi, yolsuzluk, vergi kaçırma gibi suçlardan elde edilen malvarlıklarını aklamak için kripto paraya başvurulabilmektedir³⁸.

---

³⁴ Alpago, Hasan; “Bitcoin’den Selfcoin’e Kripto Para”, Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi, C: 3, S: 2, YT: 17.05.2018, s. 425.

³⁵ BTK; s. 9.

³⁶ Demir, Nursaç; Kripto Para ve Kara Para Aklama İlişkisi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2023, s. 60.

³⁷ Alpago; s. 425.

³⁸ Soyaslan, E. “Kripto Paranın Güvenliği ve Riskleri Açısından Değerlendirilmesi.”, Uluslararası Güvenlik Kongresi (Kuram, Yöntem, Uygulama), Ankara, 19-20.09.2019, s. 8.

Gerçekten bakıldığında kripto paralar için avantajları olduğu kadar dezavantajlarının da olduğunu söylemek mümkündür. Gelişen teknoloji sayesinde neredeyse tek hamle ile ister yurt içi ister yurt dışı ödemeleri yapmak günümüzde kripto paralar ile mümkün hale gelmiştir. Para aktarımı yapmak için herhangi bir mesai saatine takılmamanın, saatlerce beklenmemesinin, zaman ve mekan konusunda herhangi bir kısıtlamanın bulunmamasının kripto para kullanımının en avantajlı yönleri olduğunu ifade edilebiliriz. Ayrıca insanlar yanlarında nakit olarak taşımadıkları için güvenlik açısından da son derece konforlu olduğu söylenebilir. Fakat tüm bunların yanında dezavantajlarından da bahsetmek mümkündür. Binlerce kripto para çeşidinin olması hali ile bu piyasa hakkında çok fazla bilinmezliğe neden olmaktadır. Kripto paranın kullanım oranı gerçek hayatta kullandığımız banknot ve madeni paraya göre hala çok düşüktür. Bu sebeple de kripto para borsalarında oluşan olaylar borsanın dalgalanmasında çok ciddi etkiler meydana getirebilmektedir. Ayrıca kripto paralar bir otoritenin kontrolünde olmadığından herhangi bir problem ile yüz yüze gelindiğinde hukuki açıdan hak aramanın oldukça zor olduğunu söylemek mümkündür. Zira kripto paralar yasal mevzuatlara tabi değildir.

2.2.5.4. Kripto Paranın Hukuki Niteliği

Turanboy'a göre kripto paraların hukukî vasfını belirleyebilmek için ilk olarak kripto paraların para, menkul kıymet, sermaye piyasası aracı ya da mevduat vasfında olup olmadığını tespit yapılmalıdır³⁹.

“Menkul Kıymetler” yapılan tanımlamalarda:

1. 2499 Sayılı Mülga Sermaye Piyasaları Kanunu m3/b: Ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri hâlinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları Kurulca belirlenen kıymetli evrak,

2. 6362 Sayılı yeni Sermaye Piyasaları Kanunu m. 3/1-o: Para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere;

1) Paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikaları,

---

³⁹ Turanboy, Asuman; “Kripto Paraların Ortaya Çıkmaları ve Hukukî Nitelikleri”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C: 35, S: 3, YT: Eylül/2019, s. 47.

2) Borçlanma araçları veya menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ile söz konusu kıymetlere ilişkin depo sertifikaları, olarak ifade edilmiştir.

Kripto paralar, mevduat aracı görevi görebilirler bu bakımdan menkul kıymetlerle benzerlik göstermektedirler. Ancak, kripto paraların temsil ettiği meblağ belirli değildir; bu meblağlar kripto para pazarındaki aksiyonlara göre değişkenlik göstermektedir. Menkul kıymetler ortaklık veya alacaklılık hakkı veren senetlerken, kripto paralar senet vasfında değildirler. Ayrıca menkul kıymetler ortaklık veya alacaklılık hakkı sağlayan senetlerken; kripto paralar bu şekilde bir hak tanımadıkları gibi senet niteliğini de haiz değildirler⁴⁰.

Kripto paraları kontrol eden bir güç bulunmamakta olup bunlar yasal düzenlemelere dayanmayan sanal paralardır. Bu nedenle bu paralara yasal zeminde bir muamele yapılamaz olup; herhangi bir ülkenin mali sistemi ile ilişkili olgular olarak geçerliliği kabul görmeyecektir. Örneğin bu paralar haczedilemez. Bu paralara sahip olanlar veya bu paraları pazarlayanların künyeleri yoktur ve bu kişiler kayıt altına alınamaz⁴¹.

Çalışmamızın önceki bölümlerinde dijital para, elektronik para, sanal para ve kripto para kavramlarını ve bu kavramların benzer ve farklı yönlerini anlatmıştık. Elektronik paraların kanuni düzenlemelere tabi olup sanal paralar için bir kanuni düzenleme olmadığı bilinmektedir. Kanaatimizce kripto parayı sanal para olarak düşünmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Zira elektronik paralar kanuni düzenlemelere tabiidir ve kripto paraların en belirgin özelliklerinden biri herhangi bir otorite tarafından denetlenemez olmasıdır. Bu sebeple kripto paraların sanal para olarak değerlendirilmesi gerektiği görüşündeyiz.

Nitekim 16.04.2021 tarih ve 31456 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik’in 3. maddesinde kripto varlıklar *“dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan, ancak itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen gayri maddi varlıklar”* şeklinde ifade edilmiştir⁴². Anılan

---

⁴⁰ Balıkçı; s. 285.

⁴¹ Turanboy; s. 53.

⁴² Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası; Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik, Ankara, 2021, s. 1.

madde uyarınca kripto varlıklar, ödemelerde doğrudan veya dolaylı şekilde kullanılamaz. Kripto varlıkların ödemelerde doğrudan veya dolaylı şekilde kullanılmasına yönelik hizmet sunulamaz. Yönetmelikte açık olarak kripto paraların ödeme aracı özelliğini taşımadığı açıkça belirtilmiştir. Fikrimizce, sadece bu bakımdan düşünüldüğünde bile ödeme aracı niteliğine haiz olmayan bir varlığın, para değeri olsa dahi hukuki olarak para niteliğinde bulunması tahayyül edilemeyecektir.

2.3. Kripto Varlıkların Sınıflandırılması

Kripto varlıklar coin (para) ve token (jeton) olarak iki kümeye ayrılmaktadır. Coin'ler kendi içinde Bitcoin, Altcoin ve Sabit Coin olarak üçe ayrılırken, Token'lar ise Güvenlik Tokeni, Fayda Tokeni ve Varlık Tokeni şeklinde üçe ayrılır⁴³.

2.3.1. Coin

Coin'ler, blokzincir tabanlı kendisine özgü bulunan kripto paralardır⁴⁴. Coin, özerk ve yalnız olan bir blokzinciri bulunan kripto paradır⁴⁵. Örneğin Litecoin kendine özgü blokzinciri bulunması sebebiyle coin sınıfına girmektedir⁴⁶.

Coinlerin gerçek paralarla benzer nitelikleri vardır. Paylaşılabilir, taşınır, kabul edilir, muhafaza edilirlerdir. Coinler belli miktarda oluşturulmuşlardır.

Coinlerin temel özellikleri:

1. Kendilerine özgü blokzincirlerinin bulunması,
2. Üçüncü şahısların ağ platformuna erişimine müsaade edilmesi,
3. Aktarım olanağı olan, satın alımı mümkün ve madencilik ile elde edilebilir formda olması⁴⁷.

⁴³ Çiğner, Ayşegül/ Tılı, Ahmet; Kripto Varlıklar İle İlgili Uluslararası ve Ulusal Yaklaşımlar, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2021, s. 29.

⁴⁴ Güven/ Şahinöz; Blokzincir, s. 85.

⁴⁵ Moreland, Kirsty; “Coin'ler ile Token'lar Arasındaki Fark”, <https://www.ledger.com/tr/academy/coinler-ile-tokenlar-arasindaki-fark#:~:text=%E2%80%94Coin%2C%20ba% C4%9F% C4% B1ms% C4% B1z% 20ve% 20tek% 20ba% C5%9F% C4% B1na,zincirinde% 20yer% 20alan% 20kripto% 20paralard% C4% B1r>, (Erişim Tarihi: 11.06.2023).

⁴⁶ Güven/ Şahinöz; Blokzincir, s. 86.

⁴⁷ Çiğner/ Tılı; s. 30.

Coinler kendi içinde üç alt başlığa ayrılmaktadır. Bunlar: Bitcoin, Altcoin ve Sabit Coin'dir.

2.3.1.1. Bitcoin

Bitcoin, 2008'de Satoshi tarafından ilk kripto para birimi olarak geliştirilmiştir. Satoshi 2009'da sunduğu makalesinde kriptografik delillerden oluşan, bütünüyle eşler arası işleyen ve böylece üçüncü şahsa gereksinim olmadan doğrudan işlem gerçekleştirilebilecek bir düzen olduğundan bahsetmiştir⁴⁸.

Bitcoin'i çalışmanın ilerleyen safhalarında ayrıntısı ile anlatacağımız için kısa bir tanımlama yaparak geçiyoruz.

2.3.1.2. Altcoin

Alternatif coinler kısa adıyla Altcoin, Bitcoin haricindeki diğer kripto paralardır. Alternatif coin olarak da bilinen Altcoin, Bitcoin dışındaki dijital paraları tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Bitcoin dışında mevcut olan her kripto para birimi altcoin olarak nitelendirilebilir. Altcoinlerin elde edilmesinde bitcoin yazılımından faydalanılmaktadır⁴⁹. Bitcoin'den sonra pazarda yerini alan ilk altcoin, Namecoin (NMC)'dir⁵⁰.

Çeşitli adlara sahip ancak aynı sistemle oluşturulmuş birçok altcoin bulunmakta olup bunlar arasında en popülerlerinden birine örnek olarak Litecoin gösterilebilir⁵¹. Yine Ethereum, Ripple, Litecoin, Monero ve Neo ise altcoinlere emsal teşkil etmektedir⁵².

Altcoinler kripto para evrenini genişletmek düşüncesi ile oluşturulmuştur. Altcoinler ile amaçlanan Bitcoin'e göre daha seri şekilde aktarım yapılmasıdır. Madencilik işlemleri Bitcoin'e kıyasla altcoinlerde çok daha pratiktir⁵³.

---

⁴⁸ Karakaşlar, Mehmet Can; Kripto Paraların Finansal Sektör Üzerindeki Etkileri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2021, s. 16.

⁴⁹ Balıkçı; s. 280.

⁵⁰ Bitlo; "Altcoin Nedir?", <https://www.bitlo.com/rehber/altcoin-nedir>, (Erişim Tarihi: 27.07.2023).

⁵¹ Kaplanhan, Fatih; "Kripto Paranın Türk Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi "Bitcoin Örneği"", Vergi Sorunları Dergisi, C: 41, S: 353, YT: Şubat/ 2018, s.109.

⁵² Ünalır; s. 27.

⁵³ Bitlo; "Altcoin Nedir?", <https://www.bitlo.com/rehber/altcoin-nedir>, (Erişim Tarihi: 27.07.2023).

2.3.1.3. Sabit Coin

Sabit bir diğ er adı ile Stabil Coinler, kripto paraların değ erlerinin ç alkantılı olması tehlikesi ile savaşmak için fiyat stabilizasyonunu bulmakla uğ raş an ve yedek bir varlıkça desteklenen kripto paralardır. Kripto para birimlerinin manipölasyona açık olması, regölasyonların eksik ve yetersiz olması nedeniyle değ erlerinin oynaklık göstermesi, kripto paraların gündelik yaş ama entegre edilmesinin cazip gelmesini engellemektedir. Bu konuda beklenen, volatilitenin⁵⁴ düşük olmasıdır. Bu nedenle sabit coinler ortaya atılmış tır⁵⁵.

Daha sade bir anlatımla sabit coinler ABD doları, çeş itli kripto para birimleri ve altın, gümüş gibi değ erli madenler gibi araçlara stabilize edilmiş tir. Tether, USD Coin, Binance USD, Dai sabit coinlere ö rnek gösterilebilir⁵⁶.

Stabil coinlerin birdenbire geliş en fiyat dalgalanmalarına karşı dayanıklılık göstermesi beklenir. Bu sebeple, stabil coinler ço ğ unlukla fiziki bir varlığ ın değ erine bağ lanmış tır. Bu değ er de ço ğ u zaman ABD doları olmaktadır⁵⁷.

Buraya kadar ö zetleyecek olursak Bitcoin ilk coindir ve altcoinler Bitcoin'e alternatif olarak geliş tirilmiş olan Bitcoin haricindeki coinlerdir. Altcoinlerin amacı Bitcoin'den çok daha hızlı işlem yapılabilir bir sistemin varlığ ını sağlamaktır. Sabit coinler ise kripto para borsasının manipölasyona açık olması sebebi ile geliş tirilmiş direnç li coinlerdir. Sabit coinler piyasadaki dalgalanmadan etkilenmeyecek şekilde belirli bir değ ere sabitlenmiş tir.

2.3.2. Token

Token kendine ö zğ ü kodlama sistemi bulunmayan, bir baş ka coinin ş ifreleme sisteminden yararlanan kripto paradır⁵⁸. Token bir varlığ ın ve elde edilecek bir yararın

---

⁵⁴ Kelime anlamı “oynaklık” olan volatilité finansal piyasada belirli bir ürünün belirli bir zaman aralığındaki fiyatında meydana gelen oynaklıktır.

⁵⁵ Arslan; s. 20.

⁵⁶ Ciğ er/ Tılı; s. 40.

⁵⁷ Bitlo; “Sabitlenmiş Kripto Para Birimi: Stablecoin”, <https://akademi.bitlo.com/sozluk/sabit-kur-stablecoin>, (Eriş im Tarihi: 25.07.2023).

⁵⁸ Canlı Akbaş; s. 52.

temsildir. Token belirli bir alanda ve belirlenmiş bir gaye için, coinler ise özerk biçimde kullanılırlar⁵⁹.

Tokenların kendilerine ait blokzincirleri yoktur. Tokenlar hali hazırda bulunan bir blokzinciri kullanırlar. Token üretmek hiç yoktan bir blokzincir üretmekten çok daha pratiktir⁶⁰.

Blokzincir üretme ihtiyacı olmadığından token yaratmak coin yaratmaktan çok daha zahmetsizdir. Öte yandan tokenın coinden farkı tokenın dijital bir varlık olmasıdır. Zira coin dijital bir paradır. Coin ile kripto para alınabilir ancak token ile bir hizmet veya ürün alınabilir⁶¹.

Ciğer ve *Tılı* tokenları 3 temel başlık altında incelemiştir. Bunlar: Güvenlik tokeni, fayda tokeni ve varlık tokenidir. Biz de bu üç tokeni kısaca açıklamaya çalışacağız;

1. Güvenlik Tokeni: Bu tokenler menkul kıymetlerle benzer özellik göstermektedir. Şahıslara bir kuruluştaki belli ölçüde hak sahibi olma olanağı tanıyıp bunun yanında verilecek ciddi kararlarda fikir beyan etme ve tercih yapma imkânı verir⁶².

2. Fayda Tokeni: Bu tokenlar yatırım için üretilmemiştir. Fayda tokenlerinin satışa sunulması ve satışı çoğunlukla tokenin bulunduğu platformu daha ileriye taşımak içindir⁶³. Fayda tokenları yalnızca buldukları platforma kullanıcıların ulaşımını sağlarlar. Bu sebeple aslında mali değeri bulunmamaktadır⁶⁴.

3. Varlık Tokeni: Bu tokenlar gerçek veya soyut bir varlık bazlı tokenlerdir⁶⁵. Varlık tabanlı tokenler gerçek bir şeyin dijital değeridir. Gümüş, bakır, buğday, pamuk gibi sayılabilecek binlerce varlık bu tokenin zemini oluşturur⁶⁶.

---

⁵⁹ Canlı Akbaş; s. 135.

⁶⁰ Çakmak, Meltem; Kripto Paraların Gelişim Süreci, Blok Zincir Teknolojisi ve Kripto Paraların Türkiye’de Vergilendirilmesi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 29.

⁶¹ Bitlo; “Token Nedir?”, <https://www.bitlo.com/rehber/token-nedir>, (Erişim Tarihi: 27.07.2023).

⁶² Ciğer/ Tılı; s. 41.

⁶³ TradingView; “Utility Token Nedir?”, <https://tr.tradingview.com/news/coinkolik:c888ed403:0/>, (Erişim Tarihi: 27.07.2023).

⁶⁴ Direk, Fetih Samet; “Fayda Token (Utility Token) Nedir? Ne Tür Avantajlar Sağlar?”, [https://metatime.com/tr/blog/utility-token-fayda-token-nedir-utility-token-ne-tur-avantajlar-saglar#:~:text=Fayda%20Tokenlar%20\(Utility%20Token,eri%C5%9Fim%20%C4%B1rsat%C4%B1%20sunan%20finansal%20ara%C3%A7t%C4%B1r](https://metatime.com/tr/blog/utility-token-fayda-token-nedir-utility-token-ne-tur-avantajlar-saglar#:~:text=Fayda%20Tokenlar%20(Utility%20Token,eri%C5%9Fim%20%C4%B1rsat%C4%B1%20sunan%20finansal%20ara%C3%A7t%C4%B1r), (Erişim Tarihi: 13.06.2023).

⁶⁵ Ciğer/ Tılı; s. 42.

⁶⁶ Umucu, Elif Hilal; “Varlık Tokenizasyonu: Blockchain’e Gerçek Dünya Değeri Getirmek”, <https://medium.com/chainlink-community/varlik-tokenizasyonu-blockchaine-ger%C3%A7ek-d%C3%BCnya-de%C4%9Feri-getirmek-56a96b6085e4>, (Erişim Tarihi: 13.06.2023).

Kısaca özetleyecek olursak kripto paraları “coin” ve “token” olarak iki başlığa ayırdığımızda coin ve tokenların birbirinden ayrılmasını sağlayan en birinci unsur kendi blokzincir tabanını kullanıp kullanmamasıdır. Bir kripto paranın kendi blokzinciri varsa coindir. Nitekim başka bir kripto paranın blokzincir tabanı kullanılıyor yani kendine ait bir blokzincir tabanı ile işlem görmüyorsa bu kripto para tokendir. Token oluşturmak coin oluşturmaktan çok daha basittir. Coin dijital bir para iken token dijital bir varlık niteliğindedir. Coin ile bir kripto para alınabilirken token ile hizmet veya ürün alınabilmektedir.

2.4. Kripto Para İle İlgili Bazı Kavramlar

2.4.1. Blokzincir (Blockchain)

Blokzincir kavramı İngilizcedeki block ve chain (zincir) terimlerinin kombinasyonu ile oluşturulmuş bir kavramdır.

Blokzincir ile ilgili birbirine yakın pek çok tanımlama yapılmıştır. Bunlardan bazıları; “Blokzincir esasında bilgisayar kullanımında çözüme erişmek için işlenebilir duruma getirilmiş bir bilgi ortamıdır”⁶⁷, “Blokzincir kaba tabiri ile kriptografik olarak bilgi akışına yarayan merkeziyetsiz ve dağıtık biçimde bulunan bir veri tabanıdır”⁶⁸, “Kripto paranın global işlem defteri olarak adlandırılabilen dijital doküman sistemidir. Sistem içerisinde oluşturulan sanal para bu deftere kaydedilir”⁶⁹ şeklindedir. Gerçekten de bakıldığında blokzincir bir veri tabanı olup kripto para bir meyve ise blokzincir bu meyvenin yetiştiği ağaçtır.

Kripto para transferlerinde her işlem ile bir blok yaratılmaktadır. Örneğin kripto parayı gönderenin adı, gönderilen paranın tutarı vb. her bilgi bir bloka kaydedilir. Yaratılan bloklar kırılmaz ve dönüştürülemez şifrelerle şifrelenir ve ağdaki bütün aygıtlara yayılır⁷⁰.

---

⁶⁷ Güven/ Şahinöz; Bitcoin, s. 44.

⁶⁸ Durmush, Gulnara; Kripto Para ve İcra Hukuku Yönünden Düşündürdükleri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019 s. 36.

⁶⁹ Alpago; s. 414.

⁷⁰ Orkun, Kardelen Büşra; Kripto Varlıkların Vergilendirilmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022, s. 54.

BTK 2020 tarihli araştırma raporunda, blokzincire kaydedilmiş bir bilginin dönüştürülmesinin ya da yok olması ihtimalinin olanaksız olduğunu belirtmiştir. Kaydedilmiş bir bilgi üzerinde değişim yapılması için zincirdeki ilk bloka ulaşmak mecburiyeti vardır. Bu ise uygulamada olanaksızdır. Bu sebeple blokzincir bilginin istiflenmesi açısından çok güvenlidir. Öte yandan blokzincir teknolojisi gelebilecek saldırılara karşı dirençlidir. Karşılaşılabilecek bir saldırının başarılı sayılması için sistemdeki blokların %51'inin eş zamanlı olarak değişmesi gerekmekte olup bu devasa işlemi gerçekleştirebilecek bir bilgisayar yoktur⁷¹.

Blokzincirin başlıca özelliği merkeziyetsizliktir. Blokzincirde kaydı tutan bir otorite bulunmamaktadır. Bunun yerine bilgiler sistemdeki bütün kullanıcılara yayılır.

Blokzincir silinemez ve dönüştürülemez bir kayıt belgesi yaratır. Mesela Bitcoin'in ilk ortaya çıkışından beri 160 milyondan fazla işlemin tümü Bitcoin varlığını koruduğu müddetçe kayıtlı bulunacaktır. Bu durum kişilerin merkeziyetsiz olan kripto paraya itimadı bakımından büyük önem arz eder⁷².

Blokzincirle dijital kayıtların eklenme anı kayıt altına alınarak bütün veriler için bir zaman dizini oluşturulur. Bu şekilde verilerin işlenme anı net bir biçimde belirlenir⁷³.

Özetle blokzincir kripto paranın temelini oluşturan bir veri tabanıdır. Blokzincir merkeziyetsiz olduğundan herhangi bir otoritenin denetiminden geçmez. Dağıtık yapısı sayesinde veriler zincirdeki tüm kullanıcılara yayılır. Blokzincirde her bir blok diğerine zincir gibi bağlı olup bu veriler üzerinde oynanması neredeyse imkânsızdır. Ayrıca veriler zaman damgası ile eklendiğinden ilk eklenen veriden son eklenen veriye kadar sistemde sıralı bir dizilim vardır.

2.4.2. Kriptoloji ve Hash

Kriptoloji kelimesinin kökü Yunanca gizlilik manasında olan “kryptos” sözcüğünden; kriptografi kelimesi ise Yunanca yazı manasında olan “graphien” kelimesine dayanmaktadır⁷⁴.

---

⁷¹ BTK; s. 10.

⁷² Tahan, Özge; “Kripto Paraların Türk ve Alman Ceza Hukuku Düzenlemeleri Yönünden Değerlendirilmesi”, Suç Ve Ceza Dergisi, Y: 2021, S: 1, YT: 21.05.2022, s. 108.

⁷³ Sarı, Onur; NFT'ler Açısından Mali Hakların Devri Sözleşmesi, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 17.

⁷⁴ Usta, Ahmet/ Doğanekin, Serkan; “Blockchain 101 V2”, <https://bctr.org/dokumanlar/Blockchain101v2r2.pdf>, (Erişim Tarihi: 10.06.2023)

En yalın şekli ile ifade edilecek olursa kriptoloji parolalanmış belge ildir⁷⁵.

Kriptoloji bilgilerin bir metot uygulanarak parolalandırılması, emniyetli bir ortam vasıtasıyla karşı tarafa iletilmesi ve bu parolalandırmanın çözülmesi ile bilginin elde edilmesidir⁷⁶.

Kriptoloji “kripto çözümlene ve kriptografi konularını içeren bilgi şifreleme ilmi”dir. **Kriptografi** ise şifrelenmiş bilginin, şifreleyen gizli parola bilgisi bulunmadan çözülmesinin, ortaya çıkması imkânının bulunmamasına yarayan kodlama metotlarının bütünü olup veri emniyeti ile ilgilenir. Kripto analizi ise kriptografi metotlarının yarattığı gizli parolaların tersine işlemlerle parola oluşturulması ya da bu işlemlerin çözümlenmesidir⁷⁷.

Kriptoloji üçüncü şahısların bir veriye ulaşmasını önlemek amacıyla yararlanılan bir kodlama yöntemidir. Kriptografi sayesinde kripto parada mahremiyet, emniyet ve hakikatlilik unsurları elde edilir. Kriptografi, bilgilerin içeriğini saklı tutmak, izinsiz şekilde tasarruf edilmesine engel olmak ya da belirlenemeyen başkalaştırmaları önlemek amacıyla veri değişimlerine bağlı kural, araç ve yöntemleri kapsar⁷⁸.

Kriptoloji yalnızca belgeleri kodlama şeklinde düşünülmemelidir. Zira künye doğrulama, bilginin tüm olması, bilginin vakitselliği ve bilginin reddedilmezliği gibi nitelikleri de vardır ve tüm bunların matematiksel bir zemin ile oluşturulması lazımdır⁷⁹.

Özetle kripto kelimesinin kökü Yunancaya dayanmakta olup kripto “gizli, saklı” anlamına gelmektedir. Kriptoloji ise verilerin belirlenen bir yöntem ile şifrelendirilmesidir.

Hash fonksiyonu kavramına gelecek olursak, hash kriptografide yoğun biçimde yararlanılan bir algoritma olup şifrelemeden farklıdır. Hash fonksiyonu değişken uzunluktaki bilgiyi stabilize olmuş bilgiye çevirmektedir⁸⁰.

Hash fonksiyonlarının başlıca iki amacı vardır. Bunlardan ilki verinin bütünlüğüdür; verinin bütünlüğü denetlenir ve bütünlüğünün bozulmadığına ikna olunur. Diğeri ise veri hacminin stabilize edilerek çok daha küçük hale getirilmesidir. Bu şekilde iletilecek verinin hacmi düşük olacaktır⁸¹.

⁷⁵ TDK; Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 10.06.2023)

⁷⁶ Kaplanhan; s. 106.

⁷⁷ Coşkun, Ömer Faruk; “Kriptografi ve Kriptoloji Nedir?”, <https://ofcskn.com/tr/kriptografi-ve-kriptoloji-nedir>, (Erişim Tarihi: 10.06.2023).

⁷⁸ Canlı Akbaş; s. 123.

⁷⁹ Yılmaz, Asım Egemen; “Kripto Varlıklarda Düzenleme Arayışı Çalıştayı”, Ankara, 08-09.07.202, s. 15.

⁸⁰ Güven/ Şahinöz; Bitcoin, s. 44.

⁸¹ BeyazNet; “Hash Fonksiyonu (Özetleme Fonksiyonu) Nedir?”, https://www.beyaz.net/tr/guvenlik/makaleler/hash_fonksiyonu_ozetleme_fonksiyonu_ve_birthday_attack

Hash, blokların birinin diğerine bağlanıp zincir elde edilmesi ve dokunulmazlık sağlanmasında çok önemli bir pozisyonundadır. Rastgele uzunluktaki bir bilgiyi stabil uzunluktaki bir bilgiye çevirerek özetler. Bu şekilde işlemlerin özüne dokunulmadan küçülmesi sağlanır. Bloktaki her bir verinin hash'i tek tek ölçülür ve blokun hash değeri elde edilir. Bloktaki bir veri ile oynanırsa bir sonraki blokun da hash'i değişecek sonuç olarak blokun hash değeri farklı çıkacaktır. Bir bloktaki hash ile oynanması zincirin tamamını etkileyecek böylelikle blokzincirdeki sahte blok derhal belli olacaktır⁸².

Hash fonksiyonlarının beş niteliği taşıması beklenir. Bunlar:

1. Özdeş girdi hep özdeş çıktıyı vermelidir.
2. Fonksiyon seri şekilde çıktı oluşturmalıdır.
3. Çıktı baz alınarak girdinin hesaplanması imkansız olmalıdır.
4. Girdideki en küçük değişiklik ile bambaşka bir hash değeri elde edilmelidir.
5. Farklı girdiler eş neticeleri vermemelidir⁸³.

Tüm bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere hash fonksiyonu kripto para sistemlerinde kullanılan matematik bazlı bir algoritmadır. Hash fonksiyonun amacı kripto para sisteminde oluşan blokların tabiri caizse parmak izini almak ve bu blokların değiştirilemez/ üzerinde oynama yapılamaz hale gelmesini sağlamaktır. Böylece herhangi bir blokta yapılacak en ufak değişiklik ile blokzincir komple değişmiş olacak ve bambaşka hash değerlerinin ortaya çıkacak olması sebebi ile verilerin özgünlüğü koruma altına alınmış olacaktır.

2.4.3. Madencilik (Mining)

Madencilik ileri teknoloji bilgisayarlar aracılığıyla kriptografik problemleri çözerek kripto para elde etme işlemidir. Çözümleme aşaması ortaya çıkan bloklardaki bilginin onaylanması ve blokların blokzincire eklenmesini de barındırır⁸⁴.

Blokzincir şeffaf ve dağıtıktır. Ağ üzerindeki işlemler istenilen kişilerce istenilen vakitte görüntülenebilmektedir. Blokzincirde işlem kabulü ve zincire yeni blok eklenmesi

---

[.html#:~:text=Hash%20fonksiyonlar%C4%B1%20temel%20olarak%20iki,olan%20daha%20k%C3%BC%C3%A7%C3%BCk%20boyuta%20indirgenir. , \(Erişim Tarihi: 20.08.2023\).](#)

⁸² Canlı Akbaş; s. 123.

⁸³ Güven/ Şahinöz; Bitcoin, s. 50.

⁸⁴ Orkun; s. 39.

prosedürü madencilik olarak adlandırılmaktadır. Madencilik yapılırken madenciler açısından çok büyük giderler ortaya çıkmaktadır. Bu aşama bireysel şekilde sürdürülebileceği gibi “pool” isimli gruplarda yer alarak da devam ettirilebilir⁸⁵.

Kripto madenciliği son derece nitelikli program ve ekipmanlarla donatılmış bilgisayarların kompleks yapıdaki sorunları çözümlenerek kripto para aktarımına izin vermesi ve neticesinde taze oluşturulan kripto parala ile madencilerin mükafatlandırılmasıdır⁸⁶.

Satoshi 2008 de yayınladığı makalesinde, Bitcoin’in bir merkezi otoriteye dayanmadığından, dileyen bir kişinin bilgisayarında Bitcoin sistemini bulundurup madencilik yaparak Bitcoin oluşturmasının mümkün olduğundan bahsetmiştir. Bitcoin yaratmak isteyen bir kişi gerekli program ve donanımları kullanarak henüz var olmayan bir Bitcoin’i elde edecek bunun karşılığında sistemden belirli miktarda Bitcoin kazanacaktır. Bitcoin’in dağıtık yapısı sayesinde madencilik sırasında yapılanlar geri kalan diğer madenciler tarafından görüntülenebilir olduğundan kripto paraya olan itimat değer kazanmaktadır⁸⁷.

Nakamoto 2008 yılında Bitcoin hakkındaki makalesini yazdıktan yaklaşık bir sene sonra (2009 yılında) Bitcoin piyasaya çıktı. İlk etapta madencilere yarattıkları bloklar karşılığında sistemin verdiği ödül 50 Bitcoin’di. 2013’e kadar olan süreçte madencilik ile 10,5 milyon Bitcoin üretildi. Her 4 yılda bir yeni blok yaratmanın karşılığında verilen Bitcoin yarı oranda azaldı. Şuan 17 Milyon’u elde edilmiş olan Bitcoin totalde 21 Milyon ile kısıtlanmıştır. Tahmin edilen, son Bitcoin’in 2140 yılında üretileceğidir⁸⁸.

2.4.4. Çatallanma (Forking)

Çatallanma, bir blokzincirin muhtemel iki zincir halinde ayrılmasıdır⁸⁹.

Blokzincir sistemi belirli prensipler üzerine çalışır. Bu prensipler zincirdeki tüm kullanıcılar tarafından ortak olarak kabul görmüştür. Fakat süreç içerisinde bu

---

⁸⁵ Canlı Akbaş; s. 129.

⁸⁶ Ünalır; s. 26.

⁸⁷ Kaplanhan; s. 110.

⁸⁸ Durmush; s. 25.

⁸⁹ BTCTurk; “Çatallanma (Hard Fork/ Soft Fork) Nedir?”, <https://www.btcturk.com/bilgi-platformu/catallanma-hardfork-softfork-nedir/>, (Erişim Tarihi: 14.08.2023).

prensiplerde değişiklik teklif edilebilir. Burada dikkat edilen değişiklik teklifinin zincirdeki kullanıcılar tarafından onaylanıp onaylanmadığıdır⁹⁰.

Çatalanma blokzincirdeki herhangi bir verinin bir adaptasyon süreci geçirip yeni bir veri haline gelmesidir. Blokzincir merkeziyetsiz ve dağıtık bir karaktere sahip olduğundan verinin adapte edilmesi önerisinin kullanıcıların onaylayıp onaylamaması çatalanmayı direkt olarak etkileyecektir⁹¹.

Blokzincirde yapılmak istenen değişimin sistem kullanıcılarının ne kadarı tarafından kabul görüp görmediğine göre zorunlu/mecburi çatalanma (hard forking) ve gönüllü/ yumuşak çatalanma (soft forking) kavramları ortaya çıkacaktır.

Sistem kullanıcıları bir değişiklik yapılması hususunda ekseriyetle mutabık ise zincir yapılacak yeni değişiklikler ile varlığını sürdürecektir. Bu duruma gönüllü/yumuşak çatalanma (soft forking) adı verilmektedir. Gönüllü/yumuşak çatalanmada iki farklı zincir oluşmaz; aynı zincir yapılan yeni değişikliklere adapte edilerek ilerleyecektir⁹².

Sistem kullanıcılarının büyük kısmı blokzincir üzerinde yapılmak istenen değişimi onaylamazsa blokzincir önceki hali ile var olmaya devam eder. Bu durumda çatalanma da olmayacaktır⁹³.

Blokzincirde yapılmak istenen değişikliğin onaylanması ya da onaylanmamasına karar verecek derecede bir çoğunluğun bulunmadığı durumda sistem kullanıcıları iki ayrı grupta toplanacak, blokzincirde kırılma oluşacak ve aynı köke dayanan iki ayrı zincir meydana gelecektir. Bu duruma ise mecburi/zorunlu çatalanma (hard forking) adı verilmektedir. Mecburi çatalanma ile iki farklı kripto para birimi meydana gelecek olup her bir kripto para kendine özgü prensiplerden oluşacaktır⁹⁴.

Blokzincirde çatalanmaya sıkça rastlanır. Bir zincirde yeni blok oluşturma süresi ne kadar az olursa çatalanma ihtimali bir o kadar yüksek olacaktır. Örneğin Bitcoin’de 7 günde 1, tek blokluk çatalanma açığa çıkması olağandır. Bunun dışındaki çatalanmalara ender rastlanır. Başka bir kripto para çeşidi olan Litecoin’de yeni blok üretim süresi ortalama 150 saniyedir. Bu sebeple Litecoin’de çatalanma Bitcoin’e göre daha fazladır⁹⁵.

---

⁹⁰ Güven/ Şahinöz; Bitcoin, s. 68.

⁹¹ Ünal, Gökhan/ Uluç, Çelebi; “Blok Zinciri Teknolojisi”, Bilişim Teknolojileri Dergisi, C: 13, S: 2, YT: Nisan/ 2020, s. 170.

⁹² Güven/ Şahinöz; Bitcoin, s. 68.

⁹³ Canlı Akbaş; s. 124.

⁹⁴ Çakmak; s. 49.

⁹⁵ Usta/ Doğantekin; s. 129.

2.4.5. Öksüz Blok (Orphan Block)

Blokszincir sisteminde randıman alınması için madenciler taze bloklar üretir ve bunun sonucunda da coin ile ödüllendirilirler. Örneğin Bitcoin’de yeni blok üretimi için başlangıçta (2009 yılı itibari ile) ödül olarak 50 Bitcoin verilmiş ve her dört yılda bir madencilere verilen ödül yarı oranda azaltılmıştır⁹⁶.

Ödülü hak eden madenci minimum 100 blok (hemen hemen 10 dakikada 1 blok oluşturulduğu düşünülürse yaklaşık 17 saat) boyunca ödülünü kullanamaz. Bunun sebebi madencinin oluşturduğu bloğun öksüz blok olma olasılığıdır. Oluşan bloğun öksüz blok olmadığı kesinleştiği takdirde madenci ödülünü kullanabilecektir⁹⁷.

Blokszincir sisteminde madenciler arasında ödülü kazanmak için bir rekabet söz konusudur. Madenciler yeni bir blok yarattığında bu bloku derhal sunar. Aynı sularda bir diğer madencinin de aynı kademedeki bloku oluşturması ve platforma sunmuş olabilmesi mümkün olup platformda son blokları birbirinden farklı iki ayrı zincir gezinmeye başlar. Hatta bazı durumlarda zincir sayısı 3-4’ü bulabilir⁹⁸. Ancak bu bir problem yaratmayacaktır. Zira sisteme sunulan bloklardan hangisinin hesaplanması daha zor ise kullanıcıların hepsi onu tercih edecek ve hesaplaması diğerinden daha kolay olan bloğun yer aldığı zincir ile ilgilenilmeyecektir. İşte bu ilgilenilmeyen zincirin son bloku “öksüz blok” olarak adlandırılmaktadır⁹⁹.

Literatürde “öksüz blok” kavramı yer yer “yetim blok” olarak da karşımıza çıkabilmektedir.

Öksüz Blok kavramından farklı olarak “Bayat Blok (Stale Block)” şeklinde adlandırılan bir blok çeşidi de vardır. Madenciler yeni blok rekabetindeyken sıradaki bloğun başarılı şekilde üretilmesi ile rekabet o blok için bitip ardındaki blok için başlar. İşte rekabetin bırakıldığı blok bayat blok olarak adlandırılır¹⁰⁰.

---

⁹⁶ Paribulog; “Blok Ödülü Nedir?”, <https://www.paribu.com/blog/sozluk/blok-odulu-nedir/>, (Erişim Tarihi: 15.08.2023).

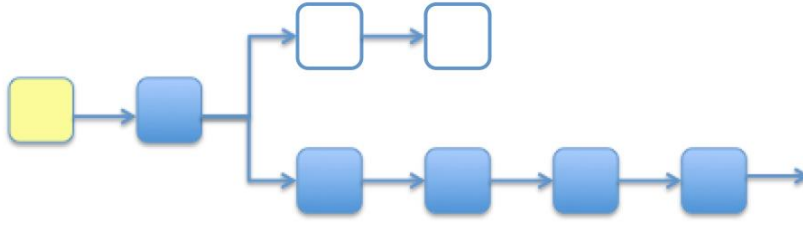
⁹⁷ SPK; Kripto Para – Bitcoin Araştırma Raporu, İstanbul, 2016, s. 45.

⁹⁸ Çakmak; s. 49.

⁹⁹ Canlı Akbaş; s. 126.

¹⁰⁰ Güven/ Şahinöz; Blokszincir s. 73.

Şekil 1. Blokzincir Öksüz Blokların Gösterimi

Genesis Blok   **Ana Blok**   **Yetim Blok**

Kaynak: Yakupoğlu, Cavidan; A Comparative Study Of Bitcoin and Alternative Cryptocurrencies, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016, s. 13.

2.4.6. İş İspatı (Proof Of Work)

Gerçek hayatta (X) şahsı (Y) şahsına banka aracılığı ile para göndermek istediğinde aracı olan kurumun bir merkezi otoriteye dayandığını ve bu nedenle denetime tabii olduğunu düşünerek güven duyacak; bu para gönderim işi banka tarafından denetlenip geçerlilik görecektir ve banka bu aracılık işlemi dolayısı ile bir miktar ödeme alacaktır. Ancak kripto para ile yapılacak işlemlerde öncelikle söz konusu aktarım işlemlerinin madenciler tarafından tasdik edilmesi gerekmektedir. Bu tasdikleme işlemi, madencilere verilmiş bir matematiksel sorunun çözümlenmesi ile yapılacaktır¹⁰¹.

Mining işlemi ile bir blok oluşturulurken madencilerin ağ tarafından kendilerine sunulmuş bir takım matematiksel sorunları aşması beklenir. Madenciler bunu son derece donanımlı cihazlarla yapmaktadır¹⁰². İş ispatı ağdaki kişi veya kişilerin blokzincirdeki verileri ve bu verilerin gerçekliğini denetlemesi işlemidir. Burada denetim izni belirli bir

¹⁰¹ Eskiyörük, Serhat/ Doruk, Ömer Tuğsal; Blokzinciri, Kripto Paralar ve Akıllı Sözleşmelerde Güncel Gelişmeler, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2021, s. 265.

¹⁰² Canlı Akbaş; s. 130.

kişi veya kişilere değil; ağ üzerinde bulunan bütün kullanıcılara verilmiştir. Bu yöntemle güvenilirlik ve merkeziyetsizliğin had safhada olması sağlanmıştır¹⁰³.

İş ispatı/kanıtı blockchain tabanındaki blokların özet değerlerinin bulunması ve bu değerlerin doğruluğunun kanıtlanarak zincirin devamlılığının sağlanmasıdır. İş ispatı madenciler tarafından yapılarak doğru değeri bulan madenciye sistem tarafından ödül (bir miktar kripto para) verilmektedir¹⁰⁴. İş kanıtı yapabilmek için madenciler bu alanda kullanılmak üzere son teknoloji bilgisayar ve bilgisayarlara, soğutuculara vb. cihaz aparatlarına gereksinim duyacaktır¹⁰⁵.

Bitcoin sisteminde bir madenci ortalama 10 dakikada 1 blok oluşturmakta bunun sonucunda ödül elde etmektedir. Bitcoin’de 2009-2013 yılları arası verilen madencilik ödülü 50 BTC idi. Ancak bu miktar her 4 yılda 1 yarı oranda azalmaktadır¹⁰⁶. Ethereum’da blok yaratma Şubat/2018’e kadar iş ispatı metoduyla sağlanmaktaydı. Ancak Casper’ın getirdiği yeniliklerle blok oluşturmada pay ispatı metodu kullanılmaya başlanmıştır. Bu metotla blok oluşturma işi ağdaki herhangi bir madenciye verilmektedir. Platformdaki payı daha fazla olan madenciye blok oluşturma işinin verilme olasılığı daha fazladır. Bu sistemde madenci yalnızca blokta yapılan işlemlerden komisyon alır; sistem madenciye herhangi bir ödül vermez¹⁰⁷.

Özetleyecek olursak; iş ispatının/kanıtının temel amacı kripto paranın ait olduğu platformun güvenilirliğini ve merkeziyetsiz oluşunu sağlamaktır. İş ispatı ağdaki tüm kullanıcılar tarafından yapılabilir. Ancak madencilik tabanlı olduğu için yüksek donanımlı cihazlar ve ekipmanlar gerekmektedir. Bu cihaz ve ekipmanların çalıştırılmasından ziyade daha çok soğutulması için büyük enerji sarf edildiğinden oldukça maliyetli bir işlemdir. Kripto paralar merkeziyetsiz olduğundan her kripto para türünün iş ispatı ödülü o kripto paraya özgüdür.

---

¹⁰³ Akdoğan, Nalan/ Aslan, Ümmühan; Blockchain Teknolojisi ve Kripto Varlıklar Eko Sistemi, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2022, s. 18.

¹⁰⁴ Karakaşlar; s. 41.

¹⁰⁵ Yavuzaslan Söylemez, Seda; Dijital Ekosistemin Yükselen Değeri Blockchain Teknolojisi ve Kripto Varlıklar, 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2022, s. 26.

¹⁰⁶ Pirim, Elif Ceyda; Kripto Para ve Kripto Paranın Muhasebeleştirilmesi: Kripto Para Birimleri İle İlgili Düzenlemelerin Dünyada ve Türkiye’de İncelenmesi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022, s. 34.

¹⁰⁷ Karakaşlar; s. 41.

2.4.7. Kripto Para Cüzdanları

Kripto varlık cüzdanları blokzincir platformuna erişim sağlayabilmek açısından anahtar özelliği görmektedir. Bu sebeple bu cüzdana giriş için kullanılan parola ya da ipucunun kaybedilmemesi gerekmektedir. Zira böyle bir durumda cüzdana giriş yapılamayacağından cüzdan içindekiler de kaybedilmiş olacaktır¹⁰⁸.

Kripto varlıklar ile işlem yapmak isteyen kişinin öncelikle kripto para cüzdanı bulunmalıdır. Kripto varlıklar cüzdanda değil blokzincirde tutulur. Cüzdan burada kripto varlıklar ile işlem yapılmada kullanılan ve içinde özel ve açık anahtarları barındıran bir araçtır¹⁰⁹. Kullanıcılar bir kripto parayı satın alma, saklama veya transfer etme işlemlerini ancak bu cüzdanlar vasıtasıyla yapabilmektedir¹¹⁰.

Açık anahtar gerçek hayattaki banka hesap numarası niteliğindedir. Özel anahtar ise banka hesabına giriş için kullanılan parola gibidir¹¹¹. Bir kripto para transferi yapılırken açık anahtar paylaşılmalıdır. Çünkü paranın nereye gideceğini açık anahtar belirleyecektir. Ancak özel anahtar kripto para hesabına erişim anahtarı olduğundan üçüncü bir kişiyle paylaşılmamalıdır¹¹². Açık anahtar blokzincirdeki herkese cüzdan kimlik numarası olarak verilebilirken özel anahtar muhafaza edilmelidir¹¹³.

Kripto varlık cüzdanları internete bağlı olup olmama durumuna göre sıcak ve soğuk cüzdan olmak üzere ikiye ayrılır¹¹⁴.

2.4.7.1. Sıcak Cüzdan

Sıcak cüzdanlar internet bazlı cüzdanlardır¹¹⁵. Çevrimiçi şekilde çalışır¹¹⁶. Bu sebeple siber saldırılar bakımından risk teşkil etmektedir¹¹⁷. Örneğin cüzdan hesabına giriş için kullandığı bilgiler ele geçirildiğinde cüzdan içerisindeki kripto paralar da ele

---

¹⁰⁸ Akdoğan/ Aslan; s. 21.

¹⁰⁹ Gökmen; s. 63.

¹¹⁰ Kaplanhan; s. 109.

¹¹¹ Güven/Şahinöz; Bitcoin, s. 88.

¹¹² Akdoğan/ Aslan; s. 21.

¹¹³ Usta/Doğantekin; s. 66.

¹¹⁴ Çakmak; s. 54.

¹¹⁵ Pirim; s. 30.

¹¹⁶ Durdu, Erdal; Kripto Para Birimi Olarak Bitcoin ve Ceza Hukuku, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018, s. 66.

¹¹⁷ Balıkcı; s. 301.

geçirilebilir. Yahut cüzdan hizmeti veren şirketin siber saldırıyla karşı karşıya kalması ve batması halinde cüzdandaki kripto paralar kaybedilebilir¹¹⁸.

Sıcak cüzdana haiz kişiler kripto paraların alınması/gönderilmesi işlemlerini çok daha pratik şekilde yapabilmektedir. Ayrıca sıcak cüzdanlar çeşitli kripto para türlerini desteklemesi özellikleri ile kullanıcılarına büyük avantaj sağlamaktadır¹¹⁹. Cüzdan sahibinin hesabına giriş yapabilmesi için özel anahtarı ile mobil veya masaüstü gibi aygıtları çevrimiçi şekilde kullanması gerekmektedir¹²⁰. Sıcak cüzdanlar yazılım formunda olduğundan cüzdana erişim mobil bir ağıta yüklenecek bir uygulama veya masaüstü/ laptop bilgisayarlarda bir web sayfası vasıtasıyla ya da kurulacak bir program ile mümkündür¹²¹. Sıcak cüzdanlara ulaşmak daha pratik olduğundan bu cüzdanlar günlük kullanım için daha caziptir. Bu cüzdanların siber saldırı riski olduğundan günlük işlemler yapmak adına daha küçük meblağlar bulundurulması önerilir¹²².

2.4.7.2. Soğuk Cüzdan

Soğuk cüzdanların çalışmasında internetin varlığı aranmamaktadır¹²³. Soğuk cüzdanlarda anahtar çevrimdışı olarak tutulup anahtar sadece kripto para almak/göndermek gibi işlemler yapılacaksa ve cüzdana giriş için kullanılır¹²⁴.

Soğuk cüzdanların kripto parayı saklaması USB aygıtı benzeri bir depolama aracı gerçekleşir. Kripto paraya erişim söz konusu aygıtın bilgisayara bağlanması ile mümkündür. Bilgisayara bağlanan aygıt bilgisayardaki bir uygulama aracılığıyla kullanıcısının kripto varlık hesabına girişini mümkün kılar¹²⁵.

Soğuk cüzdanların çalışma sisteminde internetin varlığı aranmadığından sıcak cüzdanlara göre daha güvenlidir¹²⁶. Dolayısıyla uzun vadeli kullanımlar için daha uygundur.

Sonuç olarak kripto paralarla işlem yapmak isteyen bir kişinin öncelikle bir kripto varlık cüzdanına sahip olması beklenir. Kripto varlık cüzdanına sahip olmayan kişinin

---

¹¹⁸ Yavuzaslan Söylemez; s. 31.

¹¹⁹ Akdoğan/ Aslan; s. 21.

¹²⁰ Pirim; s. 30.

¹²¹ Orkun; s. 46.

¹²² Arslan; s. 38.

¹²³ Yaslıdağ, Beyhan; Kripto Paralar, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 111.

¹²⁴ Yavuzaslan Söylemez; s. 32.

¹²⁵ Arslan; s. 38.

¹²⁶ Balıkcı; s. 301.

herhangi bir kripto varlık alma/satma/gönderme işlemi yapabilmesi mümkün değildir. Bu sebeple kripto varlık cüzdanı kullanıcıya blokzincir dünyasını açan bir anahtardır. Genel anlamda kripto varlık cüzdanlarını iki başlık altında ayırmak mümkündür. Buradaki belirleyici özellik cüzdanın kullanımında internet varlığının aranıp aranmadığıdır. Zira cüzdana erişimde internet varlığı aranıyorsa sıcak cüzdan aranmıyorsa soğuk cüzdan varlığından söz edilecektir.

Sıcak cüzdan internet varlığına ihtiyaç duyduğundan çevrimiçi saldırılara karşı güvenilir değildir. Ancak soğuk cüzdan internet bazlı olmadığından çevrimiçi saldırılara karşı çok daha güvenlidir. Kanaatimizce büyük meblağlı kripto paraları muhafaza etmek için kullanılması gereken cüzdan soğuk cüzdandır. Ancak pratik kullanımından dolayı günlük işlemleri yapmak için sıcak cüzdanın da kullanılabileceğini desteklemekteyiz. Fikrimizce bir saldırı riskine karşı sıcak cüzdanda yüksek meblağlı bir kripto para bulundurulmaması kullanıcı bakımından alınacak iyi bir güvenlik önlemidir.

2.5. Bazı Kripto Para Birimleri

2.5.1. Genel Olarak

Günümüzde kripto para borsasına her geçen gün bir yeni para birimi eklenmektedir. Çıkarılan her bir kripto para ile bir diğerinin eksikliği tamamlanmaya çalışılıp yenilik katılarak bir fark yaratmak isteniyor. Çalışmamızın bu kısmında ilk ve hala en popüler kripto para olan Bitcoin, temelinde Bitcoin'den esinlenen ancak Bitcoin'in ilerisine geçmeyi amaçlayan Ethereum, Swift ve Western Union gibi platformlara karşı rakip olarak üretilen Ripple, yine Bitcoin'den esinlenerek üretilen ve ilk altcoin olma vasfına haiz Litecoin, kripto para borsasındaki oynaklığa karşı geliştirilen Tether isimli kripto paralar anlatılacaktır.

2.5.2. Bitcoin (BTC)

Bitcoin kısaltılmış adı ile BTC, ilk kripto paradır. Bitcoin'in simgesi (□)'dir¹²⁷.

---

¹²⁷ Wikipedia; "Bitcoin", <https://tr.wikipedia.org/wiki/Bitcoin>, (Erişim Tarihi: 14.08.2023).

Bitcoin kelimesi bilişim evrenindeki en küçük veri parçacığını işaret eden “bit” ve madeni paranın İngilizce karşılığı olan “coin” kelimelerinin kombinasyonundan oluşmuştur.¹²⁸

Bitcoin üzerinde birçok tanımlama mevcuttur. Bitcoin’i “ilk merkeziyetsiz para”, “iptal edilemeyen/geri alınamayan ve internet aracılığı ile yapılan işlemlerde kullanılan sanal para” şeklinde tanımlayanlar vardır¹²⁹. En sade tanımını yapacak olursak Bitcoin blokzincir tabanlı bir kripto varlıktır¹³⁰. İlk üretilen kripto para olmasına rağmen kripto para birimleri içerisinde hala en popüler olanı Bitcoin’dir¹³¹.

Bitcoin sanal bir para birimi olup fiziksel üretimi yoktur¹³². Bitcoin blokzincir tabanlı olup isteyen herkesin erişimine açıktır. Bitcoin sistemi merkeziyetsiz olduğundan Proof of Work (İş Kanıtı) bazlı çalışarak veri güvenliğini sağlamaktadır¹³³.

Satoshi piyasadaki toplam Bitcoin’i 21 Milyon olarak sınırlandırmıştır¹³⁴. Bitcoin üretim işlemine “madencilik” adı verildiğini çalışmamızın daha önceki kısımlarında anlatmıştık (bkz. s. 19). Blokzincirde her bir blok üretildiğinde üreten madenciye sistem tarafından ödül verilmektedir. Bu ödül 2009-2013 yılları arasında 50 BTC iken 2013-2017 yılları arasında 25 BTC’ye düşmüştür. Bu şekilde her dört yılda bir madencilere verilen ödül yarı oranda azalacaktır. 2140 yılında ise 21 milyon Bitcoin’in üretilmiş olacağı öngörülmektedir.

Bir Bitcoin 100 Milyon birime kadar bölünebilir. Bir Bitcoin’in 100 Milyonda birine “Satoshi” adı verilmektedir¹³⁵. Örneğin BTC değeri günün birinde 1.500.000 \$’a çıkarsa en düşük BTC değeri 1,5 cent olacaktır¹³⁶.

2.5.3. Ethereum (ETH)

Ethereum yani kısaca ETH’nin simgesi (Ξ) olup para birimi “Ether”dir¹³⁷.

---

¹²⁸ Aksu, Halis; Küresel Boyutuyla Kripto Paralar ve Bunların Türkiye’de Vergilendirilebilirliği Üzerine Bir Değerlendirme, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 116.

¹²⁹ İmamoğlu, Deniz Alp; Kripto Para Birimleri ve Türk Hukuku’nda Düzenlenmesi, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 62.

¹³⁰ Yavuzaslan Söylemez; s. 88.

¹³¹ Canlı Akbaş; s. 131.

¹³² Yaslıdağ; s. 69.

¹³³ Yavuzaslan Söylemez; s. 89.

¹³⁴ Canlı Akbaş; s. 131.

¹³⁵ Arslan; s. 23.

¹³⁶ Güven/ Şahinöz; Blokzincir, s. 39.

¹³⁷ Wikipedia; “Ethereum”, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ethereum>, (Erişim Tarihi: 03.09.2023).

Ethereum para biriminin yaratıcısı 1994 doğumlu Vitalik Buterin'dir¹³⁸. Buterin Ethereum'u ilk olarak Kuzey Amerika Bitcoin Konferansı'nda duyurmuştur. Buterin dışında Ethereum'un geliştirilmesinde çalışan Charles Hoskinson, Anthony Dioro ve Gawin Wood isimli üç yazılımcı daha vardır¹³⁹.

Ethereum temelde Bitcoin'i örnek alıp benzer şekilde ilerlese de esasen Bitcoin'in önüne geçmeyi hedeflemiştir. Ethereum ile amaçlanan kripto para işlemlerinin daha ucuz ve hızlı yapılabilirliğidir¹⁴⁰. Nitekim başarılı da olunmuştur. Ethereum kendine özgü blokzinciri olan ilk kripto para birimi olup yapılan işlemler Bitcoin'e kıyasla çok daha ucuz ve hızlı şekilde yapılmaktadır¹⁴¹. Günümüzde Bitcoin'den sonraki en popüler kripto para birimi Ethereum'dur¹⁴². Ethereum'un kurucuları, Bitcoin'i "1. Kuşak Blockchain", Ethereum'u ise "2. Kuşak Blockchain" olarak ifade etmektedir¹⁴³.

Ethereum aslında Bitcoin'i örnek almış ancak Bitcoin'in üzerine birçok yenilik getirmiştir. Ethereum'u Bitcoin'den ayıran en temel özelliği Ethereum'da "akıllı sözleşme (smart contract)"lerin bulunmasıdır¹⁴⁴. Ethereum ile amaçlanan alternatif bir para birimi olmanın ötesinde akıllı kontratlarla merkeziyetsizliğe duyulan güvenin artırılmasıdır¹⁴⁵.

Ethereum blokzincirde akıllı kontrat ile hareket eden ilk kripto paradır. Akıllı kontratlar, internet tabanlı olup muhataplar arasında kararlaştırılan protokolün şartlarını kendiliğinden yerine getiren bilgisayar programıdır. Bu kontratlar muhataplar arası güveni artıracak ve bilgisayar programı olması nedeniyle işlem ücretlerini düşecektir¹⁴⁶.

Kısaca açıklamak gerekirse Bitcoin'de (X) kişisi (Y) kişisine para gönderdiğinde "Bu para (Y) şahsınındır" şeklinde bir dijital imza gelmektedir. Ethereum'da ise para gönderimi akıllı kontrat aracılığı ile bir şarta bağlanacak ve "(Y) kişisi ... şartını sağladığında (Y) kişisine aktarım yapılacaktır" şeklinde imzalanacaktır¹⁴⁷.

Ethereum temelde Bitcoin'i örnek alsada bazı farklılıkları bulunmaktadır. Bunlardan ilki; Bitcoin sayısının 21 Milyon olarak belirlenerek Bitcoin üretiminin 2140 yılında duracağını öngörülmesi ancak Ethereum için herhangi bir sınırlama yapılmamış

---

¹³⁸ Güven/ Şahinöz; Blokzincir, s. 103.

¹³⁹ Aksu; s. 122.

¹⁴⁰ İmamoğlu; s. 67.

¹⁴¹ Yashıdağ; s. 100.

¹⁴² Arslan; s. 25.

¹⁴³ Usta/ Doğanekin; s. 70.

¹⁴⁴ Mutluoğlu, Derya; Kripto Para Birimleri ve Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2020, s. 36.

¹⁴⁵ Ünalır; s. 32.

¹⁴⁶ Karakaşlar; s. 17.

¹⁴⁷ Mutluoğlu; s. 36.

olmasıdır. Bir diğer fark ise blok oluşturma hızıdır. Zira Bitcoin’de sıfırdan bir blok oluşturmak ortalama 10 dakika alırken Ethereum’da bu zaman 10-15 saniyedir. Ethereum, blok oluşturulma hızı bakımından Bitcoin’den çok öndedir¹⁴⁸.

2.5.4. Ripple (XRP)

Ripple kısaca XRP, Arthur Britto, David Schwartz ve Ryan Fugger’dan oluşan ekipçe üretilip; Chris Larsen’in kurucusu olduğu Ripple Labs firması tarafından 2012 senesinde piyasaya sunulmuştur. Piyasadaki tüm XRP’ler Ripple firması tarafından oluşturulmuş olup toplamda 100 milyar adettir¹⁴⁹. Ripple’ın, Bitcoin ve Ethereum’dan ayrılan en belirgin özelliklerinden biri madencilğe elverişli olmamasıdır. Ripple’a yalnızca bir para biriminin Ripple’a dönüştürülmesi ile erişilebilir¹⁵⁰. Madencilğe elverişli olmaması nedeniyle diğer kripto para birimlerindeki gibi yüksek bir enerji kullanımı ihtiyacı yoktur. Bu bakımdan çevre dostudur.

Ripple’ı Bitcoin ve Ethereum’dan ayıran bir diğer özelliği blokzincir tabanlı olmamasıdır. Ripple merkeziyetsizdir, ancak Ripple platformunda yapılan işlemlerde 36 farklı doğrulayıcı gruptan oluşan “XRP Community” olarak adlandırılan kitlenin oy birliği ile onayı aranmaktadır. Bu şekilde iptal edilemez şekilde doğrulanan işlemlerin süresi 3-5 sn içerisinde yapılmakta ve evrensel Ripple listesine kaydedilmektedir¹⁵¹.

Ripple dünyanın her noktasına para gönderimi yapma imkânı sunmaktadır. İşlemlerin 3-4 saniyede yapılabilirliği ile Swift, Western Union gibi platformlara karşı rakip olarak üretilmiştir¹⁵².

2.5.5. Litecoin (LTC)

Litecoin kısa tabiri ile LTC daha önceleri Google’da çalışmış Charlie Lee isimli kişi tarafından 2011’de üretilmiş olup ilk altcoin sıfatına haizdir. Kripto para dünyasında Bitcoin “altın” olarak nitelendirilirse Litecoin “gümüş” olarak nitelendirilebilir¹⁵³.

---

¹⁴⁸ Durmush; s. 22.

¹⁴⁹ Yavuzaslan Söylemez; s. 96.

¹⁵⁰ Durmush; s. 24.

¹⁵¹ Aksu; s. 125.

¹⁵² BTK; s. 6.

¹⁵³ Yaşlıdağ; s. 101.

Litecoin Bitcoin'e çok benzemektedir. Bunun yanında Bitcoin ile arasında bazı farklar mevcuttur. Litecoin üretimi Bitcoin'in (Bitcoin 21 Milyon adet ile sınırlanmıştır, bkz. s. 28) 4 katı miktarda sınırlanmış olup toplamda 84 Milyon adettir. Litecoin sistemi de Bitcoin sistemindeki gibi blokzincirde blok üreten madencilerine ödül vermektedir. Ancak Bitcoin 2009 yılında 50 BTC olarak başlattığı ödülü her dört yılda bir yarıya düşürmektedir. Litecoin ise madencilerine blok üretimine karşılık 25 LTC ödül vermektedir¹⁵⁴. Ayrıca Bitcoin'de bir blok üretimi yaklaşık 10 dakikayı bulurken Litecoin'de bir blok üretimi yaklaşık 2,5 dakikadır¹⁵⁵.

2.5.6. Tether (USDT)

Tether bir diğer ismi ile "USDT" veya "USD Tether"¹⁵⁶, Ripple gibi madencilğe elverişli olmayan bir kripto para birimidir¹⁵⁷. Blockchain teknolojisi bazlı bir kripto para birimi olan Tether'in değeri 1 Amerikan dolarına sabitlenmiştir. Kripto paralar manipülasyona açık olduğundan kripto para birimlerinin değerleri günlük %10'dan %20'lere kadar artıp azalabilecektir. Bu da kripto para borsasına olan güveni zedelemektedir. Tether bir Amerikan dolarına sabitlenerek bunu aşmayı hedeflemektedir¹⁵⁸.

8.03.2023 itibari ile kripto varlık dünyasında 71 milyar dolar ether bulunmakta olup şuan için kripto para hacmi sıralamasında 3. sırada yer almaktadır¹⁵⁹.

2.6. Kripto Para Borsaları

2.6.1. Genel Olarak Kripto Para Borsaları

Çalışmamızın önceki bölümlerinde Bitcoin, Litecoin gibi kripto paraların madencilğinde madencilerin blok ürettiğini ve bunun karşılığında sistemlerin

---

¹⁵⁴ İmamoğlu; s. 71.

¹⁵⁵ Güven/ Şahinöz; Bitcoin, s. 119.

¹⁵⁶ Karakaşlar; s. 18.

¹⁵⁷ Arslan; s. 25.

¹⁵⁸ Karakaşlar; s. 18.

¹⁵⁹ İmamoğlu; s. 73.

madencilere kripto para ödülü verdiğini anlatmıştık. Ancak dünyanın her yerinde pek çok sayıda madenci bulunmakta olup blok üretimlerinde sistem tarafından madencilere verilen ödüllerde azalmalar meydana gelmiştir. Ayrıca madencilik çok masraflı olduğundan kripto para sahibi olmak için farklı yollar denenmektedir.

Kripto para elde etmenin bir diğer yolu ise lira, dolar, euro gibi para birimleri ile kripto parayı satın almaktır¹⁶⁰. Kripto paraların takası, al/ sat yapılması ve reel paraların kripto paraya çevrilmesi gibi seçenekleri sunan platformlara “kripto para borsası” adı verilir¹⁶¹. Kripto para borsası; merkeziyetsiz olan kripto para türlerinin değiş tokuşu veya alım satımının yapıldığı, kripto para birimlerinin anlık olarak değerinin ve piyasadaki toplam hacminin görüldüğü platformdur. Kripto para borsasında kripto para türlerinin takası veya alım satımı yapılabilmesi için işlem yapmak isteyen kullanıcının borsada cüzdan hesabının olması gerekmektedir. Cüzdana sahip kullanıcılar takas veya alım satım işlemlerini yapabilir¹⁶².

Kripto para borsalarında yatırım yapmak isteyen kişiler banka hesaplarından ya da kripto para borsasında oluşturdukları hesapları ile işlem yapabilir, bir aracının varlığına gereksinim duymazlar. Kripto para borsaları bu yönüyle geleneksel piyasalardan farklıdır. Kripto para borsaları merkeziyetsizdir. Bu borsada yapılan tüm işlemler borsa kullanıcıları arasındadır. İtibari para birimi ile kripto parayı değiştirmek isteyen kullanıcı bunu diğer kullanıcıdan alacaktır. Bu platformlarda fiyatlar arz talep oranları ile belirlenir. Yatırımcılar istedikleri fiyatlardan iş emri verebilmektedir¹⁶³.

2.6.2. Dünyada Kripto Para Borsaları

New York/ABD merkezli Morgan Stanley Bankası'nın Nisan/ 2018'de hazırladığı rapor uyarınca kripto para borsalarının ülkelere göre dağılımında ilk beşte

---

¹⁶⁰ Bitlo; “Kripto Para Borsası Nedir?”, <https://www.bitlo.com/rehber/kripto-para-borsasi-nedir>, (Erişim Tarihi: 05.09.2023).

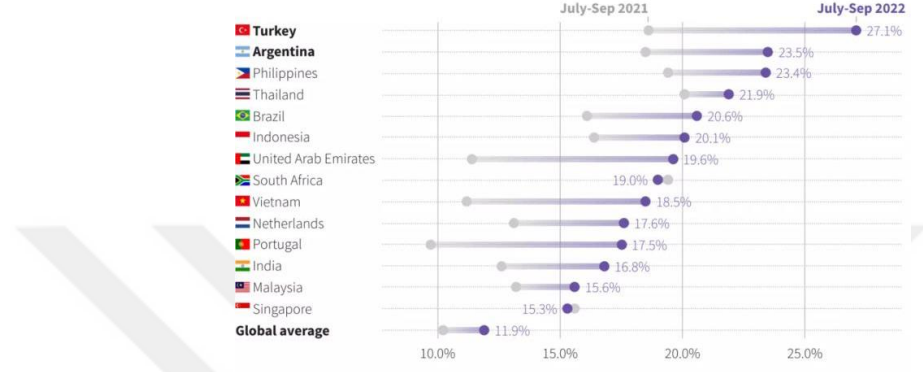
¹⁶¹ Günen, Emre; “Kripto Para Borsası Nedir? Bitcoin Nasıl Alınır?”, <https://tr.cointelegraph.com/news/how-does-a-cryptocurrency-exchange-work-how-is-bitcoin-price-calculated>, (Erişim Tarihi: 22.06.2023).

¹⁶² Ekonomist; “Kripto Para Borsası”, <https://www.ekonomist.com.tr/sozluk/kripto-para-borsasi-nedir-en-iyi-kripto-para-borsasi-nasil-secilir>, (Erişim Tarihi: 30.09.2023).

¹⁶³ ICRYPEX; “Kripto Para Borsası Nedir?”, <https://research.icrypex.com/tr/guide-tr/kripto-para-borsasi-nedir/>, (Erişim Tarihi: 01.10.2023).

sırasıyla İngiltere, Hong Kong, Amerika, Singapur ve Türkiye bulunmaktaydı¹⁶⁴. Ancak Londra/İngiltere merkezli araştırma firması olan GWI'nın 2022 raporuna göre 5. Sırada olan Türkiye %27,1 oranı ile birinci sıraya yükselmiştir¹⁶⁵.

Şekil 2: Ülkelere Göre Kripto Para Dağılım Oranı¹⁶⁶:

24.06.2023 tarihi itibariyle “www.coinmarketmap.com” adlı web sayfasında 225 adet kripto para borsası işlem hacmine göre sıralanmıştır. Listenin ilk 10 borsası¹⁶⁷:

Çizelge 1. Coinmarketmap’e Göre İlk 10 Borsa:

Sıralaması	Kripto Para Borsası İsmi	İşlem Hacmi (24 Saatlik)
1.	Binance	11,359,955,931 \$
2.	Coinbase Exchange	1,548,128,712 \$
3.	Kraken	729,228,587 \$
4.	KuCoin	754,529,085 \$

¹⁶⁴ Alptekin, Volkan/ Metin, İsmail/ Akcan, Ahmet Tayfur; Kripto Para Ekonomisi, 1. Baskı, Eğitim Yayınevi, Konya, 2018, s. 177.

¹⁶⁵ Mutlu, Celal; “Türkiye Kripto Para Pazarında Lider Konumda!”, <https://coinotag.com/turkiye-kripto-para-pazarinda-lider-konumda/>, (Erişim Tarihi: 24.06.2023).

¹⁶⁶ Mutlu, Celal; “Türkiye Kripto Para Pazarında Lider Konumda!”, <https://coinotag.com/turkiye-kripto-para-pazarinda-lider-konumda/>, (Erişim Tarihi: 24.06.2023)

¹⁶⁷ Coinmarket; “En İyi Kripto Para Borsaları”, <https://coinmarketcap.com/rankings/exchanges/>, (Erişim Tarihi: 24.06.2023).

5.	OKX	1,615,524,487 \$
6.	ByBit	1,227,777,392 \$
7.	Bitstamp	242,288,279 \$
8.	Bitfinex	163,357,218 \$
9.	Gate.io	933,847,159 \$
10.	Huobi	482,999,850 \$

Dünya genelinde pek çok kripto para borsası olup bu borsalar genel itibariyle aynı disiplinlerle ilerlese de kullanımdaki pratiklik, kolay ulaşılabilirlik, komisyon tutarları, siber saldırılara karşı alınan önlemler vb özellikler bakımından birbirinden farklı platformlardır.

2.6.3 Türkiye’deki Kripto Para Borsaları

Dolar, Euro cinsinden alım satım yapılan kripto para borsaları olduğu gibi TL bazında alım satım yapılabilen kripto para borsaları da mevcuttur. 24.06.2023 tarihi itibari ile <https://coin-turk.com/> adlı internet sitesinde yer alan Türk kripto para borsaları; “Btcturk, Paribu, Felixo, Bitexen, Bitci, Bitlo, Bitturk, Narkasa ve Koinim” isimli borsalardır.

24.06.2023 Türkiye’de işlem gören kripto para borsaların sıralaması:¹⁶⁸

Çizelge 2. 24.06.2023 Tarihinde Kripto Para Borsası Türk Kripto Paraları

Sıralaması	Kripto Para Borsası İsmi	Toplam Borsa Hacmi
1.	Btcturk	3.772.852.918
2.	Paribu	3.668.993.027
3.	Felixo	2.206.361.322
4.	Bitexen	1.195.218.838
5.	Bitci	759.895.203

¹⁶⁸ Cointurk; “Türk Kripto Para Borsaları”, <https://coin-turk.com/piyasalar>, (Erişim Tarihi: 24.06.2023).

6.	Bitlo	42.992.528
7.	Bitturk	16.039.426
8.	Narkasa	5.186.426
9.	Koinim	34.976

24.06.2023 tarihinde <https://coin-turk.com/> verilerine göre yerli kripto para borsaları toplam hacmi 11.680.434.285 TL'dir. Bu borsaların çalışma sistemleri dünya borsalarında olduğu gibi birbiri ile benzer olmasına rağmen kullanıcılara sundukları kolaylıklar, komisyon ücretleri, güvenlik gibi özellikleri bakımından birbirlerinden ayrılmaktadır. Yukarıda anılan borsaların ortak buluşma noktası kripto paranın TL cinsinden alım satımına imkan tanımalarıdır.

3. İKİNCİ BÖLÜM

3.1. 5237 SAYILI TCK'DA DOLANDIRICILIK SUÇU ve DOLANDIRICILIK SUÇUNUN KRİPTO PARA BORSASI'NA YÖNELİK OLARAK İŞLENMESİ

3.2. Genel Olarak

“Dolandırıcılık” suçu 12 Ekim 2004'te T.C. Resmî Gazete'de yayımlanan ve 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Özel Hükümler'e ilişkin İkinci Kitap'ın “Kişilere Karşı İşlenen Suçlar” başlıklı İkinci Kısım Dördüncü Bölüm'de Malvarlığı'na Karşı Suçlar” altında madde 157'de düzenlenmiştir¹⁶⁹. Söz konusu suçun nitelikli hali ise TCK'nın 158. maddesinde; daha az cezayı gerektiren hali ise TCK'nın 159. maddesinde karşımıza çıkmaktadır¹⁷⁰.

Kripto paranın avantajlarının yanı sıra pek çok dezavantajının da bulunması nedeni ile günden güne popülerlik kazanan kripto para borsaları, dolandırıcılar için oldukça cazip bir alan haline gelmiştir. Kripto para transferleri geri alınamamakta olup verilen iş emri ile bir transfer yapıldığında ödemeyi geri almak mümkün değildir. Yahut kripto paranın en önemli özelliklerinden olan merkeziyetsizlik sebebiyle kripto para işlemlerini denetleyen bir üst merci bulunmamaktadır. Bu sebeplerin varlığı dolandırıcıların kripto para borsalarına olan ilgisini arttırmıştır.

ABD Federal Hükümeti'ne bağlı ve asıl amacı serbest pazara olumsuz etki bırakan iş uygulamalarının engellenmesi ve yok edilmesi olan Federal Ticaret Komisyonu (FTC) raporlarına göre 1 Ocak 2021 – 31 Mart 2022 tarihleri arasında 46.000 kişiden fazla insan kripto para dolandırıcılığı mağduru olmuş ve bu sebeple oluşan toplam zarar 1 milyar doları aşmıştır. Ancak dolandırıcılıkların büyük bir kısmı rapor edilmediğinden açıklanan

---

¹⁶⁹ TCK m. 157; “(1) Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilir”

¹⁷⁰ TCK m. 159; “(1) Dolandırıcılığın, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi halinde, şikâyet üzerine, altı aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.”

bu rakamlar buzdağının sadece görünen kısmıdır. Kripto para dolandırıcılıkları sebebiyle oluşan zarar kamuya açıklanandan çok daha fazladır¹⁷¹.

3.3. Korunan Hukuki Değer

Dolandırıcılık suçu TCK'da “malvarlığına karşı suçlar” başlığı altında düzenlenmiştir. Kanun koyucu burada esasen dolandırıcılık cürmünün kişilerin malvarlığına yönelik olduğunu bizzat belirtmiştir. Ancak bu suç malvarlığına karşı işlense de kişilerin malvarlığının korunan tek hukuki değer olup olmadığı tartışma konusudur. Zira suçun işlenişi “*hileli davranışlarla bir kimseyi aldatma*” şeklinde olduğundan burada şahısların özgürce hükme varma imkânları ellerinden alınmakta olduğu görüşü ortaya atılmakta olup bu sebeple suçta gözetilen hukuki değerlerden biri de şahısların irade serbestisi olarak değerlendirilmektedir¹⁷². Dolandırıcılık suçunun işlenmesi ile kişilerin hem malvarlığına karşı bir suç işlenmekte hem de irade serbestileri çiğnenmektedir¹⁷³. Nitekim *Dönmezer*'e göre dolandırıcılık suçu hileli davranış ile vuku bulup mal varlığında eksilme olacağından bu suçta üçüncü şahısların iyiniyeti de gözetilmelidir¹⁷⁴. Ancak dolandırıcılık suçu ile korunan hukuki değer birden fazla olması görüşünü eleştirenler de bulunmaktadır. Örneğin *Ekici-Şahin*'e göre dolandırıcılık suçu ile “sosyal ilişkilerdeki itimat, dürüstlük, kişilerin gerçeği bilme hakkı, irade serbestisi veya mal varlığını kullanma serbestisi” değil, malvarlığı bir bütün halinde korunur¹⁷⁵.

Kripto para ile kazanılması ile şahısların malvarlığında artma; kripto paranın kaybedilmesi ile de malvarlığında azalma olacağından kripto para birimlerinin ekonomik bir değeri olduğunu söylemek mümkündür. Bu sebeple kripto paralar da dolandırıcılık suçunun konusunu oluşturabilecektir¹⁷⁶. Yine kripto paranın kazanımı veya kaybedilmesi

---

¹⁷¹ Fletcher, Emma; “[Data Spotlight: Reports Show Scammers Cashing In On Crypto Craze](https://www.ftc.gov/news-events/data-visualizations/data-spotlight/2022/06/reports-show-scammers-cashing-crypto-craze)”, <https://www.ftc.gov/news-events/data-visualizations/data-spotlight/2022/06/reports-show-scammers-cashing-crypto-craze>, (01.10.2023).

¹⁷² Kamışlı, Gani; Yargıtay Kararları Çerçevesinde Dolandırıcılık Suçu, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 22.

¹⁷³ Meran, Necati; Dolandırıcılık Sahtecilik Güveni Kötüye Kullanma, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 89.

¹⁷⁴ Dönmezer, Suphi; Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, 16. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2001, s. 448.

¹⁷⁵ Ekici Şahin, Meral; Dolandırıcılık Suçu, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 83.

¹⁷⁶ Balcı, Murat/ Çakır, Kerim; Dijital Ceza Hukuku - II Kripto Para ve Elektronik Para Suçları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 82.

ile malvarlığında eksilme veya artma olacağından kanaatimizce kripto para dolandırıcılığı suçunun işlenmesinde de korunan hukuki değer kişilerin malvarlığı olacaktır.

3.4. Suçun Maddi Unsurları

3.4.1. Konu

Kamışlı ve Taneri'ye göre dolandırıcılık suçunun konusu iki adettir. Zira dolandırıcılık suçu ile hem kişinin malvarlığına hem de hileli davranışa uğrayan kişinin irade serbestisine yönelik ihlal gerçekleşmektedir¹⁷⁷.

Suçun dolandırıcılık olarak nitelendirilebilmesi için mağdurun mal varlığında eksilme olması tek başına yeterli değildir. Bunun yanında mağdurun iradesi fesada uğratılmış olmalıdır. Burada mağdurun iradesi yağma suçundaki gibi cebren veya korkutma ile değil, yanıltma ile zarar görür. Bu sebeple irade sakatlanması yoksa ve mağdura aldatıcı fiillerde bulunulmamışsa dolandırıcılık suçundan bahsedilemeyecektir¹⁷⁸.

Koca ve Üzülmöz'e göre de dolandırıcılık suçu malvarlığına yöneliktir. Dolayısıyla bu suç tipi ile malvarlığı hakkı gözetilmektedir. Ancak bu suç işlenirken aldatıcı fiiller ile kişilerin irade özgürlüğü ihlal edilir. Bu sebeple dolandırıcılık suçunun cezalandırılması ile kişilerin irade serbestisinin de gözletilmesi amaçlanır¹⁷⁹.

Bir diğer görüş ise dolandırıcılık suçu ile birden fazla hukuki değer korunduğundan bahsetse de ön planda malvarlığının gözetildiğini belirtmektedir. Her ne kadar dolandırıcılık suçu ile kişilerin irade serbestisinin korunması amaçlansa da söz konusu suçun kanunda “malvarlığına karşı suçlar” başlığı altında irdelenmesi ile esas amacın kişilerin malvarlığını korumak olduğuna dikkat çekilmektedir¹⁸⁰.

---

¹⁷⁷ Taneri, Gökhan/ Kamışlı, Gani; Dolandırıcılık – Sahtecilik – Güveni Kötüye Kullanma Suçları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 274.

¹⁷⁸ Atalan, Mustafa; Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları Şerhi, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022 s. 33.

¹⁷⁹ Koca, Mahmut/ Üzülmöz, İlhan; Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 734.

¹⁸⁰ Özbek, Veli Özer/ Doğan, Koray/ Bacaksız Pınar/ Tepe, İlker; Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 694.

Aslan ise suçun maddi konusunu dolandırıcılığa uğratılan kişinin gördüğü zarar olarak ifade etmiştir. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu da 07.05.2019 tarih ve 2017/4 E. – 2019/283 K. Sayılı Kararı’nda suçun konusunun ekonomik bir zarar olması gerektiğini vurgulamıştır¹⁸¹. Yine *Ekici Şahin*’e göre dolandırıcılık suçunun hileli hareketle işlenen bir suç olması suçun işlenişi ile ilgili olduğundan bu durum suçun maddi konusunu değiştirmeyecektir¹⁸².

Her ne kadar bazı yazarlar tarafından suçun maddi konusunun sadece ekonomik bir zarar olduğunu belirtilmişse de kanaatimiz dolandırıcılık suçunun konusunun iki alt başlığa ayrıldığı yönündedir. Zira mağdurun, failin hileli davranışı ile hem malvarlığında azalma yaşamakta hem de hileli davranış sebebiyle irade serbestisi ihlal edilmektedir. Kripto para yönünden ele alınan dolandırıcılık suçunda da mağdurun hem aldatma niteliğini haiz davranış ile irade özgürlüğü ihlal edilecek hem de mal varlığında eksilme olacaktır. Buradaki tek farklı nokta malvarlığının kripto para olmasıdır. Pek çok yöntemle işlenebilir olan kripto dolandırıcılığı suçunun hangi yöntemle işlendiği hususu önem arz etmemekte olup, bu suçun meydana gelişi ile şahsın malvarlığının gözetilmesine ilişkin kamusal menfaat zarara uğrayacaktır. İşte burada zarara uğrayan bu kamusal menfaat suçun konusunu oluşturmaktadır.

3.4.2. Fiil

Kanun maddesinde dolandırıcılık suçu için “hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilir¹⁸³” hükmünü amirdir. Kanun koyucu burada dolandırıcılık suçunun oluşması için; “suçun failinin hileli/aldatıcı davranışta bulunması, failin hileli davranışı sonucu mağdurun aldanmış olması ve failin ya da bir başkasının (mağdurun ya da üçüncü bir şahsın zararına olacak şekilde) bir menfaat elde etmesi” şartlarını aramaktadır¹⁸⁴.

---

¹⁸¹ Aslan, Göksel; Örneklerle Uygulamada Dolandırıcılık Hırsızlık ve Mala Zarar Verme Suçları, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 20.

¹⁸² Ekici Şahin; s. 184.

¹⁸³ 5237 Sayılı TCK; m. 157.

¹⁸⁴ Taneri/Kamışlı; s. 287.

Özetle; dolandırıcılık suçundan bahsedilebilmesi için failin hileli davranışı tek başına yetmemekte olup hileli davranışın mağduru gerçekten aldatabilecek yoğunlukta olması ve mağdurun mal varlığında eksilme meydana gelmesi şartları aranmaktadır.

Günümüzde binlerce çeşit kripto para biriminin varlığı ve her bir kripto paranın kendine has özellikleri ve çalışma mekanizması olduğu göz önünde bulundurulduğunda doğal olarak bunlara ilişkin pek çok dolandırıcılık yöntemi ortaya çıkmaktadır. Bu kısımda bazı kripto para dolandırıcılık yöntemlerini anlatmaya çalışacağız:

3.4.2.1. Sosyal Mühendislik

Bu dolandırıcılık metodu insan bazlı olup kripto para dolandırıcıları ağlarına düşürmek istedikleri şahıslardan istedikleri verileri almak ya da dolandırma niyetiyle yaklaştıkları şahsın kripto paralarını çalmak gayesiyle taklit etme, tesir altına alma, razı etme gibi çeşitli yöntemler kullanırlar. Burada amaç hedeflenen kişinin etki altına alınarak tuzağa düşürülmesini sağlamaktır. Söz konusu yöntemle web sayfalarında piyasa değerinin altındaki bir değerde teknolojik ürünlerin satılması çokça karşılaşılan bir durumdur¹⁸⁵. Örneğin; X kişisi A model bir telefonu 20.000,00 TL'ye alabilecekken bu telefonun ödemesinin kripto para yoluyla yapılması sonucu 5.000,00 TL'ye alabileceğine inandırılması ancak bu yaptığı ödeme karşılığında satın aldığını düşündüğü telefonun kendisine gönderilmemesi bu tip dolandırıcılıklara örnek verilebilecektir.

3.4.2.2. Domuz Kasaplığı (Pig Butchering)

Michigan Department of Attorney General tarafından tüketicileri korumak amacıyla yayınlanan bir makalede Federal Soruşturma Bürosu (FBI) tarafından kullanılan “domuz kasaplığı” kavramının kesimden önce şişmanlatılan avı sembolize ettiği belirtilmiştir. Kripto para dolandırıcıları kurbanlarını tuzaklarına düşürmeden önce sağlam bir ilişki kurarak kurbanlarının güvenini kazanır. Böylece son hamlelerini

---

¹⁸⁵ Aktolga Öztürk, Ayça; “Kripto Paralara İlişkin Dolandırıcılık Yöntemleri”, Finans Hukuku Gündemi Dergisi, Y: 2020, S: 3, YT: Şubat/ 2020, s. 26.

yaptıklarında kurban (kripto para dolandırıcılığı mağduru) ciddi bir kayba uğramış olacaktır.

Domuz kasaplığı olarak adlandırılan yöntemde aşk/romantizm dolandırıcılığı, yatırım dolandırıcılığı ile bütünleştirilerek yepyeni bir dolandırıcılık yöntemi oluşturmuştur. Söz konusu yöntem ilk olarak Güneydoğu Asya’da ortaya çıkmış olup günümüzde tüm dünyaya yayılmıştır. Burada dolandırıcılar kurbanlarını genellikle flört uygulamalarından, sanal ortamdaki sohbet ve tanışma sitelerinden seçmektedir. Failin amacı mağdur etmek istediği kişi ile öncesinde samimi bir bağ kurmak ve güven kazanmaktır. Kurulan bağ günden güne geliştirilmekte, mağdur fail tarafından manipüle edilmektedir. Fail bu süreçte mağduru kripto para yatırımları yapması konusunda etkiler ve yönlendirir. İlk olarak küçük yatırımlar yapan mağdurun ara sıra bu yatırımdan kazanmasına izin verilerek tam anlamıyla ağa düşürülür. Mağdur son olarak büyük bir yatırım yapar ve kripto para dolandırıcısı beklediği bu hamlenin ardından ortadan kaybolur¹⁸⁶.

Bir domuzun kesilmeden önce beslenip büyütülmesini işaret eden domuz kesimi dolandırıcılık yöntemi esasında güven odaklı bir bağlılık hedefleyip, ağır ağır yol kat eden bir dolandırıcılık metodudur. Dolandırıcılar genellikle aynı şekilde ilerleme kaydeder. Öncelikle dolandırılacak kişi belirlenir ve onu etkilemeye yönelik sahte sosyal medya profilleri, kişileri özendirerek tarzda ihtişamlı bir hayat tarzı oluşturulur. Daha sonra genellikle sık kullanılan sosyal medya platformları aracılığı ile seçtikleri kurbanlara ulaşmaya çalışırlar¹⁸⁷.

2021 yılında Nicole Hutchinson domuz kasaplığı yöntemi ile kripto para dolandırıcılığı mağduru olmuş ve 390.000,00 \$’ını kaybetmiştir. Söz konu olay şöyle gerçekleşmiştir: Tennessee’li genç kadın California’ya yerleşmeden önce online bir sohbet sitesi olan Hinge platformunu kullanmaya başladı. Burada “Hao” isimli bir kişi ile tanışarak arkadaşlık ilişkisi kurdu. İletişimin artması ile Hao Nicole’e yatırım tavsiyelerinde bulunmaya başladı ve Nicole ...Cyrpto.com’da bir hesap oluşturdu. Bu hesap bakiyesi 1,2 milyon dolara vardığında Hao’nun gönderdiği bir bağlantıya parasını aktaran Nicole Hutchinson parasını çekmek istediğinde kripto aktarımı yaptığı hesabın

---

¹⁸⁶ Michigan Department of Attorney General; “Cryptocurrency Scam - Pig Butchering”, <https://www.michigan.gov/ag/consumer-protection/consumer-alerts/consumer-alerts/scams/cryptocurrency-scam-pig-butchering> , (01.10.2023).

¹⁸⁷ Chainalysis; The 2023 Crypto Crime Report, 2023. s. 100

gerçek olmadığını öğrenerek domuz kasaplığı yöntemi ile kripto para dolandırıcılığı mağduru oldu¹⁸⁸. Yine Teksaslı bir kadın olan Divya Gadalli, domuz kasaplığı yöntemi ile 8 milyon dolar değerinde kripto para dolandırıcılığına uğraması sebebiyle ile dünyaca ünlü kripto varlık borsası olan Binance'e dava açtı. Ancak Binance bu davada aklandı. Söz konusu vakiada Divya Gadalli bir flört/tanışma platformu olan Tinder'da kendisine ait bir kullanıcı hesabı oluşturdu. Burada "Jerry Bulasa" ismini kullanan bir başka kullanıcı ile bir süre flört eden kadın daha sonra Whatsapp üzerinden bu kişi ile görüşmeye başladı. Dolandırıcı Jerry Bulasa, Gadalli'nin tam anlamıyla güvenini kazandıktan sonra küçük meblağlarla para isteyip karşılığında daha karlı ödemeler yaptı. Başlangıçta 10-15 bin dolar olarak gönderilen bu paralar daha sonrasında yüzlerce bin dolar olarak ve nihayetinde milyon dolar olarak gönderilmeye başladı. Jerry Bulasa vurgununu yapıp ortadan kaybolduğunda Gadalli dolandırıldığını anlayarak Binance'e dava açtı. Ancak bölge hakimi olayda Binance'i suçlu bulmayarak davayı reddetti¹⁸⁹.

3.4.2.3. Oltalama Saldırıları (Phishing-Smishing-Vishing)

Kripto para dolandırıcılarının sıklıkla başvurduğu yöntemlerinden bir diğeri kripto para dolandırıcılığına maruz bırakmak istedikleri kişileri sahte web sayfalarına yönlendirerek bu kişilere ait özel bilgileri elde etmeyi amaçlayan "oltalama" yöntemidir. Mağdur edilmek istenen şahıs e-posta (phishing), sms (smishing) veya telefon araması (vishing) ile gerçek olmayan bir internet sayfasına yönlendirilir ve bu şekilde parola veya kişisel bilgileri çalınır¹⁹⁰.

Dolandırıcılar phishing yöntemi ile kişiye bir e-mail gönderir. Gelen e-mail kişinin hesabının bulunduğu veya kredi kartını kullandığı bankadan gönderilmiş şekilde görünmektedir. Bu maillerde genel olarak güncelleme yapılacağı gerekçesi ile banka veya kredi kartı numarası ve buna ait parola vb kişisel veriler istenir ve kullanıcı mail içerisinde yer alan başka bir bağlantıya yönlendirilerek bu bilgileri işler. Fakat kullanıcının yönlendirildiği bağlantı orijinaline çok benzeyen ya da aynı görünümlü sahte bir web

¹⁸⁸ByBit; "Gerçekleşmiş 7 Kripto Dolandırıcılığı (ve Dolandırıcılıktan Korunmak İçin Sizin Yapabilecekleriniz)", <https://learn.bybit.com/tr/investing/crypto-scams/>, (01.10.2023).

¹⁸⁹ Young, Martin; "Binance, 8 Milyon Dolarlık Tinder Davasında Aklanıyor", <https://tr.cointelegraph.com/news/binance-tinder-pig-butcherer-lawsuit>, (02.10.2023).

¹⁹⁰ Tarakçıoğlu, Zeynep Esra; "Kripto Varlıklar ve Ceza Hukuku Sorumluluğu", Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 11, S: 2, YT: 8.12.2021, s. 334.

sayfasıdır. Kişinin bu web sayfasına yönlendirilerek verilerini işlemesi ile verileri artık çalınmış olacaktır¹⁹¹.

Kripto varlıklar bakımından da oltalama yöntemi benzer şekilde işlemektedir. Bir kripto varlık hesabı olan kişinin, hesabının bulunduğu borsanın sahte sürümüne yönlendirilmesi ile kişisel verileri çalınacak ve bu bilgiler esasen kripto para dolandırıcılığı failine eline geçmiş olacaktır. Kripto para borsaları oltalama yöntemi ile dolandırıcılık yapan kişilere bir imkân doğurmaması açısından bununla ilgili pek çok önlem almaktadır. Örneğin bazı borsalar kullanıcılarının giriş yapmak istemesi halinde bir onay kodu göndermekte; kişinin hesabına erişebilmesi için e- mailine veya cep telefonuna gelen bu onay kodunu sisteme girmesi gerekmektedir¹⁹².

Oltalama saldırıları kripto varlık dolandırıcılarının sıkça kullandığı bir yöntemdir. Bir kripto varlık hesabı kullanıcısı, oltalama saldırısına uğrayarak 24 milyon dolar değerindeki kripto parasını kaybetmiştir. Kullanıcı 8.500.000,00 dolar değerinde 4851 adet Rocket Pool ETH (rETH) ve 15.600.000,00 dolar değerinde 9579 adet Lido Staked ETH (stETH) için sahte bir uzantıya yönlendirilmesi sonucu iki ayrı işlem talimatı vererek 24.000.000,00 dolar değerinde kripto varlığını kaybetmiştir¹⁹³.

“ElweCThingol” isimli bir Twitter kullanıcısı 15.10.2022 tarihinde paylaştığı bir yazıda “Instagram üzerinde gezinti yapan bir kadının sponsorlu içerik olarak karşısına çıkan “Binance X araba çekilişi” bağlantısına tıklayarak bu bağlantının yönlendirdiği sayfada yer alan bilgileri doldurması ve akabinde kadının hesabındaki tüm bakiyenin Ehtereum’a çevrilip boşaltılması”nı anlatmıştır. Söz konusu vakıa irdelendiğinde; bir instagram kullanıcısı karşısına sponsorlu içerik olarak çıkan “Binance X Araba Çekilişi” uzantısına tıklar. Kullanıcının burada karşısına çıkan ekran Binance web sayfası ile birebir aynı tasarımda olduğundan kullanıcı sayfanın gerçek olduğunu düşünüyor ve karşısına çıkan ekranda bilgileri dolduruyor. Girilen bilgilerle işlemin tamamlandığına dair bir bilgi ekranı çıkıyor ve kullanıcı bu sayfadan ayrılıyor. Akabinde birkaç dakika sonra 0 (850) kodlu bir numara kullanıcı arayarak kendisini Binance TR’den arayan A şahsı olarak tanıtıyor ve kullanıcıya Rusya IP’li bir adres üzerinden bir siber saldırıya uğrayarak hesabının hacklendiğini ve bakiyenin sıfırlandığını ancak endişelenmemesi

---

¹⁹¹ Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığı; “Phishing (Oltalama) Nedir?”, <https://bim.aku.edu.tr/phishing-oltalama-nedir/>, (01.10.2023).

¹⁹² Sarıkaya, Samet; “Kripto Varlık Dolandırıcılığı”, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C: 9, S: 2, YT: 02.07.2023, s. 568.

¹⁹³ Ateşler, Hakan; “Oltalama saldırısı bir kişiye 24 milyon dolarlık kripto kaybettirdi”, <https://uzmancoin.com/oltalama-hack-kripto-reth-steth/>, (01.10.2023).

gerektiğini ve yeni güvenlik önlemleri alınarak işlemin düzeltileceğini söylüyor. Kullanıcı o anki panikle hesabını güvene almak adına kendisini Binance TR'den aramış gibi gösteren dolandırıcının dediklerini yapmaya başlıyor. Dolandırıcı, kullanıcıya sms ve e posta doğrulama kodları gönderdiklerini ve bunları kendisine iletmesini istiyor. Ardından iki faktörlü doğrulamalar için Face ID'i etkinleştirmesi gereken doğrulama kodlarına da ulaşan dolandırıcı kullanıcının hesabına erişim sağlayarak hesaptaki tüm bakiyeyi birkaç dakika içerisinde Ethereum'a çevirerek kullanıcının hesabını boşaltıyor¹⁹⁴.

Özetle kripto varlıklar açısından ortalama yöntemi kripto para hesabı kullanıcılarına ait olan kişisel verileri çalmayı hedefler. Dolandırıcılar, kullanıcıları e-posta, mesaj veya arama yolu ile hesaplarının bulunduğu platforma çok benzeyen ya da aynı görünümlü sahte bir web sayfasına yönlendirerek kullanıcıların parola, şifre, güvenlik anahtarı gibi verilerini çalmaktadır.

3.4.2.4. Saadet Zinciri (Ponzi Scheme)

Ponzi düzeni adını 1920'li yıllarda yaşayan ünlü İtalyan dolandırıcı Charles Ponzi'den almaktadır¹⁹⁵. Ponzi sistemi kişiyi kısa vadede fazlaca kar elde edeceğine inandıran bir dolandırıcılık yöntemidir¹⁹⁶. Ponzi sisteminde kullanıcıya cazip gelen şey yüksek kâr elde edecek olmalarıdır. Ponzi düzeni kullanıcılarına yeni gelen kullanıcıların yatırdığı ödenekler ile ödeme yapmakta olup yeni kullanıcıların sisteme dâhil olmayı bıraktığı an ponzi düzeni patlamaktadır¹⁹⁷.

Ponzi düzeninin esası girişimcilerin düzene karşı itimadını kazanmak ve bu itimadın sürdürülebilir hale getirilmesine dayanmaktadır. Bunun sağlanması için reklam araçlarının kullanılması son derece etkilidir. Kamuoyunca benimsenmiş reklam yüzlerinin kullanılması ile kullanıcıların sisteme olan güveni artırılmak istenir. Örneğin

---

¹⁹⁴ Kılınç, Ümit; "Bir Telefonla Tüm Paranızı Kaybedebilirsiniz: İşte 'Binance' Adını Kullanan Dolandırıcıların Yeni Tuzağı", <https://www.webtekno.com/haber/amp/129161>, (02.10.2023).

¹⁹⁵ Scharfman, Jason; The Cryptocurrency And Digital Asset Fraud Casebook, 1, Palgrave Macmillan, Switzerland, 2023, s. 36.

¹⁹⁶ Akbulak, Yavuz; "Ponzi Dolandırıcılığı", *Banka ve Finans Hukuku Dergisi*, C:7, S: 25, YT: 23.01.2019, s. 153.

¹⁹⁷ Lande, Stefano / Pompianus, Livius/ Loddò, Andrea/ Serusi, Sergio; Bartoletti, Massimo; "Cryptocurrency Scams: Analysis and Perspectives," https://www.researchgate.net/publication/355689506_Cryptocurrency_Scams_Analysis_and_Perspective_s, (Erişim Tarihi: 01.10.2023).

Türkiye’de yaşanan en büyük saadet zinciri vakıalarından olan Çiftlik Bank reklamlarında popüler bir oyuncu reklam yüzü olarak kullanılmış ve kamuoyunun güveni kazanılmaya çalışılmıştır¹⁹⁸. Yine Türkiye’deki en büyük kripto para dolandırıcılığı ile bilinen Kripto Para Borsası Thodex’in tanıtım yüzü olarak ünlü isimlere yer verilmiş ve girişimcilerin güveni ve ilgisini kazanma hedeflenmiştir¹⁹⁹.

Dolandırıcıların sıklıkla başvurduğu yöntemlerden biri olan saadet zinciri (ponzi düzeni) kripto varlık dolandırıcılığı açısından da söz konusu olabilmektedir. Kripto para borsa kurucuları, yatırımcılarına yüksek bir kar oranı vaat eder ve sürekli olarak yatırımcı çekmeye çalışır. Nitekim “Security and Exchange Commission v. Trendon T. Shavers and Bitcoin Savings and Trust” davasına konu dolandırıcılık vakıasında kripto para borsası kullanıcıları saadet zinciri yöntemi ile mağdur edilmiştir. Bitcoin Savings and Trust’ın (BTCST) kurucusu Trendon Shavers, kullanıcılarına günlük faiz ödeneceği vaadinde bulunarak 700.000’i aşkın bitcoin toplamıştır. Yargılama sonunda mahkeme BTCST Kurucusu Trendon Shaves aleyhinde mahkûmiyet kararı vermiştir²⁰⁰.

Kripto para borsalarında saadet zinciri ile dolandırıcılık vakıalarında ilk olarak borsa kurucusu yatırımcıyı yüksek gelir vaadi ile borsasına çekmeye çalışmakta, borsadaki para belli bir düzeye geldiğinde ise yatırımcıyı engelleyerek sistemdeki parayı kendi hesabına aktarmaktadır. Polybius isimli sahte bankanın kurucuları Sergei Potapenko ve Ivan Turogin tarafından gerçekleştirilen 575 milyon dolarlık vurgun, ponzi yöntemi ile kripto para dolandırıcılığının bir başka örneğidir²⁰¹.

3.4.2.5 Fidyeye Yazılımı/Virüsü (Ransomware)

Fidyeye virüsleri, zararlı yazılımlar olup ulaştığı bilişim tertibatları içinde bulunan verilere erişim imkânını yok etmektedir. Siber saldırıda bulunan kişi, zararlı yazılımla verilerine erişimi engellediği kullanıcıdan verilerine tekrar erişebilmesi karşılığında bir

---

¹⁹⁸ Sarıkaya; s. 570.

¹⁹⁹ Bulut, Esra: “Klasik Ponzi Girişimcilikten Dijital Ponzi Girişimciliğe: Benzer Taktikler, Farklı Platformlar”, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, C: 14, S: 26, Ocak/ 2022 s. 32.

²⁰⁰ Tarakçıoğlu; s. 334.

²⁰¹ Peter, Laurence/ FitzGerald, James; “Estonian Duo Accused of \$575m Cryptocurrency Scam”, <https://www.bbc.com/news/world-europe-63711843>, (Erişim Tarihi: 02.10.2023).

fidye isteyecektir. Siber saldırı faili, kurbanın kullanmakta olduğu bilgisayar, cep telefonu veya akıllı cihazlara fidye virüsünü yükler ve bu şekilde kişisel verilerine erişir²⁰².

Söz konusu yöntem ile siber saldırıda bulunanlar tarafından bilişim sistemine bir fidye virüs bulaştırılarak kullanıcıların bilgisayar, telefon veya akıllı cihazlarına erişim sağlanır. Böylece kullanıcının verilerine erişilir, kullanıcının bu verilere erişimi engellenir. Bu vakıaların kripto para dolandırıcılığını ilgilendiren yönü siber saldırıda bulunan kişinin bu saldırıyı sona erdirmek için istediği fidye ödemesini kripto para olarak talep etmesidir²⁰³.

Amerika Birleşik Devletleri Eylül/2022’de Adalet Bakanlığı’nın eski bir çalışanı olan Jareh Sebastian Dalke’nin fidye yazılımlar ile eriştiği devlete ait gizli verileri aslında bir FBI ajanı olan ancak Dalke’nin başka bir devlet için çalıştığını düşündüğü bir kişiye sattığını ve fidye ödemesi olarak 85.000 dolar değerinde kripto varlık ödemesi talep ettiğini açıklamıştır²⁰⁴.

Fidye virüs yöntemi ile ilk olarak kurbanların e-mail veya sosyal platformlardaki profillerine ulaşılır. Siber saldırıyı gerçekleştirenler kurbanın arkadaşlarına, ailesine ulaşarak para talep edebilir; bu kişilere ulaşarak kurbanın kimliğini taklit ederek girişimleri sonucu yüksek meblağlarda kar elde ettiğini ve arkadaşlarının ya da ailesinin de bu şekilde kazanım sağlamasını amaçlayarak kendisine ya da oluşturduğu sahte platforma para göndermesi talebinde bulunabilecektir²⁰⁵.

Dünya çapında bir araştırma şirketi olarak bilinen Cyble Research Labs isimli firmanın kripto varlık dolandırıcılığı ile ilgili yapmış olduğu çalışmada bir hacker topluluğunun Youtube videoları üzerinden kullanıcıların bilgisayarlarına eriştiğini açıkladı. Kullanıcılar basit bir Youtube videosu izlediğini düşünürken Hackerlar PennyWise isimli bir fidye virüsünü bu videolar aracılığı ile kullanıcıların bilgisayarına yükledi. Bu virüs sayesinde kullanıcıların kişisel bilgilerine, şifrelerine vs. ulaşarak bu bilgileri kopyalayan dolandırıcılar kullanıcıların sosyal medya hesaplarına, kripto para ve soğuk cüzdan hesaplarına erişim sağladı²⁰⁶.

---

²⁰² Wikipedia; “Fidye Virüsü”, https://tr.wikipedia.org/wiki/Fidye_vir%C3%BCs%C3%BC, (02.10.2023).

²⁰³ Sarıkaya; s. 571.

²⁰⁴ Scharfman; s. 175.

²⁰⁵ Sarıkaya; s. 570.

²⁰⁶ Özgen, İsmail; “Hackerlar Kripto Para Hırsızlığı İçin Youtube Videolarını Hedef Alıyor”, <https://www.cozumpark.com/hackerlar-kripto-para-hirsizligi-icin-youtube-videolarini-hedef-aliyor/amp/>, (02.10.2023).

3.4.2.6. Pompala ve Boşalt (Pump and Dumping)

Kripto para borsasında en sık rastlanan bir diğer dolandırıcılık yöntemi “pompala ve boşalt” taktiğidir. İngilizce pump ve dump kelimelerinin dilimize çevrilen şekli ile “pompala ve boşalt” kavramının dayandığı strateji şu şekilde işlemektedir:

Öncelikle birden fazla kripto dolandırıcısı bir araya gelecektir. Bu kişiler planlı olarak belirledikleri bir kripto para birimini eş zamanlı şekilde birlikte satın alır ve böylelikle bu kripto para biriminin değeri bir anda artmaya başlar. Fiyat artışını gören borsadaki diğer kullanıcılar da bu kripto para birimine bir anda ilgi göstermeye başlayacaktır. Fakat kripto para birimi istenilen seviyeye ulaştığında pompa/boşaltma olayını düzenleyen dolandırıcılar stokladıkları kripto para birimini ivedi bir şekilde satarak kripto para biriminin değerinin düşmesine neden olurlar. Böylece pompa/boşaltma olayının organizatörleri ciddi şekilde kar elde ederken yüksek meblağlardan kripto parayı alan diğer kullanıcılar açısından büyük bir zarar ortaya çıkmaktadır²⁰⁷.

“Pump and dump” olayı organize bir grup işidir. Bu dolandırıcılık yönteminin tek bir kişi ile uygulanması neredeyse imkânsızdır. Çünkü bu yöntemin asıl olayı çok yüksek oranda kripto para alımı yapılmasıdır²⁰⁸. Pompala/boşalt yöntemi ile dolandırıcılık işi esasen bir manipülasyona dayanır. Yöntemi uygulayanlar bir kripto para biriminin fiyatını öncelikle yapay şekilde şişirecek; manipülasyon ile bu kripto para birimini alan amatör yatırımcıyı büyük zarara uğrattırken kendileri çok ciddi kar elde edeceklerdir²⁰⁹.

Pompala/ boşalt çoğunlukla online sitelerde, sosyal platformlarda ve anlık haberleşme uygulamalarında beliren bir grup dolandırıcının manipülasyonudur. Bu kişiler kendi menfaatleri adına, yüksek oranda karlı vaatlerde bulunarak amatör yatırımcıları tuzaklarına düşürmektedir. Sonuç olarak kazanan pompala/ boşalt stratejisinin organizatörleri, kaybeden ise amatör yatırımcıdır.

---

²⁰⁷ Binance Feed; “The Consequences of “Pump Dumping” in Crypto Investing”, <https://www.binance.com/tr/feed/post/229399>, (17.02.2023).

²⁰⁸ Özcan, Burak; “Pump ve Dump Nedir?”, <https://cointral.com/tr/pump-ve-dump-nedir/>, (Erişim Tarihi: 02.10.2023).

²⁰⁹ Singh, Onkar; “What Are Crypto Pump And Dump Groups? Are They Legal?”, <https://cointelegraph.com/news/what-are-crypto-pump-and-dump-groups-are-they-legal>, (Erişim Tarihi: 02.10.2023).

Pompala/ boşalt olayı genellikle anlık haberleşme platformlarında oluşturulan gruplar/ kanallar /odalar aracılığı ile yürütülmektedir. Özellikle “Telegram” isimli anlık haberleşme programı bu iş için kullanılan platformların başında gelmektedir. Telegram’da kurulan “PumpKing Community”, “Crypto4Pumps” ve “We Pump” gibi kanallar kripto para manipülasyonu için hususi şekilde oluşturulmuştur. Bu kanallar üyelerini seri bir biçimde önceden planlanan kripto para birimini almaya yönlendirir. Alımın çok olması ile kripto para birimi değeri artar. Değerin artması ile beraber manipülasyonu başlatanlar ellerindeki kriptoları satar ve kripto paranın değeri çöker. Yüksek fiyatla alınan kripto paralar, kullanıcıların elinde patlar ancak manipülasyonu başlatanlar yüksek kâr elde eder²¹⁰.

Kripto para borsasında bir kripto para biriminin fiyatının şişirilerek manipülasyon yapılması suçlaması ile pek çok ünlü isme dava açılmaktadır. Bu vakılardan biri Kim Kardashian’ın takipçilerini EthereumMax isimli kripto para birimine yönlendirmesi olayıdır. 2021 yılının Mayıs ayının ikinci yarısında EthereumMax’ın piyasa değeri %1400’den fazla artış göstermiştir. Ancak tarihler 12 Haziran 2021’i gösterdiğinde söz konusu kripto para biriminin piyasa değeri %85 oranında düştü. Bu düşüşün ardından o tarihte 250 milyondan fazla takipçisi bulunan Kim Kardashian Instagram üzerinden takipçilerini EthereumMax’a teşvik etti. Ancak Kardashian’ın teşvikinden sonra bu kripto para değerinin %70’ini kaybetti²¹¹. Amerika Birleşik Devletleri Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (SEC), Kim Kardashian’ın EthereumMax reklamı için 250.000,00 dolar ödeme aldığı belirtilmeden instagram hesabı üzerinde takipçilerini EthereumMax’a teşvik ettiği gerekçesi ile Kardashian’ın 1,26 milyon dolarlık cezaya mahkûm edildiğini belirtti²¹².

Avustralya Hisse Senedi ve Yatırım Komisyonu (ASIC), FSX adlı kripto paranın piyasa değerinin yalnızca 60 saniyede %90 oranına varan yükselişinin, 65 milyon dolarlık alım ile gerçekleştiğini bildirmiştir. Bir grup manipülatör tarafından yapılan bu alımlar,

---

²¹⁰ Köse, Burak; “Telegram’daki Pompala ve Boşalt Kanallarına Dikkat”, <https://uzmancoin.com/telegram-bitcoin/>, (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

²¹¹ Sözcü; “Kim Kardashian’ın Paylaştığı Kripto Para Çöktü, Ortalık Karıştı”, <https://www.sozcu.com.tr/2022/ekonomi/kim-kardashianin-paylastigi-kripto-para-coktu-ortalik-karisti-6893317/>, (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

²¹² Zengin Okay, Dilara; “Kim Kardashian’a Kripto Para Paylaşımı Nedeniyle 1,26 Milyon Dolarlık Ceza”, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/kim-kardashiana-kripto-para-paylasimi-nedeniyle-1-26-milyon-dolarlik-ceza-/2701573>, (03.10.2023).

pompala/ boşalt düzeneğini kuran kişilere çok kısa bir zaman içinde yüksek kar sağlarken, diğer kullanıcıların aynı zaman diliminde fazlaca zarara uğramasına neden olmaktadır²¹³.

3.4.2.7. Halı Çekme (Rug Pull)

Kripto para borsasında dolandırıcıların en çok başvurduğu yöntemlerden biri rug pull yöntemidir. “Rug Pull” kavramı İngilizce’den dilimize “Halı Çekme” olarak çevrilmiştir. Bu kavram kripto varlık borsasında bir projenin ansızın ve umulmadık bir anda kapatılması veya proje geliştiricilerinin tüm para ile çekilmesini işaret etmektedir. Esasında rug pull olayı beklenmeyen biçimde desteği geri çekmektir²¹⁴.

2021 yılında dolandırıcılar, kripto para borsasını halı çekme yöntemi ile 10 milyon dolarlık zarara uğratmıştır. 2020 yılı ile karşılaştırıldığında %81 oranında artış gösteren bu miktar, 2021 yılında kripto para borsasına yönelik gerçekleştirilen dolandırıcılıklar neticesi ile oluşan zararın %35’ine tekabül etmektedir²¹⁵. Comparitech Kripto Dolandırıcılığı Veritabanı’na göre 2023’ün ilk 1,5 ayında minimum altı kripto para borsası-halı çekme dolandırıcılığı vakası meydana gelerek değeri toplamda 14 milyon \$’ı aşkın kripto varlık çalındı²¹⁶.

Kripto para dolandırıcılığının halı çekme yöntemi ile yapılması şu şekilde gerçekleşir: ilk olarak ortaya meşru görünümlü bir proje atılır ve bu projenin tasarımcıları, projeye yatırımcı çeker. Ancak proje tasarımcıları yatırımcılardan topladıkları fonları kullanmaz; yatırımcılara bulunmuş oldukları vaatleri yerine getirmeden projeyi kapatıp topladıkları fonlar ile birlikte ortadan kaybolur²¹⁷. Halı çekme dolandırıcılığını gerçekleştirmek isteyen geliştirici bir proje veya token oluşturur. Girişimcileri bu oluşturduğu projeye çekmeye çalışır. Girişimcinin ilgisini cezbedip fonu topladıktan

---

²¹³ Çipa, Yiğitalp; “Avusturyalı Komisyon Telegram Üzerindeki Kripto Para Pump-Dump Gruplarını Ortaya Çıkardı!”, <https://muhabbit.com/avusturyali-komisyon-telegram-uzerindeki-kripto-para-pump-dump-gruplarini-ortaya-cikardi/>, (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

²¹⁴ Kızıldemir, Beyzanur; “Rug Pull Ne Demek? Rug Pull Nasıl Yapılır?”, <https://www.coinkolik.com/rug-pull-ne-demek-rug-pull-nasil-yapilir/>, (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

²¹⁵ Aydın, Tuncay; “Rug Pull Nedir? DeFi’de Dolandırılmaktan Nasıl Korunabilirsiniz?”, <https://cryptopotato.com/language/tr/rug-pull-nedir/>, (03.10.2023).

²¹⁶ Semczuk, Nina; “What is a Rug Pull?”, <https://www.bankrate.com/investing/what-is-a-rug-pull/>, (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

²¹⁷ Scharfman; s. 9.

sonra projeyi veya tokeni kapatır ya da toplanan tüm fonun çekilmesi için bir sistem geliştirir.

Halı çekme dolandırıcılığının yaşandığı en popüler vakılardan biri ismini bir dijital dizi/ film platformu olan Netflix'in "Squid Game" isimli dizisinden alan "Squid Coin Dolandırıcılığı"dır. Proje geliştiricileri tarafından girişimcilerin kar elde etmesi bir oyun oynama koşuluna bağlandı. Yatırımcılar online oynan oyunlar için token satın alıp sonrasında başka kripto para birimi ile değiştirmek için daha çok kazanmaktaydı. Akabinde adet değeri bir sent olan Squid Token'in değeri 90 dolara kadar artış gösterdi ve sonunda proje durdu. Yatırımcıların fonlarının tamamını projeden çekerek kayıplara karışan proje geliştiricileri 3 milyon doları aşkın vurgun yaptı²¹⁸.

2021 yılında yatırımcılara 40 günde %100 kar vaat edilen "Dogecoin Mining" isimli bir proje ortaya atıldı. Proje geliştiricileri yatırımcılara sürekli olarak "Zoom" isimli platformda oturumlar düzenleyip "Telegram" isimli anlık haberleşme programından iletişim halinde kalarak kullanıcıların itimadını kazandılar. Proje, başlangıç tarihinden itibaren düzenli olarak kullanıcılara kâr sağladı ve bu şekilde yatırımcı sayısı sürekli arttı. Ancak birkaç ay sonra proje bir anda kapatıldı ve geliştiriciler yatırımcılardan topladığı 1 milyar dolar Dogecoin ile ortadan kayboldu²¹⁹. Dogecoin mağdurlarından Ecem Ashyrova, dolandırıcıların ilk olarak yatırımcıları ikna edebilmek adına lüks mekânlarda buluşmalar ayarladıklarını sonrasında Telegram üzerinden bir grup kurulduğunu ve yatırımcılar ile burada düzenli iletişime geçildiğini, projenin başlarda aksamadan devam ettiğini ancak üç ay sonra sistemin çalışma yapıyoruz denilerek bir anda kapatıldığını ve geliştiricilerin değeri 1 milyar TL olan 350 milyon Dogecoin ile ortadan kaybolduğunu beyan etmiştir²²⁰.

Özetle halı çekme; dolandırıcıların ilk etapta meşru görünümlü bir proje ile yatırımcıların ilgisini cezbetmeye çalışılan, yatırımcının güveninin kazanılması amacıyla genellikle iletişimde kalınan ve yatırımcıya ilk etapta çok yüksek kar vaadi verip bunu yerine getiren ve yatırımcının tam teslimiyeti için parasını çekmesine de müsaade eden

---

²¹⁸ Hetler, Amenda; "10 Common Cryptocurrency Scams in 2023", <https://www.techtarget.com/whatis/feature/Common-cryptocurrency-scams>, (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

²¹⁹ NTV; "Thodex'in ardından bu kez 1 milyar liralık Dogecoin vurgunu iddiası", https://www.ntv.com.tr/ekonomi/thodexin-ardindan-bu-kez-1-milyar-liralik-dogecoin-vurgunu-iddiasi.qeQ1aAE_aE2bBhhFS6b9IQ, (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

²²⁰ KanalD; "Thodex'ten Sonra Yine Kripto Para Vurgunu! Tam 1500 Kişinin 1 Milyar Lirasını Dolandırdılar", <https://www.kanald.com.tr/koleksiyonlar/habersiz-kalma/thodexten-sonra-yine-kripto-para-vurgunu-tam-1500-kisinin-1-milyar-lirasini-dolandirdilar>, (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

bir dolandırıcılık türüdür. Proje belli bir seviyeye geldiğinde tabiri caizse yatırımcının altındaki halıyı çekerek bir anda düşmesine sebep olmaktadır. Yatırımcı büyük zarar ederken geliştirici sistemi kilitler ve erişimi engelleyerek topladığı tüm fonla ortadan kaybolur.

3.4.2.8. Gizli Kripto Para Madenciliği (Cryptojacking)

Cryptojacking terimi İngilizce'den dilimize “gizli kripto para madenciliği” olarak çevrilmiştir²²¹. Gizli kripto para madenciliği, yetkisi olmadan başka bir bireye ait bir cihaza ulaşılarak kripto para madenciliği yapılmasıdır. Bu dolandırıcılık yöntemi kripto para borsasına özgü bir dolandırıcılık metodu olduğundan diğer dolandırıcılık yöntemlerinden farklı olarak tutulmaktadır. Gizli kripto para madenciliği failleri, kötü amaçlı yazılımlar ile herhangi bir bireyin cihazına erişim sağlayabilir²²².

Gizli kripto para madenciliği failleri, herhangi bir kişiye ait bir bilgisayar ağına sızar. Ağına sızdıkları mağdurun bilgisayarını kullanarak elektrik ve işlem gücünü kendi menfaati doğrultusunda kullanır. Kurban çoğu zaman cihazına sızılarak kripto varlık madenciliği yapıldığının bilincinde dahi değildir; cihaz performansının kötülemesi, cihazın normalden çok daha fazla ısınması veya yüksek elektrik faturalarının gelmesi durumunda olayın farkına varabilecektir²²³.

Cryptojacking esasında siber saldırı bazlıdır. Failler gizli kripto varlık madenciliği yapmak için bu saldırıyı iki farklı yol ile gerçekleştirebilir. Bu yollardan ilki kullanıcının cihazına e-mail yolu ile zararlı bağlantı gönderip buna tıklamasını sağlayarak kripto varlık madenciliği kodu yüklemektir. Daha sonrasında kullanıcı bu kodun varlığından habersiz şekilde cihazını kullanırken aslında bilmeden kripto varlık madenciliği yapılmaktadır Bir diğer yöntem ise bir web sayfasına veya çevrimiçi bir pazarlama ilanına, kullanıcının tarayıcısına indirmesinin ardından kendiliğinden devreye giren bir JavaScript kodu bulaştırmaktır²²⁴.

---

²²¹ Tureng; “Türkçe-İngilizce”, <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/crypto%20jacking> , (Erişim Tarihi:03.10.2023).

²²² Sarıkaya; s. 571.

²²³Çipa, Yiğitalp; “Cryptojacking Nedir ve Bundan Nasıl Korunulur?”, <https://muhabbit.com/cryptojacking-nedir/>, (04.10.2023).

²²⁴ Kale, Mehmet Nuri; “Cryptojacking”, <https://cahitcengizhan.com/cryptojacking/>, (Erişim Tarihi: 04.10.2023).

Cryptojacking yani gizli kripto para madenciliği literatürde tartışmalıdır. Örneğin *Balcı* ve *Çakır* cryptojackingin kripto para hırsızlığı olarak değerlendirilmesi gerektiği görüşünde²²⁵ iken, *rahan* cryptojackingin sırasıyla TCK m. 243/1 - 244/2 - 163'te ayrı ayrı sayılan bilişim sistemine girme - sistemdeki verileri engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme - karşılıksız yararlanma suçlarını da oluşturduğu kanaatindedir²²⁶. Sarıkaya ise cryptojackingin TCK m. 163, TCK m. 243/1 ve TCK m. 158 kapsamında değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir²²⁷. Bizim de kanaatimiz cryptojacking yani gizli kripto varlık madenciliği suçunun TCK'nın 163-243/1 ve 158. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi yönündedir. Zira suçun işleniş biçimi ele alındığında fail, mağdurun bilgisayarına sızarak bilgisayarın performansını ve elektrik gücünü karşılıksız yararlanma suçunu oluşturacak şekilde kullanmaktadır. Ayrıca fail zararlı yazılımlar ile kişinin bilgisayarına yetkisiz şekilde girerek bilişim sistemine girme suçunu işlemektedir. Önceki bölümde de ayrıntısı ile anlattığımız dolandırıcılık suçu TCK'da "*hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilir*" şeklinde düzenlenmiştir. Gerçekten bakıldığında cryptojacking ile fail, kişiyi aldatarak kendi menfaatine (kolay yoldan kripto varlık üretimi, masrafsız olması vs.) ve kişinin zararına olacak şekilde (elektrik kullanımı, bilgisayar performans düşürülmesi vs.) bir yarar sağlamaktadır. Cryptojackingin gerçekleştirilmesi için bir bilgisayar ortamına ihtiyaç duyulduğundan TCK 158/1-f de düzenlendiği şekilde suçun "*Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle*" işlenmesi nedeniyle nitelikli hal oluşturacaktır.

Bir haber sitesinin 30 Mayıs 2018 tarihli haberine göre cryptojacking dolandırıcıları Youtube'da yer alan bazı reklamlar ile Coinhive isimli JavaScript yazılımı kullanıcıların cihazlarına sızdırarak geri planda Monero madenciliği yaptılar. Yine aynı haberde yer alan bilgiye göre bir grup cryptojacking dolandırıcısı kendi mining kodlarını bir Starbucks'ın müşterilerine sunduğu ortak kullanımlı Wifi ağı ile kullanıcıların cihazlarına sızdırmıştır²²⁸.

---

²²⁵ Balcı, Murat/ Çakır, Kerim; "Kripto Para Dolandırıcılığı", Terazi Hukuk Dergisi, C: 16, S: 181, YT: 09/2021, s. 1687.

²²⁶ Tahan; s. 123.

²²⁷ Sarıkaya; s. 571.

²²⁸ Hürriyet; "Cryptojacking: Kullanıcıları Kripto Para Madencisine Çeviriyor", <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/cryptojacking-kullanicilari-kripto-para-madencisine-ceviriyor-40852254>, (04.10.2023).

Suffolk County/ New York mahkeme kalemi çalışanı Christopher Naples çalıştığı iş yerine 46 adet aygıt yerleştirerek Bitcoin ve daha pek çok kripto varlık madenciliği yapmıştır. Naples aygıtları dikkat çekmemesi için duvara sabitlenmiş, kullanılmayan bölmelere ve altı boş zemin platformlarına konumlandırmıştır. İş yerine gelen 6 bin dolarlık elektrik faturası Naples'in cryptojacking faaliyeti yaptığının ortaya çıkmasına neden olmuştur. New York Times Gazetesi'nin haberine göre Naples aleyhinde yasa dışı biçimde bilgisayarlara sızma, büyük hırsızlık ve kamuya zarar verme suçlarından yargılama başlatılmıştır. Naples'in kendisine isnat edilen suçlamalar neticesinde 15 yıl hapis cezası alması söz konusudur²²⁹.

Sonuç olarak fiil açısından bir toplama yapmak gerekirse, kripto para dolandırıcılığı suçunun meydana gelmesinde fiilin icrası tek başına yeterli olmayıp fiilin icrası ile beraber mağdurun malvarlığında azalmanın meydana gelmesi gerekmektedir. Ayrıca failin icra ettiği fiilin, mağduru gerçek anlamda yanıltacak yoğunluktaki hileli davranışlardan oluşması beklenecektir. Her kripto para biriminin kendine has özellikleri bulunduğundan, kripto para dolandırıcılığı suçunun oluşmasına sebebiyet verecek fiillerin çeşitliliği de her geçen gün artmaktadır.

3.4.3. Fail

Dolandırıcılık suçunun faili, aldatıcı hareketlerde bulunduğu kişi ya da başka bir üçüncü şahsın aleyhine olarak, aldatıcı hareketlerde bulunması sonucu kendi veya başka bir üçüncü şahıs hesabına fayda elde eden kişidir²³⁰. Dolandırıcılık suçunun faili herhangi bir gerçek şahıs olabilir²³¹. Dolandırıcılık suçu bu yönü ile özgü suçlar arasında sayılmamaktadır²³². Özgü suçlar arasında sayılmayan dolandırıcılık suçunun faili herkes olabilir²³³. Ancak dolandırıcılık suçunun cezasını artıran (TCK m. 158'de sayılan nitelikli haller) durumların failinin belli başlı niteliklere sahip olması gerekir²³⁴. Bu hususlara

²²⁹ Arıcan, Berrak; "İş Yerinde Gizli Kripto Para Madenciliği' Yakayı Böyle Ele Verdi", <https://www.tgrthaber.com.tr/dunya/is-yerinde-gizli-kripto-para-madenciligi-yakayi-boyle-ele-verdi-2794461>, (04.10.2023).

²³⁰ Öztürk, Sami; Güveni Kötüye Kullanma Bedelsiz Senedi Kullanma Dolandırıcılık Suçları ve TCK Genel Hükümler, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 250.

²³¹ Atalan; s. 16.

²³² Öztürk; s. 250.

²³³ Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe; s. 694.

²³⁴ Kamışlı; s. 23.

çalışmanın ilerleyen kısımlarında nitelikli haller başlığı altında değinilecektir. Dolandırıcılık suçunun faili herkes olabileceği gibi fail ve menfaat elde eden şahsın aynı şahıs olma zorunluluğu yoktur²³⁵. Dolandırıcılık suçunda failin tespiti yapılırken faydayı kimin temin ettiği değil, aldatıcı eylemleri kimin yaptığı önem arz etmektedir. Ayrıca fail aldatıcı eylemleri yaparken başka bir kimseyi araç olarak kullanabileceği gibi mekanik veya elektronik bir sistemi de araç olarak kullanabilir²³⁶.

Teknolojinin gün be gün gelişmesi ile önümüzdeki yıllarda finans ve bankacılık kurallarını baştan yazabilecek nitelikte olan kripto paranın yatırımcıları, kötü niyetli üçüncü şahıslar tarafından dolandırılarak mağdur edilmektedir. Suçun failleri çeşitli yollarla mağdurları dolandırarak büyük miktarlarda vurgunlar yapmaktadır²³⁷. Örneğin, 2014 yılında merkezi Sofya/ Bulgaristan olan OneCoin isimli bir kripto para, geliştiricisi tarafından Bitcoin'in yerini alacağı iddiasıyla kripto para borsasında yarışa katıldı²³⁸. Kripto paranın üreticisi 36 yaşındaki Dr. Ruja Plamenova Ignatova "2 yılın ardından kimsenin Bitcoin'in adını anmayacağını söyleyerek" kendini "Kripto Kraliçe" olarak takdim ediyordu²³⁹.

OneCoin saadet zinciri dolandırıcılık yöntemi tabanlı sahte bir kripto para birimiydi. Yatırımcıların gerçek bir ürün almadan işe alınması sebebiyle bir piramit şeması olarak kabul edilir²⁴⁰. Ignatova'nın OneCoin'i kurmasının ardından şirket yatırımcı kazanmak için çok yönlü pazarlama stratejileri geliştirdi. Yatırımcıların ilgisini cezbetmek adına sanal ortamlarda konferanslar düzenlendi. Yatırımcılar ile sıkı ilişkiler geliştirerek onların güvenini kazandı. "OneCoin'in Bitcoin'i bitirecek kripto para" olduğu söylentilerini kulaktan kulağa yayan şirket yatırımcılara yatırımlarının on kat fazlasını kazanacağı yönünde sözler verdi. Şirket stratejisi en alt tabakadan üst tabakalara kadar her gelir seviyesindeki yatırımcıyı çekmekti²⁴¹. Ancak 2016'da şirket sarsılmaya başladı ve işin nihayetinde bir kripto para dolandırıcılığı olduğu anlaşılması üzere Kripto Kraliçe

---

²³⁵ Meran; s. 89.

²³⁶ Ekici Şahin; s. 154.

²³⁷ Balcı/ Çakır; s. 82.

²³⁸ U.S. Department of Justice; "Co-Founder of Multibillion – Dolar Cryptocurrency Sheme "OneCoin" Sentenced to 20 Years in Prison", <https://www.justice.gov/usao-sdny/pr/co-founder-multibillion-dollar-cryptocurrency-scheme-onecoin-sentenced-20-years-prison> , (04.10.2023).

²³⁹ Hürriyet; "Dev Etkinlikler Yaptılar, ABD'den Asya'ya Dolandırdılar... Tarihteki 5 Büyük Kripto Para Dolandırıcılık Hikayesi", <https://www.hurriyet.com.tr/galeri-dev-etkinlikler-yaptilar-abdden-asyaya-dolandirdilar-tarihteki-5-buyuk-kripto-para-dolandiricilik-hikayesi-41797794/1> , (04.10.2023).

²⁴⁰ Wikipedia; "OneCoin", <https://en.wikipedia.org/wiki/OneCoin> , (04.10.2023).

²⁴¹ NTV; "Bitcoin Katili Olacağım: 4 Milyar Dolarlık Vrugun Yapan Kripto Kraliçesi'ni Bulana 100 Bin Dolar Ödül", <https://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/bitcoin-katili-olacagim-4-milyar-dolarlik-vurgun-yapan-kralicesini-bulana-100-bin-dolar-odul.CB1-eSAci0m3atqMPoGcLA/ciLWNF6ArkWgTO7OZvbHdA> , (04.10.2023).

4 milyar dolar ile kayıplara karıştı²⁴². Bulgar kökenli bir Alman vatandaşı olan Ruja Plamenova Ignatova yani namı diğer “Kripto Kraliçe”, “FBI’nin En Çok Aranılan 10 Kişi Listesi” nde yer almaktadır²⁴³.

Kripto para dolandırıcılığı olaylarına ilişkin önemli örneklerden biri de Thodex vakasıdır. İlk etapta 2017 yılında “Koinex” ismi ile kurulmasının ardından Mart/ 2020’de marka ismini değiştiren “Thodex” dünya çapında işlem gören ilk Türk kripto para borsasıdır²⁴⁴.

Türkiye’nin ilk global kripto para borsası olan Thodex’in çöküşü şirketin resmi Twitter hesabı olan @thodexofficial’dan “Dogecoin Bakım Çalışması Hakkında Önemli Bilgilendirme” başlığı ile 19.04.2021 tarihinde bir duyuru yapılması ile başladı. Duyuruda “Dogecoin (DOGE) işlemlerinde kısa süreli bir bakım çalışması gerçekleştirildiği; bu bakım çalışması sonrası coin işlemlerinin sorunsuz devam edeceği” bildirildi.

Şekil 3. Thodex Twitter Hesabı 19.04.2021 ilanı:

Kaynak: <https://twitter.com/thodexofficial>, (Erişim Tarihi: 30.11.2023)

²⁴² Karimi, Faith; “This “Cryptoqueen” Scammed In Investors Out Of \$4 Billion, The FBI Says. Then She Boarded A Plane And Disappeared”, <https://edition.cnn.com/2023/01/22/business/ruja-ignatova-cryptoqueen-fbi-most-wanted-cec/index.html>, (04.10.2023).

²⁴³ Wikipedia; “Ruja Ignatova”, https://en.wikipedia.org/wiki/Ruja_Ignatova , (04.10.2023).

²⁴⁴ Wikipedia; “Thodex”, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Thodex> , (04.10.2023).

20.04.2021 tarihinde tekrar bir paylaşım yapan hesap “borsada yaşanan çekim aksaklıklarının giderilmesi için bakım çalışması yapıldığı ve çalışmanın 20.00’da başlayarak yaklaşık 6 saat süreceği” duyuruldu.

Şekil 4. Thodex Twitter Hesabı 20.04.2021 ilanı:

Kaynak: <https://twitter.com/thodexofficial>, (Erişim Tarihi: 30.11.2023).

Beklenen süre dolduğunda borsa işleme açılmadı. 21.04.2021 tarihinde şirket hesabından tekrar bir bilgilendirme paylaşılarak borsanın 4-5 iş günü daha işleme kapalı olacağı bildirildi.

Şirketin 21.04.2021 tarihli açıklamasının akabinde Thodex CEO’su sosyal medya hesapları askıya alındı ve şirketin diğer yetkililerinin telefonlarına erişilemedi²⁴⁵.

²⁴⁵ Yanar, Halil İbrahim/ Çetin, Mehmet Şirin/ Kılıç, Veysi; “Devletsiz Yönetişimin Yeni Ekonomik Enstrümanı: Kripto Para ve Geleceği”, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C: 12, S: 1, YT: 31.01.2022, s. 41.

Şekil 5. Thodex Twitter Hesabı 21.04.2021 ilanı:

Kaynak: <https://twitter.com/thodexofficial>, (Erişim Tarihi: 30.11.2023).

22.04.2021 tarihinde Thodex şirketi, sosyal medya hesabından son bir duyuru yaptı. Şirket CEO'su 2018 yılında şirketine yönelik bir siber saldırı yapıldığı ve bu saldırı sonucunda 25 Milyon TL zararı olduğunu belirtmiştir. 19.04.2021 tarihinde yurt dışına çıkış yaptığını belirten kurucu daha sonrasında Türkiye'ye giriş yapmayarak Thodex yatırımcılarını çok büyük zarara uğrattığı iddia edilmektedir.

30.08.2022 tarihinde Vlor/ Arnavutluk'ta yakalanan şirket kurucusu Türkiye Cumhuriyeti İç İşleri Bakanlığı'nın iade talebi ile Türkiye'ye teslim edildi. İadenin akabinde Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığı'nca şirket kurucusu aleyhinde kripto para borsasına yönelik dolandırıcılık yaptığı isnadı ile iddianame düzenlendi. Anılan dava halâ yargı sürecinde olup dosya bir üst mahkemede incelenmektedir.

3.4.4. Mağdur

Kanun koyucu dolandırıcılık suçunun faili bakımından herhangi bir nitelik aramadığı gibi mağduru bakımından da herhangi bir nitelik aramamaktadır. Herhangi bir

kişi dolandırıcılık suçunun mağduru olabilir. Suçun işlenmesi sonucunda malvarlığında bir zarar meydana gelen şahıs dolandırıcılık suçunun mağdurudur²⁴⁶.

Kanaatimizce failin aldatıcı hareketlerine uğrayan şahıs ile zarar gören şahsın aynı kişi olması zorunlu değildir. Zira TCK m. 157’de “*Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye...*” şeklinde belirtilen ifadede mağdurun fail tarafından zarara uğrayan kişi olduğu belirtilmiştir. Görülmektedir ki mağdur hileli/ aldatıcı harekete uğrayan değil zarar gören kişidir.

Taneri ve Kamışlı²⁴⁷, ya göre dolandırıcılık suçunun mağduru gerçek veya tüzel kişi olabileceken; Öztürk²⁴⁸ ve Aslan²⁴⁹ ise dolandırıcılık suçunun mağdurunun yalnızca gerçek kişiler olabileceği; tüzel kişilerin dolandırıcılık suçunun mağduru olamayacağı, ancak suçtan zarar göreni olabileceği görüşündedir. Yine Koca/ Üzülmüş²⁵⁰ ve Özbek/Bacaksız/Doğan/Tepe Hocaların görüşüne göre de dolandırıcılık suçunun mağduru sadece gerçek kişiler olabileceken; tüzel kişiler bu suçun meydana gelmesi ile ancak suçtan zarar gören olarak nitelendirilebilecektir²⁵¹.

Suçtan zarar gören ve mağdur kavramları birbiri ile karıştırılmamalıdır. Suçtan zarar gören mağduru da içeren ancak mağdurdan daha geniş kapsamlı bir kavramdır. Dolandırıcılık suçunun işlenmesi ile aldatıcı hareketlere uğratılan şahıs ile malvarlığında azalma meydana gelen şahıs aynı ise burada irdelenecek bir husus bulunmamaktadır. Ancak suçtan zarar gören suçun mağduru olabileceği gibi suçtan zarar gören ve mağdur birbirinden farklı kişiler de olabilir. Bir görüş şayet aldatılan kişi ile malvarlığında azalma meydana gelen birbirinden farklı ise bu durumda aldatıcı hareketlere uğratılanın mağdur olup malvarlığında azalma meydana gelenin ise suçta zarar gören olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmektedir²⁵². Ekici Şahin ise dolandırıcılık suçunda tazmin edilecek zararın malvarlığına ilişkin olup suçun mağdurunun aldatılan değil malvarlığında eksilme meydana gelen kişi olduğu kanaatindedir²⁵³.

Kripto para dolandırıcılığında ise kişinin malvarlığında eksilme meydana geleceğinden suçun mağduru kripto varlığında azalma meydana gelen kişi olacaktır.

---

²⁴⁶ Aslan; s. 18.

²⁴⁷ Taneri/ Kamışlı; s. 285.

²⁴⁸ Öztürk; s. 251.

²⁴⁹ Aslan; s. 19.

²⁵⁰ Koca/ Üzülmüş; s. 734.

²⁵¹ Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe; s. 695.

²⁵² Koca/ Üzülmüş; s. 735.

²⁵³ Ekici Şahin; s. 166.

Ancak kripto para dolandırıcılığı yönünden de malvarlığında eksilme meydana gelen kişi ile hileli davranışa maruz bırakılan kişinin farklı kişiler olabilmesi mümkündür. Örneğin bir başkasının kripto hesabına ait bilgileri phishing – smishing – vishing (ortalama) yöntemi ile hileli davranışa maruz bırakılarak kripto dolandırıcılığı failine ileten kişi bu durumda suçun mağduru kabul edilemeyecektir. Bu durumda mağdur olarak nitelendirilecek kişi, kripto varlık hesabının sahibi olan kişidir. Yine bir başka kripto para dolandırıcılığı yöntemi olan cryptojacking yani gizli kripto madenciliği ile icra edilen bir dolandırıcılık vakasında mağdur olarak nitelendirilecek kişi kötü amaçlı yazılımlar ile kendisine ait bilgisayara sızılarak kripto para üretimine aracılık sağlayan kişidir²⁵⁴.

3.4.5. Netice ve Nedensellik Bağı

Failin aldatıcı davranışlarda bulunması dolandırıcılık suçunun oluşmasında tek başına yeterli değildir. Suçun oluşması için aldatıcı hareketlerin yanında mağdurun iradesinin fesada uğraması gerekmektedir²⁵⁵.

Failin hileli hareketlerinin dış dünyadaki sonucu neticedir. Dolandırıcılık suçunda mağdurun hileli hareketlere uğraması neticesinde, fail veya bir başkasına yarar sağlanır. Bu sebeple dolandırıcılık suçu birden fazla neticeli bir zarar suçudur²⁵⁶.

Dolandırıcılık suçunun işlenmesi sonucunda iki netice meydana gelmektedir: Mağdur aldatılmış olacak, mağduru aldatan fail kendi veya başkası menfaatine bir yarar elde edecektir²⁵⁷.

Dolandırıcılık suçundan bahsedilebilmesi için failin hileli hareketi ile mağdurun zarara uğraması ve bunun sonucunda failin veya bir başkasının menfaat elde etmesi arasında bir illiyet bağının olması gerekir. Dolandırıcılık suçu sonucunda meydana gelen zarar, mağdurun mal varlığında meydana gelen azalmanın direkt sonucu olmalıdır. Failin hileli hareketleri ile mağdur veya bir başkasının mal varlığında oluşan zarar ile bu hileli hareketler sonucunda fail veya bir başkasının menfaatine sağlanan yarar arasında illiyet

---

²⁵⁴ Sarıkaya; s. 574.

²⁵⁵ Çelik, Ahmet Mithat; Dolandırıcılık Suçu, Altınbaş Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2022, s. 30.

²⁵⁶ Eryiğit, Beyza Melek; Dolandırıcılık Suçu ve Özel Olarak Bilişim Sistemlerinin, Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Nitelikli Dolandırıcılık Suçu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 43.

²⁵⁷ Metin, İrem Beril; Dolandırıcılık Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m.158/1), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 28.

bağı bulunmalıdır²⁵⁸. Örneğin bir kripto para dolandırıcılığı yöntemi olan “Flört/Romantik Dolandırıcılık (Romance Scam)” failleri kişilerle genellikle bir sosyal medya platformu üzerinden temas kurar. Zamanla derinleşen sohbetlerle ağına düşürdüğü kişinin hissi boşluklarından yararlanarak güvenini kazanır. Karşı tarafın mali problemlerine vakıf olur ve kendilerini kripto para alanında oldukça yetenekli ve nitelikli kişiler olarak tanıtır. Bu kişilerin hedefi aldatıcı davranışlara maruz bıraktıkları kurbanlarını, yatırım yapmalarına ve yatırım konularında kendilerine yol göstereceklerine inandırarak onların paralarını almaktır²⁵⁹. Burada dolandırıcılık suçundan bahsedilebilmesi için aranan illiyet bağı kripto para dolandırıcılarının hileli hareketleri ile mağdurun malvarlığındaki eksilme arasında kurulacaktır.

Kripto para dolandırıcılığı vakıalarında kripto paraya yatırım yapıp fazlaca kâr elde etmek isteyen yatırımcılar sistemlerdeki güvenlik açıklıkları, dolandırıcıların manipülasyonları gibi sebeplerle büyük zararlara uğrarken, dolandırıcılık suçunun failleri çok büyük kârlar elde etmektedir.

3.5. Suçun Manevi Unsuru

Dolandırıcılık suçunun manevi unsuru kasttır. Kast, aldatıcı hareket sonucunda mağdurun iradesinin etkilenerek maddi varlığında oluşacak zarara ve failin ya da üçüncü bir şahsın da bu sebeple yarar sağlamasına yönelik olmalıdır²⁶⁰.

Dolandırıcılık suçu kastla işlenen suçlardandır. Burada bahsedilen kast, failin yapmış olduğu hareketlerin aldatmaya yönelik olduğunu bilmesi ile kendi veya başkası adına yarar sağlayıp; yine yaptığı hareketler sonucunda mağdur veya bir başkasının zarar göreceğini bilmesidir²⁶¹. Dolandırıcılık suçu sadece kasten işlenebilen bir suç olup taksir ile işlenemez²⁶². Ancak dolandırıcılık suçunun olası kast²⁶³ ile işlenebilmesi mümkündür. Nitekim kanun maddesinin (TCK m.157) gerekçesinde de bu husus “*Dolandırıcılık suçu kasten işlenebilen bir suçtur. ...Fail, mağdurun mal varlığındaki eksilmenin, mağdurun*

---

²⁵⁸ Eryiğit; s. 53.

²⁵⁹ Yener Ünver/ Kerem Öz (Ed.); Kripto Varlıkların Konu Olduğu Dolandırıcılık Suçları, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 22, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 273.

²⁶⁰ Aydın, Devrim; “Dolandırıcılık Suçu”, Hacettepe HFD, C: 11, S: 2, YT: 29.12.2021, s. 670.

²⁶¹ Meran; s. 100.

²⁶² Aslan; s. 43 .

²⁶³ Olası kast: suçun kanuni tanımındaki unsurlarının oluşacağını sezmesine karşın neticelerini kabullenerek “*olursa olsun*” mantığı ile ilerleyerek suçun işlenmesidir.

gördüğü zararın kendi hileli davranışları sonucunda meydana geldiğini bilmelidir; hile ile zarar arasında illiyet bağının varlığının bilincinde olmalıdır. Belirtilen hususlara ilişkin kast, doğrudan kast olabileceği gibi olası kasta olabilir.” şeklinde ifade edilmiştir²⁶⁴. Fail aldatıcı hareketlere maruz bıraktığı karşı tarafı hataya düşüreceğini ve bundan dolayı mağdur bakımından malvarlığında bir eksilme, kendisine ise bir menfaat temininin olabileceğini anlayarak hareket etmişse burada olası kastın varlığından bahsetmek gerekecektir²⁶⁵. Öğretideki genel kanı²⁶⁶ ve bizim de kanaatimiz dolandırıcılık suçunun olası kast ile işlenebileceği yönündedir. Fakat belirtmek gerekir ki *Meran*²⁶⁷ ve *Atalan*²⁶⁸ gibi bazı yazarlar, failin olursa olsun düşüncesi ile ilerleyip aldatıcı davranışta bulunması ve bunun neticesinde menfaat elde etmesinin olanaklı olmadığı düşüncesi ile dolandırıcılık suçunun olası kastla işlenebilirliğini kabul etmemektedir.

Kripto para birimlerine gün geçtikçe bir yenisi eklenmekte, kripto para borsasında binlerce farklı para birimi gün be gün yerini almaktadır. Bu da kripto para dolandırıcılığı suçu faillerinin her yeni kripto para birimi ile bambaşka bir dolandırıcılık yöntemini ortaya çıkarması anlamına gelmektedir. Ancak kripto para dolandırıcılığında hangi metodun uygulandığı fark etmeksizin tüm yöntemler kast kapsamında gerçekleştirilmektedir. Fake shop, rug pull (halı çekme), romantik dolandırıcılık, pig butchering (domuz kasaplığı), phishing- smishing-vishing (oltalama saldırıları), ponzi scheme (saadet zinciri)... ve daha sayamadığımız yüzlerce yöntemde faillerin tüm eylemleri kast (failin sonucun farkında olarak ve isteyerek hareketleri icra etmesi) kapsamında değerlendirilmektedir²⁶⁹.

Kanaatimizce kripto para dolandırıcılığı suçunun olası kast ile işlenmesi de mümkündür. Örneğin gizli kripto para madenciliği failinin, mağdura ait bir bilgisayar ağına sızması ve mağdurun kişisel bilgilerine ve kripto varlık hesabına erişim sağlaması durumu bu hususa örnek gösterilebilecektir. Burada failin esas amacı kripto madenciliği yapmak iken mağdura ait kripto varlık hesabından kendi hesabına kripto para göndermesi durumunda kripto para dolandırıcılığı suçu olası kast ile işlenmiş olacaktır.

---

²⁶⁴ Artuk, Mehmet Emin/ Gökçen, Ahmet/ Yenidünya, A. Caner; Gerekçeli Ceza Kanunları, 15. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 201.

²⁶⁵ Ekici Şahin; s. 346.

²⁶⁶ Koca/ Üzülmöz; s. 744.

²⁶⁷ Meran; s. 100.

²⁶⁸ Atalan; s. 26.

²⁶⁹ Sarıkaya; s. 575.

3.6. Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık unsuru, amaca uygun olarak hukuka uygunluk sebebinin olmaması durumudur²⁷⁰. Bir başka deyişle icra edilen fiil hukuk düzenine uygun değil ise, hukuk düzeni ile tutarsızlık gösteriyorsa hukuka aykırılıktan bahsedilecektir²⁷¹. Dolandırıcılık suçundan bahsedilebilmesi için yapılan fiilin hukuka aykırı olması gerekmektedir. Yani fiili hukuka uygun duruma çeviren bir nedenin varlığının bulunması durumunda bu fiil suç sayılamayacaktır²⁷².

5237 sayılı TCK'da hukuka uygunluk nedenleri dört ana başlık ile ayrılmıştır. Bunlar:

- Kanunun hükmünü yerine getirme (m. 24/1),
- Meşru savunma (m. 25/1),
- Hakkın kullanılması (m. 26/1),
- İlgilinin rızası (m. 26/2) şeklinde sayılabilecektir.

Aslan'a göre ilgilinin rızası dolandırıcılık suçu bakımından hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilemeyecektir. Sayılan diğer hukuka uygunluk sebeplerinin ise dolandırıcılık bakımından kabul görmesi çok güçtür. Zira dolandırıcılık suçunun asıl unsuru failin hileli hareketidir.²⁷³ Aldatıcı hareketlerle irade fesadına uğratılarak alınan rıza, dolandırıcılık suçunun maddi unsurlarından en temel olanıdır. Mağdurun rızası geçerli ise mağdurun hileye maruz bırakıldığından söz edilemez. Dolandırıcılık suçunun temel unsuru hileli davranış ile mağdurun aldatılması olduğundan icra edilen fiil suç tipine uygun sayılmayacaktır. Bu sebeptir ki en başında tipiklik unsuru sağlanmayan fiilin hukuka aykırılığı da tartışılmaz²⁷⁴.

Atalan ise zorunluluk halinin hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilebileceği görüşünde olup bunu ödeme gücü bulunmayan hamile kadının acil doğum yapmak üzere hastaneye kaldırılıp bir başka kişiye ait yeşil kart kullanmak zorunda olması olayı ile örneklendirmiştir²⁷⁵.

²⁷⁰ Tüysüz, Fırat; Dolandırıcılık Suçu, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017, s. 54.

²⁷¹ Ekici Şahin; s. 347.

²⁷² Gül Can, Esra; Dolandırıcılık Suçu, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014, s. 33.

²⁷³ Aslan; s. 47.

²⁷⁴ Ekici Şahin; s. 350.

²⁷⁵ Atalan; s. 30.

Bir başka görüş de dolandırıcılık suçunda ilgilinin rızasının hukuka uygunluk sebebi olarak sayılabileceğidir²⁷⁶. Zira mağdurun iradesi sakatlanmamış ise hukuka uygunluktan bahsedilecektir. Örneğin failin borcu olduğunu ve acil ödemesi gerektiğini söyleyerek annesinden para istemesi durumunda mağdur, oğlunun borcu olmadığını bilmesine rağmen oğlunun aldatici söylemlerine inanmış şekilde davranarak para verirse mağdurun iradesi sakatlanmadığından fiil hukuka uygun olacaktır; zira esasen mağdurun rızası parayı verme doğrultusundadır²⁷⁷.

Öğretide diğer hukuka uygunluk sebeplerinin (meşru savunma, kanun emri ve yetkili mercii emrinin yerine getirilmesi, hakkın kullanılması) dolandırıcılık suçu ile bağdaşıp bağdaşmadığı konusunda farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre sayılan diğer hukuka uygunluk sebepleri dolandırıcılık suçu bakımından uygulama alanı bulabilecekken diğer bir görüş ise mümkün olmadığını ifade etmektedir. Örneğin bir görüş icra memurunun haciz esnasında borçlunun hacz edilmesini istemediği bir eşyasını zaten hacz edilebilir nitelikte olmadığını söyleyerek alıp haczetmesi durumunu, görevin ifası hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirmektedir²⁷⁸. Ancak bir diğer görüş icra memurunun burada kendisi veya bir başkası adına haksız bir menfaat temin etmediğinden icra edilen eylemin suç tipine uygun olmadığını bu sebeple de hukuka uygunluk sebebinin olup olmadığının irdelenmeyeceği görüşündedir²⁷⁹.

Doktrinde dolandırıcılık suçunun hukuka uygunluk sebepleri yönünden elverişli olup olmadığı konusunda farklı görüşler mevcuttur. Bizim kanaatimiz rızanın, meşru savunmanın ve kanun hükmünün yerine getirilmesinin dolandırıcılık suçu bakımından hukuka uygunluk sebebi ile uygulama alanı bulamayacağı yönündedir. Ancak zorunluluk hali uygulamaya elverişli olabilecektir. Örneğin zaruri ve ivedilikle halledilmesi gereken bir gereksinimin karşılanması ve yahut bir tehlikenin savuşturulmasını sağlamak amacıyla kişinin hileli davranışlara maruz bırakılarak gereksinim duyulan şeyin verilmesine sebep olunması durumlarında TCK'nın 25/2. maddesindeki zorunluluk hali şartlarının oluştuğu görülmektedir.

Hukuka uygunluk sebeplerini kripto para dolandırıcılığı suçu bakımından irdelediğimizde rızanın uygulama alanı bulamayacağı düşüncesindeyiz. Örneğin ortalama

---

²⁷⁶ Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe; s. 715.

²⁷⁷ Özcan, Nisa; Dolandırıcılık Suçu, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2012, s. 60.

²⁷⁸ Bilen, Mesut; Türk Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2012, s. 193.

²⁷⁹ Ekici Şahin; s. 350.

saldırısıyla fail, kripto para hesabı olan bir kişiye e-mail veya sms ile gönderilen linke tıklamasını sağlayarak kişinin kripto para hesabının bulunduğu platformun birebir aynı görünümündeki bir sayfaya bilgilerini girmesini amaçlar. Kişi bu bilgileri girdikten sonra bir siber saldırıya uğradığına dair telefon alır. Panik hali ve failin manipülasyonu ile bilgilerini rızası ile verir ve birkaç dakika içinde hesabındaki tüm kripto para çekilir. Bu vakiada örnek gösterilen kripto para dolandırıcılığının rızaya dayalı hukuka uygunluk sebebi olarak uygulama alanı bulması kanaatimizce mümkün değildir. Her ne kadar mağdur kendi rızası ile tasarrufta bulunmuşsa da bu rıza aldatıcı davranışlarla sakatlanmış bir rızadır. Burada mağdur gerçekte göstermeyeceği rızayı sakatlanmış irade sebebiyle göstermektedir.

3.7. Suçun Nitelikli ve Daha Az Cezayı Gerektiren Halleri

5237 sayılı TCK'nın 158. ve 159. maddelerinde dolandırıcılık suçunun nitelikli halleri ve daha az cezayı gerektiren halleri açıkça belirtilmiştir. Çalışmanın bu kısmında TCK m. 158 ve m. 159'da belirtilen nitelikli hallere kısaca değinmenin faydalı olacağı düşüncesindeyiz.

3.7.1. Nitelikli Dolandırıcılık (TCK m. 158)

Önceki kısımlarda kripto paranın bir ekonomik değeri olduğundan malvarlığı olarak değerlendirilmesi gerektiği ve bu sebeple kripto paraların dolandırıcılık suçuna konu olabileceğini ifade ettik. Bu bağlamda dolandırıcılık suçunun bazı nitelikli hallerinin kripto para dolandırıcılığı suçunda da uygulanmasının mümkün olduğu kanaatindeyiz. Çalışmanın bu kısmında nitelikli dolandırıcılık başlığı altında dolandırıcılık suçunun nitelikli hallerinin kripto para dolandırıcılığı yönünden uygulanması hususu irdelenecektir.

3.7.1.1. Suçun Dinî İnanç ve Duyguların İstismar Edilmesi Suretiyle İşlenmesi (TCK m.158/1-a);

Kanun koyucu burada ağırlatıcı sebebin uygulanması yönünden hangi dine veya inanca dair olduğuna bakılmaksızın bir dini inancın ya da dini hassasiyetin mağduru aldatmada araç olarak kullanılmasına dikkat çekmektedir²⁸⁰. Söz konusu suçun bu nitelikli hal kapsamında değerlendirilebilmesi için failin dini inanç ve hassasiyetleri kullanarak bir menfaat temin etmesi beklenir²⁸¹. Örneğin yetkili mercilerden izin almadan ve esasında böyle bir amaca da hizmet etmeden camii inşaatı adı altında bağış toplanması durumunda dolandırıcılık suçunun cezası TCK m. 158/1-a kapsamında anılan nitelikli hal kapsamında tesis edilecektir²⁸².

Yargıtay 11. Ceza Dairesi önceki kararlarında suçun TCK m. 158/1-a kapsamında değerlendirilebilmesi için suçun icrasının bir dini norma dayanması gerektiği görüşü ile hareket etmekteydi (*TCK'nın 158/1-a maddesindeki suçun oluşabilmesi için dolandırıcılık suçunun dini inanç ve duyguların istismar edilerek haksız yarar sağlanması gerektiği, somut olayda; sanıklar tarafından söylendiği gibi, yapılacak yardımın sevabının dua okunmasına bağlı olacağı, ziynet eşyası ve paranın dua okunmasına engel olacağı ya da sevabını azaltacağı yönünde her hangi bir dini kuralın bulunmaması nedeniyle, sanıkların şikâyetçi ve mağdurlara yönelik söyledikleri sözlerin basit yalan niteliğinde olduğu gözetilmeden, dini duyguların istismar edildiğinin kabulü ile yazılı şekilde uygulama yapılması... SONUÇ: Bozmayı gerektirmiş, sanıkların temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülüş olduğundan hükmün...*)²⁸³. Ancak Ceza Genel Kurulu bir din normu olmasa dahi aldatmada araç olarak kullanılan dini hassasiyet ve meselelerin mağdurun istismar edilmesinde rol oynaması durumunda TCK m. 158/1-a kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönünde hüküm tesis etmiştir (*...Aldatma aracı olarak kullanılan "tarikat mensubu olma, muska, fal, melek" vb. hususlarının dini inanç ve duygulara dair olduğu, mağdurun dini inanç ve duyguları istismar edilerek irade özgürlüğü baskı altına alınmak suretiyle dolandırıcılık suçu işlenmeye çalışıldığından, sanıkların sabit kabul edilen eylemleri dini inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle dolandırıcılık suçuna teşebbüsü oluşturmaktadır.*)²⁸⁴.

²⁸⁰ Ekici Şahin; s. 353.

²⁸¹ Koca/ Üzülmöz; s. 744.

²⁸² Soyaslan, Doğan; Ceza Hukuku Özel Hükümler, 11. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 432.

²⁸³ Yargıtay 11. Ceza Dairesi; E. 2010/ 14415, K. 2010/ 12674, T. 8.11.2010.

²⁸⁴ Yargıtay Ceza Genel Kurulu; E. 2012/ 15-1535, K. 2013/ 400, T. 1.10.2013.

Kripto para dolandırıcılığının TCK m. 158/1-a kapsamında değerlendirilebilmesinin mümkün olduğu kanaatindeyiz. Zira mağdurun dini hassasiyetlerinin sömürülmesi sonucunda faile kripto para gönderimi yapması ile failin dolandırıcılık suçunu “dinî inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle” işlediği aşıkardır. Örneğin failin mağdura kripto paranın caiz olmadığı konusunda mobing uygulaması ve

3.7.1.2. Suçun Kişinin İçinde Bulunduğu Tehlikeli Durum veya Zor Şartlardan Yararlanmak Suretiyle İşlenmesi (TCK m.158/1-b);

Dolandırıcılık suçunun TCK m. 158/1-b kapsamında değerlendirilebilmesi için kişinin gerçek anlamda tehlikeli ve güç bir durumun içinde olması gerekmektedir. Ayrıca bu tehlikeli ve güç durum gerçekten mevcut olmalıdır. Mağdurun gerçekte tehlikeli ve güç durumda olmadığı halde bu durumda olduğuna inandırılması halinde suç nitelikli hal kapsamında değerlendirilemeyecektir²⁸⁵. Kişinin içinde bulunduğu tehlikenin ve güç durumun üçüncü kişilere itimat etmeye en meyilli olduğu zaman olması, bu nitelikli halin kabulünün gerekçesi olarak ifade edilmektedir²⁸⁶.

Failin, mağdurun içinde bulunduğu vaziyetten faydalanarak mağduru hileli davranışlar ile kandırması suçun anılan nitelikli haline dayandırılması için yeterlidir²⁸⁷. Örneğin failin, mağdurun hastalanması sebebi ile düştüğü zor durumdan yararlanarak kendisine gerekli ilacı yurt dışından temin edebileceğini söyleyip bu ilacın ödemesini kripto para olarak alması ancak böyle bir ilacı esasen hiç temin etmeyeceği durumda kanaatimizce kripto para dolandırıcılığı suçundan cezalandırılırken TCK m. 158/1-b kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

3.7.1.3. Suçun Kişinin Algılama Yeteneğinin Zayıflığından Yararlanmak Suretiyle İşlenmesi (TCK m.158/1-c);

Dolandırıcılık suçunun algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle işlenmesinden kasıt kişinin ihtiyarlık, yaş küçüklüğü, akıl zayıflığı gibi durumlara sahip

---

²⁸⁵ Ekici Şahin; s. 357.

²⁸⁶ Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe; s. 702.

²⁸⁷ Koca/ Üzülmöz; s. 747.

olmasından faydalanılarak icra edilmesi anlamına gelmektedir²⁸⁸. Suçun TCK m. 158/1-c kapsamında değerlendirilebilmesi için algılama yeteneğinin zayıflamasında failin payının olması şartı aranmamaktadır. Örneğin algılama yeteneğinin zayıflamasına neden olacak olan sarhoşluk halinde mağdura fail tarafından alkol verilmesi şartı aranmayacaktır. Burada önem arz eden husus mağdurun algılama yeteneğinin zayıflığından, failin haberdar olmasıdır²⁸⁹.

Bireyin algılama yeteneğinin zayıf olması, hileli bir davranışa maruz bırakıldığında daha kolay aldanmasına sebebiyet verecektir. Bu sebeple bireyin bu durumundan faydalanılarak dolandırılması kanun koyucu bakımından failin daha fazla ceza alması gerekliliğiyle nitelikli hal olarak sayılmıştır²⁹⁰.

Kripto para dolandırıcılığı TCK m. 158/1-c uyarınca nitelikli hal kapsamında değerlendirilmeye elverişlidir. Örneğin (X) isimli mağdurun bir sosyal medya platformunda karşısına sponsor olarak çıkan bir reklam linkine tıklayarak gerçek bir web sayfası olarak düşündüğü siteye bilgilerini girmesinin ve akabinde 0 (850) ile başlayan ve kendisini çağrı merkezi müşteri temsilcisi araması olarak tanıtan kişi tarafından aranarak kripto para hesabından para çekilmeye çalışıldığını söylemesi durumunda mağdurun panik ve heyecanla algılama yeteneğinin zayıflamasından yararlanan failin TCK m. 158/1-c uyarınca cezalandırılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise mağdurun algılama yeteneğinin fail tarafından tamamen ortadan kaldırılmamış olması gerektiğidir. Zira bu durumda dolandırıcılık suçundan değil somut olaya göre yağma veya hırsızlık suçlarından bahsedilecektir²⁹¹.

3.7.1.4. Suçun Kamu Kurum ve Kuruluşlarının, Kamu Meslek Kuruluşlarının, Siyasi Parti, Vakıf veya Dernek Tüzel Kişiliklerinin Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi (TCK m.158/1-d);

Kanun koyucu suçun TCK m. 158/1-d kapsamında değerlendirilmesine gerekçe olarak kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin toplum nezdinde itimat edilen teşekküller olması ve bu

---

²⁸⁸ Soyaslan; s. 432.

²⁸⁹ Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe; s. 702.

²⁹⁰ Koca/ Üzülmüş; s. 748.

²⁹¹ Ekici Şahin; s. 361.

teşekküllerin suçun icrasında aracı olarak kullanılmasının suçun işlenişini kolaylaştırır hale getirmesini sağlamasını göstermiştir²⁹². Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus suçun işlenmesi sırasında anılan maddede sayılan kurum ve kuruluşların araç olarak kullanılması şartıdır. Zira dolandırıcılık suçunun icrasında anılan teşekküllerin isimlerinin kullanılması yeterli olmayıp direkt olarak bu teşekküllere ait maddi bir varlıktan faydalanmak gerekmektedir²⁹³. Bu bakımdan kripto varlık dolandırıcılığı suçunun bu nitelikli hal kapsamında gerçekleştirilemeyeceği düşüncesindeyiz. Her ne kadar kripto para kullanımı günümüzde son derece yaygın olsa da henüz bu nitelikli hal kapsamında anılan kurum ve kuruluşların araç olarak kullanıldıkları faaliyetlerde kripto paranın kullanım alanının çok geniş olamayacağı kanaatindeyiz.

Kripto paraların en büyük özelliği merkeziyetsiz olmaları olup hiçbir denetim mekanizmasına tabii değildir. Ancak anılan maddede yer alan kurum ve kuruluşların tamamı denetlenmekte olup özellikle finansal anlamda en ufak ayrıntılar takip edilmektedir. Bu sebeple takibi mümkün olmayan kripto paraların bu kurum ve kuruluşlar bünyesinde kullanılmasının günümüz şartlarında hayatın olağan akışına aykırı olduğunu düşünmekteyiz.

3.7.1.5. Suçun Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Zararına Olarak İşlenmesi (TCK m.158/1-e);

Toplumun bütünün faydalanması gereken bir malın dolandırıcılık fiilinin icrasıyla haksız biçimde belli kişi veya kişilere fayda sağlaması dolandırıcılık suçunun TCK m. 158/1-e’de yer alan nitelikli hali kapsamında değerlendirilecektir²⁹⁴.

Kamu kurum ve kuruluşları tüzel kişilik olup yönlendirici iradesi yoktur. Suçun bu nitelikli hal kapsamına girmesinden bahsedebilmek için tüzel kişilik adına malvarlığı üzerinde tasarruf ehliyeti bulunan kişilerin hileli harekete maruz bırakılarak aldatılmasının varlığı aranacaktır²⁹⁵. Failin cezalandırılmasında anılan ağırlaştırıcı sebebin uygulanması için bir kamu kurum ve kuruluşu bünyesindeki malvarlığını zarara uğratarak bir menfaat sağlamak amacıyla eylemde bulunması gerekmektedir. Ancak

---

²⁹² Centel, Nur/ Zafer, Hamide/ Çakmut, Özlem; Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2011, s. 475.

²⁹³ Koca/ Üzülmöz; s. 748.

²⁹⁴ Ekici Şahin; s. 368.

²⁹⁵ Koca/ Üzülmöz; s. 749.

burada aldatıcı hareketlere maruz bırakılan kamu kurum ve kuruluşu uhdesindeki malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunabilme yetkisine haiz kişi/kişiler olacaktır²⁹⁶.

Bu nitelikli halin de kripto para dolandırıcılığı açısından uygulanmasına yer olmadığı kanaatindeyiz. Zira bir önceki nitelikli hal başlığı (*Suçun kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak işlenmesi (TCK m.158/1-e)*) altında belirttiğimiz üzere günümüz şartlarında kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde kripto paraların kullanımı hayatın olağan akışına uygun değildir.

Nitekim Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun 25. 11. 2023 tarih ve 2013/32 sayılı basın açıklamasında da bu husus açıkça belirtilmiştir. Anılan açıklama uyarınca kripto varlıkların sanal paralar olduğu ve denetlenemez olması sebebiyle bir güvence zeminine dayanmayacağı; yapısı itibari ile elektronik para olarak da sayılamayacağı ifade edilmiştir²⁹⁷. Ayrıca Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından 16.04.2021 tarih ve 31456 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelikte kripto varlıkların ödemelerde doğrudan veya dolaylı şekilde kullanılamayacağı açıkça belirtilmiştir²⁹⁸.

3.7.1.6. Suçun Bilişim Sistemlerinin, Banka veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle İşlenmesi (TCK m.158/1-f)

Kanun koyucu TCK m. 158/1-f'yi düzenlerken ağırlaştırıcı sebep olarak suçun işlenmesinde bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması ve suçun işlenmesinde banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması olmak üzere iki ayrı nitelikli hale yer vermiştir²⁹⁹. Bilişim sistemi veya toplum nezdinde itimat edilen kuruluşlar olan banka veya kredi kurumlarının suçun icrasında araç olarak kullanılması failin işini ciddi ölçüde kolaylaştırdığından kanun koyucu bu hususları ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlemiştir³⁰⁰.

Dolandırıcılık faaliyetlerinde aldatıcı hareketlere maruz bırakılan esasında gerçek kişilerdir. Dolandırıcılık suçunun bilişim sisteminin araç olarak kullanılmasından bahisle nitelikli hal kapsamında değerlendirilebilmesi için sistem aracılığı ile gerçek kişiler aldatılarak menfaat sağlanmalıdır. Aldatıcı hareketler gerçek kişilere değil de bilişim

²⁹⁶ Centel/ Zafer/ Çakmut; s. 474.

²⁹⁷ BDDK; Bitcoin Hakkında Basın Açıklaması, <https://www.bddk.org.tr/Duyuru/EkGetir/510?ekId=530>, (Erişim Tarihi: 15.08.2023).

²⁹⁸ Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik m. 3.

²⁹⁹ Centel/ Zafer/ Çakmut; s. 476.

³⁰⁰ Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe; s. 707.

sistemine yönelik gerçekleştirilirse, bilişim sistemi aldatılamayacağından dolandırıcılık suçunun oluşması mümkün olmayacaktır³⁰¹. Suçun icrasında banka veya kredi kurumlarının aracı olarak kullanılması durumunda da esasında zarara uğrayan bu müesseseler değildir. Bu müesseseler yalnızca başkası zararına olan dolandırıcılık suçunun icrasında araç vazifesi göreceklerdir³⁰².

Kripto para dolandırıcılığı suçuna bakıldığında; bu suç tipinin icrası niteliği itibarıyla bilişim sistemlerinin aracı olarak kullanılması ile gerçekleştirileceğinden, bu suç TCK m. 158/1-f bendindeki nitelikli hal kapsamında değerlendirilecektir. Kripto para dolandırıcılığı yapan failin aldatıcı hareketleri sebebiyle mağdurdan kazandığı kripto parayı kendi hesabına aktarması gerekecektir. Bir başka örnekle “cryptojacking” veya “ransomware” yöntemleri ile kripto para elde eden failin yine bilişim sistemlerini kullanması gerekecektir. Bu sebeple dolandırıcılık suçunun kripto paraya yönelik olması halinde suç TCK m. 158/1-f kapsamında direkt ağırlaştırıcı sebep olarak değerlendirilecektir³⁰³.

3.7.1.7. Suçun Basın ve Yayın Araçlarının Sağladığı Kolaylıktan Yararlanmak Suretiyle İşlenmesi (TCK m.158/1-g)

Basın ve yayın araçları kişileri çok daha hızlı ve basit şekilde etkileme özelliğine sahiptir. Bu sebeple kanun koyucu suçun basın ve yayın araçları vasıtasıyla işlenmesi durumunu ağırlaştırıcı sebep olarak değerlendirmiştir³⁰⁴. Basın ve yayın araçları sayesinde kalabalık gruplara ulaşmak çok daha kolay ve hızlı olacağından yasa koyucu suçun icrasında bu kolaylıktan faydalanılmasını nitelikli hal olarak saymıştır³⁰⁵. Basın ve yayın olarak akla ilk gelecek olan araçlar radyo televizyon ve internet olarak sayılabilir³⁰⁶.

Yargıtay 23. Ceza Dairesi'nin 30.06.2015 tarihli kararı, dolandırıcılık suçunun basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesinin nitelikli dolandırıcılık kapsamında değerlendirileceğine örnek teşkil etmektedir. Söz konusu kararda: “S.com isimli sitede sanık tarafından verilen araç satış ilanını gören katılanın sanıkla irtibata geçerek yaptığı pazarlık sonrası sanığın verdiği

---

³⁰¹ Ekici Şahin; s. 375.

³⁰² Koca/ Üzülmüş; s. 750.

³⁰³ Sarıkaya; s. 572.

³⁰⁴ Soyaslan; s. 434.

³⁰⁵ Ekici Şahin; s. 378.

³⁰⁶ Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe; s. 710.

hesap numarasına kapora yolladığı ancak sonrasında ulaşamadığı, bu suretle sanığın haksız menfaat temin ettiği iddia edilen olayda; sanığın sabit görülen eyleminin TCK'nın 6. maddesinde tanımlanan basın ve yayın yolu ile deyiimi kapsamındaki elektronik kitle iletişim araçlarından olan görsel nitelikteki "s.com" adlı internet sitesindeki detaylı ilan yoluyla gerçekleşmiş olması nedeniyle, eylemin TCK'nın 158/1-g maddesinde düzenlenen basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturduğu gözetilmeden suç vasfında yanılıya düşerek TCK'nın 157/1. maddesinde düzenlenen dolandırıcılık suçundan hüküm kurulmuş olması, bozma sebebidir." şeklinde hüküm tesis edilmiştir³⁰⁷.

Kişinin aldatıcı hareketler ile yerel gazete aracılığıyla esasında maddi olarak karşılığı çok az olan tarlasını olduğundan çok daha değerli göstererek bir başkasına satması olayında failin burada ağırlaştırıcı sebeple cezalandırılması beklenecektir³⁰⁸. Aynı örneğin kripto para dolandırıcılığında da vücut bulması muhtemeldir. Örneğin kripto dolandırıcıları saadet zinciri dolandırıcılığı vs. yöntemler ile coinlerini türlü basın ve yayın araçları aracılığıyla olduğundan çok daha değerli göstermektedir. Bu durum kendilerine çok büyük menfaatler sağlarken mağdurların ise büyük kayıplar yaşamalarına sebebiyet vermektedir³⁰⁹.

3.7.1.8. Suçun Tacir veya Şirket Yöneticisi Olan ya da Şirket Adına Hareket Eden Kişilerin Ticari Faaliyetleri Sırasında; Kooperatif Yöneticilerinin Kooperatifin Faaliyeti Kapsamında İşlenmesi (TCK m.158/1-h)

Ticari faaliyeti sırasında tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişinin dolandırıcılık suçunu işlemesi kanunda ağırlaştırıcı neden olarak saymıştır. Yine aynı maddeye göre kooperatif faaliyeti kapsamında kooperatif yöneticilerinin de dolandırıcılık suçunu işlemesi nitelikli hal olarak değerlendirilecektir. Kanun koyucu burada dolandırıcılık suçunun icrasına daha rahat bir zemin hazırlanması ve ticaretle uğraşan kişilere duyulan itimadın zedelenmemesi amacı ile hareket etmiştir³¹⁰.

³⁰⁷ Yargıtay 23. Ceza Dairesi; E. 2015/2375, K. 2015/3054, T. 30.06.2015.

³⁰⁸ Hafizoğulları, Zeki/ Özen, Muharrem; Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, 3. Baskı, U-S-A Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 413.

³⁰⁹ Sarıkaya; s. 573.

³¹⁰ Koca/ Üzülmöz; s. 752.

Örneğin bir şirket çalışanın şirket namına ticari faaliyetlerini icra ederken, çalıştığı şirketin nüfuzundan yararlanarak hareket alanını genişletebilir; haiz olduğu yetki ve saygınlıktan faydalanabilir. Bu hallerin sebep olabileceği sakıncaları engellemek adına kanun koyucu TCK 158/1-h'yi düzenlemiştir³¹¹.

Dolandırıcılık suçunun bu nitelikli hal yönünden icra edilmesi ile suç özgü suça dönüşecektir. Zira kanunda bu suçun faili olarak yalnızca ticari faaliyeti sırasında tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişi ve kooperatif yöneticilerinin olabileceği ifade edilmiştir³¹². Ayrıca bu ağırlaştırıcı sebebin uygulanabilmesi için dolandırıcılık suçunun ticari faaliyetler ya da kooperatif faaliyeti sırasında icra edilmiş olması gerekmektedir. Zira tacir veya şirket yöneticisi yahut şirket adına faaliyette bulunan kişi, ticari faaliyet dışında kendi bireysel gereksinimlerini giderme amacı ile aldatıcı hareketlerde bulunmuşsa burada nitelikli hali uygulanması mümkün olmayacaktır³¹³.

Bu nitelikli hal kripto para dolandırıcılığı bakımından da uygulanabilecektir. Bir önceki nitelikli halde (basın yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle kripto para dolandırıcılığı suçunun işlenmesi) verilen örnek esasen burada da verilebilecektir. Türkiye'ye damga vurmuş olaylardan olan Thodex Davası saadet zinciri dolandırıcılık yöntemi ile kripto para dolandırıcılığı vakıalarının en başında gelmektedir. Thodex iddianamesinde şirket kurucusunun da aralarında bulunduğu 7'si tutuklu 21 sanık hakkında, "suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve yönetme", "bilşim sistemleri banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık" ve "tacir veya şirket yöneticileri ile kooperatif yöneticilerinin dolandırıcılık ve suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama" suçlarından 12 bin 164'er yıldan 40 bin 562'şer yıla kadar hapis cezası istenmiştir. Thodex Davası hala yargılama aşamasında olup sanıklar hakkında kesinleşmiş bir hüküm bulunmamaktadır.

---

³¹¹ Centel./ Zafer/ Çakmut; s. 479.

³¹² Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe; s. 710.

³¹³ Ekici Şahin; s. 385.

3.7.1.9. Suçun Serbest Meslek Sahibi Kişiler Tarafından, Mesleklerinden Dolayı Kendilerine Duyulan Güvenin Kötüye Kullanılması Suretiyle İşlenmesi (TCK m.158/1-i)

İlk olarak belirtmek gerekir ki dolandırıcılık suçunun bu nitelikli hal bakımından değerlendirilebilmesi için failin serbest meslek erbabı olması şartı aranmıştır. Bu yönüyle suçun bu nitelikli hali özgü suç kapsamına girmektedir³¹⁴. Kanun koyucu burada serbest meslek icra eden kişilere duyulan itimadın suiistimal edilmesinin önünü kesmeyi amaçlamıştır³¹⁵.

Serbest meslek kazancının tarifi Gelir Vergisi Kanunu'nun 65/2. maddesinde yapılmıştır. Anılan kanun uyarınca “*Serbest meslek faaliyeti: sermayeden ziyade şahsi mesaiye ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır*”³¹⁶.

Dolandırıcılık suçunun bu ağırlaştırıcı sebebinden bahsedebilmek için failin öncelikle serbest meslek faaliyeti icra edip etmediğine bakılmalı akabinde failin suçu işlerken mesleği sebebiyle kendisine duyulan itimadı kötüye kullanılmalıdır³¹⁷. Kanun koyucunun bu nitelikli halin düzenlenmesinde hedeflediği serbest meslek mensuplarına mesleki faaliyetleri sebebi ile duyulan itimadın daha korunaklı hale gelmesini sağlamaktır³¹⁸.

Dolandırıcılık suçunun bu nitelikli halinin kripto para dolandırıcılığında da uygulanmasının mümkün olduğu kanaatindeyiz. Kripto para dolandırıcılığı suçunu işleyen fail, bu suçu serbest meslek faaliyetine duyulan itimattan yararlanarak işliyorsa burada suçun ağırlaştırıcı sebebinden bahsetmek gerekecektir.

---

³¹⁴ Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe; s. 711.

³¹⁵ Soyaslan; s. 432.

³¹⁶ Gelir Vergisi Kanunu; m. 65/2

³¹⁷ Ekici Şahin; s. 386.

³¹⁸ Centel/ Zafer/ Çakmut; s. 479.

3.7.1.10. Suçun Banka veya Diğer Kredi Kurumlarınca Tahsis Edilmemesi Gereken Bir Kredinin Açılmasını Sağlamak Maksadıyla İşlenmesi (TCK m.158/1-j)

Bir banka veya kredi kurumunca gerçekte kişinin kullanımına sunulmayacak bir kredinin verilmesi için dolandırıcılık suçunun işlenmesi ile suç nitelikli hal kapsamında değerlendirilir. Banka ya da kredi kurumundan bir kredinin açılması için aldatıcı hareketler icra edilmesi ve bunun sonucunda kredinin açılarak bir menfaat temini elde edilmesi ile suçun ağırlaştırıcı hali ortaya çıkacaktır. Burada kredi kurumu olarak kastedilen banka olmamasına rağmen kanunca borç para verme yetkisine haiz kurumlardır³¹⁹.

Bir banka veya kredi kurumu, kişiye kullanması için bir kredi temin ederken temin edilen bu kredinin geri ödenip ödenemeyeceğini kişilerin sunduğu evraklar üzerinden inceler; geri ödenmesinin öngörülmediği durumların varlığı halde kredi verilmez. İncelenen evraklarda belirtilenlerin gerçeği yansıtmadığı ancak banka veya kredi kurumunun krediyi temin etmiş olduğu durumda suçun nitelikli hali işlenmiş olacaktır³²⁰.

Suçun bu nitelikli halinin kripto para dolandırıcılığı yönünden işlenemeyeceği kanaatindeyiz. Zira kredi temin eden banka veya kurumun temin ettiği kredi kripto para olarak verilmeyecektir. Bu sebeple kripto para dolandırıcılığı suçunda bu ağırlaştırıcı sebebin uygulanması fikrimizce mümkün görünmemektedir.

3.7.1.11. Suçun Sigorta Bedelini Almak Maksadıyla İşlenmesi (TCK m.158/1-k)

Kanun koyucu dolandırıcılık suçunun bu nitelikli halini düzenlerken malvarlığını güvence altına almayı, sigortacılık müessesesinin güvenli bir biçimde ilerlemesini ve sigorta müesseselerinin gözetilmesini hedeflemiştir³²¹. Söz konusu ağırlaştırıcı sebep ile failin sigortalı olmuş olan malın değerini elde etmek amacıyla aldatıcı fiillerde bulunmasını engellemek amaçlanmıştır³²².

Dolandırıcılık suçunun TCK m. 158/1-k kapsamında değerlendirilmesi hususunda sigortanın çeşidi bir önem arz etmemektedir. Farklı bir söylem ile sigortalanan tehlikenin

³¹⁹ Koca/ Üzülmöz; s. 712.

³²⁰ Soyaslan; s. 432.

³²¹ Ekici Şahin; s. 393.

³²² Soyaslan; s. 433.

türü de dolandırıcılık suçunun bu nitelikli haline dayandırılması bakımından önemli değildir. Ayrıca burada failin sigortalanan ya da sigorta bedelini elde edecek kişi olması şartı da aranmamaktadır³²³.

Anılan nitelikli halin gerçekleşmesi durumunda mağdur sigortacılık faaliyetini gerçekleştiren şirket yetkilisi, suçtan zarar gören ise sigortacılık faaliyetlerini gerçekleştiren şirket olacaktır³²⁴.

TCK m. 158/1-k'da yer alan nitelikli halin kripto para dolandırıcılığı yönünden ise uygulanabilir olmadığı kanaatindeyiz. Zira TMSF (Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu) kripto varlıkların sigorta kapsamında olmadığını ifade etmektedir³²⁵. Sigorta kapsamında olmayan kripto varlıkların, sigorta bedelini almak maksadıyla dolandırıcılık suçunun konusunu oluşturamayacağından bu nitelikli halin uygulanmasının mümkün olmadığı görüşündeyiz.

3.7.1.12. Suçun Kişinin, Kendisini Kamu Görevlisi veya Banka, Sigorta ya da Kredi Kurumlarının Çalışanı Olarak Tanıtması veya Bu Kurum ve Kuruluşlarla İlişkili Olduğunu Söylemesi Suretiyle İşlenmesi (TCK m.158/1-l)

Dolandırıcılık suçunun failinin kendini kamu görevlisi veya banka, sigorta yahut kredi kurumlarının bir çalışanı şeklinde göstermesi ya da bu kurum ve kuruluşlarla bağlantılı olduğunu beyan etmesi üzere mağdurun kendisinden istenenleri irdelemesine ciddi anlamda engel olmaktadır. Bu halde dolandırıcılık fiili kamu görevlilerine, sigorta ya da kredi müesseselerine olan itimadın istismar edilmesi sureti ile daha kolay icra edilecektir. İşte bu sebeple kanun koyucu bu durumun önüne geçmek amacıyla bu ağırlaştırıcı sebebi ortaya çıkarmıştır³²⁶.

Son yıllarda bir takım dolandırıcılık suçu faileri kendini polis savcı gibi tanıtıp; arkadan telsiz, siren sesi vb hileli hareketlerle paniklemesine sebebiyet verdikleri mağdurdan, adının bir suç örgütüne karıştığı vb söylemlerinde bulunarak haksız menfaat temin etmektedir. Failler bu eylemleri ile mağdurun banka hesabındaki paranın kendi hesaplarına yatırılmasını sağlamaktadır³²⁷. Kanaatimizce bu yöntemin kripto varlık

³²³ Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe; s. 712.

³²⁴ Centel/ Zafer/ Çakmut; s. 472.

³²⁵ TMSF; “Mevduat Sigortacılığı Hakkında Sıkça Sorulan Sorular”, <https://www.tmsf.org.tr/tr/Tmsf/Finansman/mevduat.sss.guncel>, (Erişim Tarihi: 12.11.2023).

³²⁶ Koca/ Üzülmez; s.755

³²⁷ Kamışlı; s. 173.

hesabı bulunan mağdura yönelik uygulanması da mümkündür. Failler aynı veya benzer yöntemler ile mağdura ait kripto varlık hesabındaki kripto paranın, kendi kripto hesaplarına gönderilmesini sağlayarak mağdurdan haksız menfaat temin edebilecektir.

Kanun koyucu dolandırıcılık suçunun yukarıda nitelikli haller başlığı altında sıralanan (TCK m. 158/1-a,b,c,d,e,f,g,h,i,j,k,l) hallerde işlenmesi durumunda failin üç yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasına çarptırılacağına; suçun (e), (f), (j), (k) ve (l) bentlerinde sayılan hâllerde işlenmesi durumunda ise hapis cezasının alt sınırının dört yıldan, adli para cezasının miktarının ise suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olamayacağına dair hüküm tesis etmiştir³²⁸. Ayrıca dolandırıcılık suçu ile kamu görevlileriyle ilişkisinin olduğundan, onlar nezdinde hatırı sayıldığından bahisle ve belli bir işin gördürüleceği vaadiyle aldatarak, başkasından menfaat temin eden kişinin de anılan madde uyarınca cezalandırılacağını belirtmiştir³²⁹.

TCK m. 157 ve 158’de yer alan suçlar, üç veya daha fazla kişi tarafından işlenmesi durumunda tesis edilecek ceza ½ oranında; suçun örgüt faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi durumunda ise hükmedilecek ceza bir kat artırılacaktır³³⁰.

3.7.2. Daha Az Cezayı Gerektiren Hal (TCK m. 159)

Kanun koyucu dolandırıcılık suçunun hukuki ilişkiye bağlı bir alacağın alınması gayesiyle icra edilmesi durumunu daha az cezayı gerektirecek hal olarak düzenlemiştir. Zira burada suçun hukuki ilişkiye bağlı alacağın temini için işlenmesi ile suçun esas şekline oranla ortaya çıkan haksızlığın daha az olacağı düşünülmektedir. Ayrıca hukuki ilişkiden kaynaklı alacağın temini nedeni ile dolandırıcılık suçunun işlenmesi halinde failin cezalandırılması, şikâyete tabii tutulmuştur. Şikâyet üzerine verilecek olan ceza altı aydan bir yıla kadar hapis veya para cezası şeklinde tesis edilecektir³³¹.

Dolandırıcılık suçu sonrasında daha az cezayı gerektiren hal kapsamında cezalandırılma yapılabilmesi için ilk olarak bir hukuki ilişkiden kaynaklı alacak bulunup

---

³²⁸ TCK; m. 158/1

³²⁹ TCK; m. 158/2

³³⁰ TCK; m. 158/3

³³¹ Koca/ Üzülmöz; s. 756.

bulunmadığı irdelenmelidir. Ayrıca failin aldatıcı davranışlarını bu hukuki alacağın alınmasına yönelik olarak icra etmesi beklenir³³².

Bu maddenin kripto para dolandırıcılığı yönünden uygulanabilmesi için de öncelikle fail ve mağdur arasında bir hukuki ilişkinin varlığı olmalıdır. Akabinde bu hukuki ilişkiden kaynaklı bir alacak bulunmalı ve fail aldatıcı eylemlerini bu alacağın teminine yönelik gerçekleştirmelidir. Ancak tüm bu şartların varlığı durumunda kripto dolandırıcısı faile verilecek cezanın TCK m. 159 kapsamında değerlendirilebilmesi mümkün olacaktır.

3.8. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

3.8.1. Teşebbüs ve Gönüllü Vazgeçme

“Teşebbüs” kavramı TCK’nın 35. maddesinde düzenlenmiştir³³³. Literatürde teşebbüs için “kalkışma” kavramı da kullanılmaktadır³³⁴. Anılan kanun hükmüne göre bir suçun teşebbüs aşamasında kalması için 3 şartın varlığı aranır. Bunlar;

1. Failin kasıtlı bir suç işleme düşüncesi bulunmalı,
2. Fail suçun icrasına elverişli hareketlerle doğrudan başlamalı,
3. Fail istem dışı sebeplerle suçu tamamlayamamalı veya sonuca erdirememelidir.

Suçun teşebbüs aşamasında kalması çok hareketli suçlar bakımından olasıdır³³⁵. Dolandırıcılık suçu da çok hareketli suçlar arasında yer almaktadır³³⁶. Bu sebeple dolandırıcılık suçu teşebbüse elverişlidir.

Dolandırıcılık suçu, başkasının zararına karşın haksız şekilde menfaat temin edildiğinde tamamlanmış olur³³⁷. Failin aldatıcı hareketlerde bulunmasına karşılık, hareketlerin muhatabının aldanmaması mümkündür. Söz konusu durumda failin hareketlerinin muhatabın aldanmasına müsait olup olmadığı değerlendirilir. Zira failin hareketleri, hareketlerin muhatabını aldatmaya uygun ise bir menfaat temin edilmemiş ve hareketlerin yöneltildiği şahıs veya bir üçüncü kişinin bir zararı bulunmadığından, suç

³³² Soyaslan; s. 435.

³³³ 5237 s. TCK; m. 35: “Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur”.

³³⁴ Artuk, Mehmet Emin/ Yenidünya Ahmet Caner/ Gökçen, Ahmet; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 553.

³³⁵ Öztürk; s. 263.

³³⁶ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya; Gerekçeli Ceza, s. 201.

³³⁷ Metin; s. 156.

teşebbüs evresinde kalacaktır³³⁸. Nitekim Yargıtay 23. Ceza Dairesi'nin kararlarında da dolandırıcılık suçunun teşebbüs aşamasında kalabileceğinin mümkün olduğu görülmektedir³³⁹.

Özetle failin aldatıcı hareketlerinin bulunması karşısında mağdur bu hareketlere aldanmamış ya da mağdurun aldanmasına karşın bir yarar elde edilememiş ise burada failin hareketleri teşebbüs aşamasından öteye gidemeyecektir.

Aldatıcı hareketlere karşın, karşı taraf aldanmaya düşmemiş ise suçun teşebbüs evresinde kaldığından bahsedilebilmesi için aldatıcı hareketlerin gerçekten tarafsız bir şekilde irdelenip hareketlerin aldatmaya elverişli olduğu anlaşılmalıdır³⁴⁰. Bu tarafsız değerlendirmede aldatıcı hareketler basiretli, ortalama zekâyâ sahip bir insanın hataya düşüp düşmeyeceği ile kıyas edilir³⁴¹.

Gönüllü vazgeçme ise TCK m. 36/1'de düzenlenmiştir³⁴². Buna göre fail dolandırıcılık suçunu işlemeye elverişli hareketler ile başlamış ancak suçu icra etmekten gönüllü olarak caymış ise dolandırıcılık suçuna teşebbüsten cezalandırılmayacaktır³⁴³. Nitekim Yargıtay 15. Ceza Dairesi'nin de bu yönde kararları mevcuttur³⁴⁴.

Kripto para dolandırıcılığı faileri açısından da teşebbüs hükümlerinin uygulanabileceği görülmektedir. Örneğin fail zararlı yazılım metodu ile bir kişiye karşı

---

³³⁸ Meran; s. 101.

³³⁹ Yargıtay 23. Ceza Dairesi; E. 2015/ 3900 , K. 2015/ 6900, T. 19.11.2015, “Sanıkların, Gaziantep ilinden Adana iline yanlarına getirdikleri üzerinde 22 ayar yazan ancak gerçekte 19,8 ayar olan 22 adet bilezikten 4 adetini ilk olarak şikayetçi Ferit'e ait B.. K.. isimli işyerinde 3.520 TL'ye bozdurdıkları, daha sonra şikayetçi Serhat'a ait D.. B.. isimli işyerine gittikleri ve burada da 4 adet bileziği bozdurmak istedikleri lakin Serhat'ın bileziklerin ayarının düşük olduğunu fark ederek bilezikleri satın almadığı, sanıkların bu şekilde üzerlerine atılı suçları işlediği iddia ve kabul edilen somut olayda; 1- Sanıklar hakkında, Serhat'a yönelik dolandırıcılığa teşebbüs suçundan verilen mahkumiyet hükmünün temyiz incelemesinde; Oluşa, sanıkların savunmalarına, şikayetçilerin beyanlarına, bilirkişi raporuna ve tüm dosya kapsamına göre; sanıkların bu şekilde gerçekleştirdiği sabit görülen eylemlerinin dolandırıcılığa teşebbüs suçunu oluşturduğuna yönelik kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir. Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre, sanıklar İ.. ve M.. Ö.. K.. müdafii ve sanık E.. B..'in yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddi ile hükmün ONANMASINA, 19.11.2015 tarihinde oy birliği ile karar verildi”.

³⁴⁰ Centel/ Zafer/ Çakmut; s. 483.

³⁴¹ Ekici Şahin; s. 420.

³⁴² TCK; m. 36/1: “Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suçta ait ceza ile cezalandırılır.”

³⁴³ Ekici Şahin; s. 441.

³⁴⁴ Yargıtay 15. Ceza Dairesi E. 2012/ 4111, K. 2014/ 133, T. 13.01.2014, “..Bankanın krediyi onaylanmasına rağmen parayı almadığını, diğer kredinin onaylanmasını bekledikleri sırada yaptıklarından pişmanlık duyarak firma temsilcisi olan tanığın yanına gidip, araç almaktan vazgeçtiğini belirterek verdiği kaparoyu geri istediğini, tanığın da kabul ederek işlemi kendilerinin iptal edeceklerini söylemesi nedeniyle yanından ayrıldığını, firma tarafından bilgisi ve rızası dışında işlem yapıldığını daha sonradan öğrendiğini, kredinin onaylandığının kendisine söylenmesinden dolayı yanlışlığın düzeltilmesi amacıyla firmaya gittiğini beyan etmesi karşında; bu hususların tanıktan sorularak sonucuna göre, sanık hakkında gönüllü vazgeçmeye ilişkin hükümlerin uygulanıp uygulanmayacağına karar yerinde tartışılması gerekir..”.

kripto para dolandırıcılığı işlemeye çalıştığı esnada gönüllü vazgeçme yoluna gidebilir. Ancak bu esnaya kadar icra etmiş olduğu fiiller ile örneğin kişinin bilgisayarına sızma vs. gibi suç teşkil edecek fiilleri varsa bunlardan dolayı cezai sorumluluğu devam eder³⁴⁵.

3.8.2. İştirak Halinde Gönüllü Vazgeçme Hükümlerinin Uygulanması

Dolandırıcılık suçunun birden çok kişi ile beraber icra edilmesi halinde TCK'da düzenlenen iştirake ilişkin genel hükümler esas alınacaktır. Ancak iştirake ilişkin genel kuralların uygulamada yer alması için ilk olarak bütün suç ortaklarında iştirak iradesi bulunmalıdır³⁴⁶. İştirak hali dolandırıcılık suçu yönünden herhangi bir farklılık göstermemektedir. Aldatmaya dahil olan her kişi, müşterek fail olarak kabul edilecektir³⁴⁷.

Suçta iştirak şekilleri TCK'nın 37, 38 ve 39. maddelerinde düzenlenmiştir. Suçta iştirak edenlerin, suçun işlenmesindeki payları dikkate alınacak; fail³⁴⁸, azmettiren³⁴⁹ ve yardım eden³⁵⁰ sıfatlarından hangilerine haiz olacakları bu yöntemle belirlenecektir³⁵¹. Dolandırıcılık suçunda iştirakin her hali mevcudiyet gösterebilir. Burada önem arz eden kendisine sadece haksız yarar elde edilmiş olanın suçun hareket kısmına iştirak etmediği takdirde cezalandırılmayacağıdır³⁵².

³⁴⁵ Sarıkaya; s. 576.

³⁴⁶ Ekici Şahin; s. 442.

³⁴⁷ Centel/ Zafer/ Çakmut; s. 485.

³⁴⁸ TCK; m. 37: “(1) Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur. (2) Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılır.”.

³⁴⁹ TCK; m. 38: “Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır. (2) Üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde, bu fıkra hükmüne göre cezanın artırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmaz. (3) Azmettirenin belli olmaması halinde, kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya diğer suç ortağı hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunabilir. Diğer hallerde verilecek cezada, üçte bir oranında indirim yapılabilir.”.

³⁵⁰ TCK; m. 39: “(1) Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on beş yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir. Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez. (2) Aşağıdaki hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olur: a) Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek. b) Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak. c) Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak.”.

³⁵¹ Yılmaz, Çetin; Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2018, s. 112.

³⁵² Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe; s. 716.

Suçun icra fiilleri gerçekleştirilmeden önce veya en geç gerçekleştirildiği esnada iştirak iradesi bulunmayan, fakat suçun işlenmesinden menfaat elde eden kişi bakımından dolandırıcılık suçuna iştiraktan cezalandırma yapılamayacaktır³⁵³. Suç işlendikten sonra suçtan kazanılan menfaati, bu menfaatin suçtan kazanıldığını bilerek kabul eden hakkında TCK'nın 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının kabul edilmesi hakkındaki hükümlerce yaptırım uygulanır³⁵⁴.

Kanun koyucu suça iştirak için kasıt ve hukuka aykırı bir hareketin mevcut olması şartlarını aramaktadır. Bu husus TCK'nın 40. maddesinde "*Bağlılık Kuralı*" altında düzenlenmiştir. Kanun koyucuya göre suça iştirak eden her bir kişi, suçun işlenmesinde oynadığı rol oranında ceza alacaktır. Ayrıca özgü suçların iştirak halinde icra edilmesinde fail ancak özgü suçta belirtilen faillik özelliklerini taşıyan kişi olabilecektir. Bu suçların icrasına iştirak eden diğer kişiler ise ancak azmettirici veya yardımcı olarak sorumlu olacaktır. Suça iştirak sebebi ile yaptırım uygulanabilmesi için suçun en azından teşebbüs evresinde olması gerekmektedir³⁵⁵.

Kripto para dolandırıcılığı yönünden iştirak hali ele alınacak olursa suçun iştirak halinde işlenmeye uygun olduğu görülecektir. Zira suçun kripto paraya yönelik olarak işlenmesi durumunda iştirak hali farklı bir özellik göstermemektedir. Örneğin; ponzi scheme (saadet zinciri) dolandırıcılık metodu ile bir kişiyi dolandıran iştirak halindeki her bir kimse bu iştirakteki rolleri oranında fail, azmettirici, yardımcı sıfatları ile yaptırıma uğratılabilecektir³⁵⁶.

Yasa koyucu iştirakli suçlarda da yine gönüllü vazgeçme hususunu düzenlemiştir³⁵⁷. Buna göre iştirak halinde icra edilen suçlarda yalnızca gönüllü cayan suç ortağı hakkında gönüllü vazgeçme hükümlerine gidilecektir. Ayrıca suç, gönüllü

---

³⁵³ Ekici Şahin; s. 443.

³⁵⁴ TCK; m. 165: "(1) Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır."

³⁵⁵ TCK; m. 40: "(1) Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır. (2) Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur. (3) Suça iştiraktan dolayı sorumlu tutulabilmek için ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir."

³⁵⁶ Sarıkaya; s. 576.

³⁵⁷ TCK; m. 41: "(1) İştirak halinde işlenen suçlarda, sadece gönüllü vazgeçen suç ortağı, gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanır. (2) Suçun; a) Gönüllü vazgeçenin gösterdiği gayreti dışında başka bir sebeple işlenmemiş olması, b) Gönüllü vazgeçenin bütün gayretine rağmen işlenmiş olması, Hallerinde de gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanır."

vazgeçen suç ortağının çabası dışında farklı bir sebeple işlenmemiş veya gönüllü cayanın tüm çabasına karşın işlenmiş ise bu durumlarda da gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanılacaktır.

Yine kripto para dolandırıcılığının iştirak halinde icra edildiği durumlarda kanaatimizce gönüllü vazgeçen suç ortağı hakkında iştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanılabilecektir. Yukarıdaki örnekte saadet zinciri dolandırıcılığı suç ortaklarından birinin gönüllü vazgeçmesi durumunda fikrimizce TCK m. 41'e başvurularak gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanılmalıdır.

3.8.3. İçtima

Kelime anlamı ile içtima "toplanma" demektir³⁵⁸. İştirak failerin bir suçta toplanması iken içtima suçların tek failde toplanması durumudur³⁵⁹. Suçların içtima farklı şekillerde meydana gelebilmektedir. Bu durumlar TCK'da bileşik suç³⁶⁰, zincirleme suç³⁶¹ ve fikri içtima³⁶² olarak sayılmıştır.

3.8.3.1. Bileşik Suç

TCK'da bileşik suçun tanımı açıkça yapılmıştır. Buna göre birinin, ötekinin unsurunu ya da ağırlaştırıcı halini oluşturması nedeni ile tek fiil olarak kabul edilen suç bileşik suç olarak adlandırılmaktadır.

³⁵⁸TC. Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü; "Hukuk Sözlüğü" <https://sozluk.adalet.gov.tr/Harf/I>, (Erişim Tarihi: 14.10.2023).

³⁵⁹ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya; Ceza Genel, s. 635.

³⁶⁰ TCK; m. 42: "(1) Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suçta bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz."

³⁶¹ TCK; m. 43: "(1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/6 md.) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır. (2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır. (3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz."

³⁶² TCK; m. 44: "(1) İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır."

Failin işlediği suçların tek fiil sayılan bileşik suç olarak değerlendirilebilmesi için işlenen suçlardan biri diğerinin unsuru ya da ağırlaştırıcı nedeni olması aranmaktadır. Bir örnek ile açıklayacak olursak dolandırıcılık suçu işlenirken aldatıcı davranışların belgede sahtecilik yapmak yolu ile işlenmesi söz konusu olabilir. Ancak dolandırıcılık suçunun oluşması için belgede sahtecilik suçunun işlenmesi şart olmadığından bileşik suçun varlığından söz edilmeyecektir³⁶³.

Dolandırıcılık suçu bakımından bileşik suç hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı konusunda özellikle TCK m. 264³⁶⁴, TCK m.245/1³⁶⁵, TCK m. 244/4³⁶⁶ açısından gündeme gelmektedir. Dolandırıcılık suçu ve söz konusu maddelerde düzenlenen suçlar birbirlerinin unsuru veya ağırlaştırıcı hali olmadığından bu durumlarda bileşik suçtan bahsedilemeyecektir³⁶⁷.

Bileşik suç hükümlerinin kripto para dolandırıcılığı yönünden de uygulama alanı bulabilmesi için kripto para dolandırıcılığı ile yanında işlenen suçun birbirlerinin unsuru veya ağırlaştırıcı sebebi olup olmadığına bakılarak karar verilmelidir.

---

³⁶³ Tahancı, Fatih; “Dolandırıcılık Suçu TCK 157 158, Dolandırıcılık Suçu Cezası”, [https://www.tahanci.av.tr/dolandiricilik-sucu-ve-cezasi-turk-ceza-kanunu-tck-157-158/#:~:text=Doland%C4%B1r%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k%20su%C3%A7unun%20i%C5%9Flenmesinde%20hileli%20davran%C4%B1%C5%9Far%C4%B1n,%C5%9Fart%20olmad%C4%B1%C4%9F%C4%B1ndan%2C%20bile%C5%9Fik%20su%C3%A7%20olu%C5%9Fturma,z,\(Erişim Tarih: 04.07.2023\).](https://www.tahanci.av.tr/dolandiricilik-sucu-ve-cezasi-turk-ceza-kanunu-tck-157-158/#:~:text=Doland%C4%B1r%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k%20su%C3%A7unun%20i%C5%9Flenmesinde%20hileli%20davran%C4%B1%C5%9Far%C4%B1n,%C5%9Fart%20olmad%C4%B1%C4%9F%C4%B1ndan%2C%20bile%C5%9Fik%20su%C3%A7%20olu%C5%9Fturma,z,(Erişim Tarih: 04.07.2023).)

³⁶⁴ TCK; m. 264: “(1) Bir rütbe veya kamu görevinin veya mesleğın, resmi elbisesini yetkisi olmaksızın alenen ve başkalarını yanıltacak şekilde giyen veya hakkı olmayan nişan veya madalyaları takan kimseye üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Elbisenin sağlayacağı kolaylık ve olanaklardan yararlanarak bir suç işlenirse, yalnız bu fiilden ötürü yukarıdaki fıkrada belirtilen cezalar üçte biri oranında artırılarak hükmolunur.”

³⁶⁵ TCK; m. 245/1: “Başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimse, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırtarak kendisine veya başkasına yarar sağlarsa, üç yıldan altı yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.”

³⁶⁶ TCK; m. 244: “(1) Bir bilişim sisteminin işleyişini engelleyen veya bozan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (3) Bu fiillerin bir banka veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinde işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. (4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturmaması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.”

³⁶⁷ Ekici şahin; s. 453.

3.8.3.2. Zincirleme Suç

Zincirleme suç hükümleri TCK'nın 43. Maddesinde düzenlenmiştir³⁶⁸. Zincirleme, bir diğer adı ile “müteselsil” suçların oluşması için 3 koşulun varlığı gerekir:

1. Aynı suç farklı zamanlarda birden fazla kez işlenmeli,
2. Bir suç işleme kararının var olmalı,
3. bir şahsa karşı işlenmeli³⁶⁹.

Dolandırıcılık suçu müteselsil suç şeklinde işlenebilen suçlardandır. Örneğin fail, aynı mağduru birçok kez dolandırabilir³⁷⁰. Fail aynı mağduru farklı zamanlarda birden fazla kez dolandırırorsa burada zincirleme suçtan bahsedilecektir. Ancak fail suçu farklı şahıslara yönelik işlemiş ise burada mağdur adedince dolandırıcılık suçundan bahsedilecektir³⁷¹.

Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu bir kararında dolandırıcılık suçunda zincirleme suç hükümlerinin uygulanması koşullarını şu şekilde izah etmiştir: Dolandırıcılık suçunun esas hali ya da ağırlaştırıcı halleri farklı zamanlarda en az iki kez icra edilmelidir. Kanunda yer alan dolandırıcılık suçu tarifine uygun şekilde en az iki dolandırıcılık hareketinin fail tarafından icrası, her iki hareketin birbirinden ayrı şekilde dolandırıcılık suçunu ortaya çıkarması gerekmektedir. Failin farklı zamanlarda birden fazla dolandırıcılık hareketini aynı mağdura karşı icra etmesi durumunda zincirleme suç hükümlerine gidilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus fail ve mağdur arasında süren ilişkide birden fazla haksız menfaatin sağlanmasının birden fazla dolandırıcılık suçunun icra edildiği anlamına gelmediğidir. Failin aynı aldatıcı hareketlerle veya önceki hareketlerin devamı şeklinde olan lakin dolandırıcılık suçunun ortaya çıkması için yeterli olmayan fiilleri ile mağdurdan birden fazla menfaat elde etmesi halinde sadece bir dolandırıcılık suçundan sorumlu tutulacaktır.³⁷²

---

³⁶⁸ TCK; m. 43: “(1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/6 md.) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır. (2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır. (3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz.”

³⁶⁹ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya; Ceza Genel, s. 644.

³⁷⁰ Taneri/ Kamışlı; s. 496

³⁷¹ Eryiğit; s. 115.

³⁷² YCGK; E. 2011/ 15420, K. 2012/ 249, T. 26.6.2012, “Dolandırıcılık suçunda zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi için dolandırıcılık suçunun temel şekli veya nitelikli hallerinin değişik

Zincirleme suç hükümlerinin kripto para dolandırıcılığı suçları açısından da uygulanması mümkündür. Örneğin cryptojacking yöntemi ile mağdurun bilgisayarına sızan fail çeşitli zamanlarda mağdurun haberi olmadan gizli kripto para madenciliği yapabilir. Burada aynı mağdura birden çok kez farklı zamanlarda aynı fiil icra edildiğinden kanaatimizce zincirleme suç hükümlerine başvurulmalıdır.

3.8.3.3. Fikri İçtima

TCK'nın 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima ile kanun koyucu failin bir fiilinin birden fazla suç oluşturması durumunu ele almıştır³⁷³. Nitekim Yargıtay 15. Ceza Dairesi de bir kararında sanığın icra etmiş olduğu eylemi ile hem nitelikli dolandırıcılık hem de resmi belgede sahtecilik suçlarını işlediğinden bahisle fikri içtima hükümlerine gidilmesi şeklinde hüküm tesis etmiştir³⁷⁴.

Fikri içtima, kripto para dolandırıcılığı yönünden de uygulama alanı bulabilmektedir. Örneğin failin zararlı yazılım metodu ile kişinin bilişim sistemine sızarak kişinin bilgilerini ele geçirmesi veya cryptojacking yöntemi ile bilişim sistemine

---

zamanlarda en az iki kez gerçekleşmesi gerekmektedir. Yasadaki suç tanımına uygun en az iki dolandırıcılık eyleminin fail tarafından işlenmesi, her iki eylemin birbirinden bağımsız olarak ayrı ayrı dolandırıcılık suçunu oluşturması, diğer bir ifade ile tüm unsurlarıyla en az iki dolandırıcılık suçunun fail tarafından işlenmesi gerekmektedir. Başka bir anlatımla failin aynı mağdura karşı değişik zamanlarda birden fazla dolandırıcılık suçunu işlemesi ve bu eylemlerini aynı suç işleme kararı altında gerçekleştirmesi durumunda ancak zincirleme suç hükümleri uygulanabilir. Aksi halde zincirleme suç hükümlerinin uygulanması olanaklı değildir. Fail ile dolandırıcılık suçunun mağduru arasında devam eden ilişkide birden fazla haksız yarar sağlanması dolandırıcılık suçunun birden fazla işlendiği anlamına gelmemektedir. Failin aynı hileli davranışlarla ya da önceki davranışların devamı niteliğinde olan ancak tek başına dolandırıcılık suçunun oluşumuna yetmeyen fiillerle mağdurdan birden fazla haksız yarar elde etmesi durumunda fail tek bir dolandırıcılık suçundan cezalandırılacaktır.”

³⁷³ TCK; m. 44: “(1) İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.”

³⁷⁴ Yargıtay 15. CD.; E. 201/ 2299, K. 2018/ 938, T. 14.02.2023, “Sanığın Çankaya Nüfus Müdürlüğü'ne başvuru yaparak kendisini kimlik bilgilerini bildiği abisi mağdur olarak tanıtarak onun kimlik bilgileri ve kendi resmini vererek kayıp sebebiyle nüfus cüzdanını aldığı, sonrasında bankaya giderek sahte kimliği kullanmak suretiyle mağdurun adına kredi başvurusunda bulunduğu, müşteki bankanın ibraz edilen sahte belgelere göre sanığa açılmaması gereken bir krediyi açarak 3.000 TL kredi kullandığı, sanığın zor durumda kaldığını ve bankaların kendisine kredi vermemeleri sebebiyle bu yola başvurduğunu beyan ederek suçlamaları kabul ettiği, sanığın aslı ele geçirilen sahte nüfus cüzdanını kullanarak haksız menfaat sağladığı, sanığın ikrar içeren savunması, müşteki beyanlar ve tüm dosya kapsamında anlaşıldığından, sanığın kendisini kimlikte yazılı... olarak tanıtarak bankadan kredi alması şeklindeki eyleminin TCK'nun 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima hükmü gereğince yalan beyan suçundan ceza verilmesine yer olmadığına, nitelikli dolandırıcılık ve resmi belgede sahtecilik suçlarını işlediğinin sabit olduğu gerekçesiyle mahkumiyetine dair mahkemenin kabul ve uygulamasında bir isabetsizlik görülmemiştir.” şeklinde hüküm tesis ederek failin bankadan kredi almasını, nitelikli dolandırıcılık ve resmi belgede sahtecilik suçlarını işlediğinden bahisle fikri içtima kapsamında değerlendirmiştir.

sızdığı ve gizli kripto madenciliği yaptığı durumda hem bilişim sistemine izinsiz girme hem de dolandırıcılık suçları meydana gelecek lakin fail TCK m. 44 uyarınca nitelikli dolandırıcılıktan cezalandırılacaktır³⁷⁵.

3.9. Ceza ve Etkin Pişmanlık

Kanun koyucu basit dolandırıcılık suçunun cezasını bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası olarak belirlemiştir³⁷⁶. Ancak burada hapis cezası ve beş bin güne kadar adli para cezası birbirinin alternatifi olacak şekilde düzenlenmemiştir. Bu sebeple fail hakkında her iki cezaya da hükmedilecektir³⁷⁷. Fakat TCK m. 52/1 uyarınca hapis cezası beş günden az olacak şekilde hükmedilemez³⁷⁸.

Dolandırıcılık suçunun nitelikli halde işlenmesi durumunda ise verilecek ceza üç yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası olacaktır. Ancak suçun kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak, bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle, banka veya diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak amacıyla, sigorta bedelini almak amacıyla ve kişinin kendisini kamu görevlisi veya banka, sigorta ya da kredi kurumlarının çalışanı olarak tanıtmaya veya bu kurum ve kuruluşlarla ilişkili olduğunu söylemesi suretiyle işlenmesi durumlarında hapis cezasına en az dört yıl olması şeklinde hükmedilir. Ayrıca bu durumda adli para cezasının miktarı suçtan kazanılan yararın iki katından az olmayacak şekilde belirlenmesi gerekmektedir³⁷⁹.

---

³⁷⁵ Sarıkaya; s. 576.

³⁷⁶ TCK; m. 157: “(1) Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilir.”.

³⁷⁷ Ekici Şahin; s. 457.

³⁷⁸ TCK; m. 52/1: “Adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yedi yüz otuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.”.

³⁷⁹ TCK; m. 158/1: “Dolandırıcılık suçunun; a) Dinî inanç ve duyguların istismar edilmesi suretiyle, b) Kişinin içinde bulunduğu tehlikeli durum veya zor şartlardan yararlanmak suretiyle, c) Kişinin algılama yeteneğinin zayıflığından yararlanmak suretiyle, d) Kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu meslek kuruluşlarının, siyasi parti, vakıf veya dernek tüzel kişiliklerinin araç olarak kullanılması suretiyle, e) Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak, f) Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle, g) Basın ve yayın araçlarının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle, h) Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında, i) Serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle, j) Banka veya

Dolandırıcılık suçunun faili suçu işlerken, kamu görevlileri ile bağlantılı olması ve bu sebeple belli işleri yaptırabileceği vaadi ile hileli hareketleri icra etmiş ise üç yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacaktır³⁸⁰.

Suçun basit ve ağırlaştırıcı hallerinin üç ya da daha fazla kişi tarafından beraber icra edilmesi halinde hükmedilecek ceza ½ oranında, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüt faaliyeti bakımından icra edilmesi durumunda ise bir kat artırılacaktır³⁸¹.

Dolandırıcılık suçu bir hukuki ilişkiden kaynaklı alacağın alınması için işleniyorsa burada daha az cezayı gerektiren halden bahsedilecektir. Bu durumda fail aleyhinde altı aydan bir yıla kadar hapis veya para cezasına hükmedilecektir³⁸². Kanun koyucu dolandırıcılık suçu nedeni ile fail aleyhinde ceza tesis ederken hem hapis hem adli para cezası verilmesini uygun görürken daha az cezayı gerektiren halin varlığında faile ya hapis ya para cezası verilebileceğini hükmetmiştir³⁸³. Fakat burada önem arz ettiğini düşündüğümüz husus fail aleyhinde para cezasına hükmedildiği takdirde TCK m. 61/9 uyarınca para cezasının alt sınırının 180 günden az olarak uygulanamayacağıdır³⁸⁴.

Dolandırıcılık suçunun icrası sonucunda bir tüzel kişilik lehine menfaat elde edildiği durumda tüzel kişilik hakkında TCK m. 60'da düzenlenen izin iptali veya müsadere güvenlik tedbirleri uygulanabilir³⁸⁵. Ancak belirtmek gerekir ki TCK m. 60/1'e gidilebilmesi için suçun tüzel kişilik organ ya da temsilcilerinin katılımı ve izin sağladığı yetkinin suiistimal edilmesi şartları aranır³⁸⁶.

---

diğer kredi kurumlarınca tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak amacıyla, k) Sigorta bedelini almak amacıyla, l) (Ek: 24/11/2016-6763/14 md.) Kişinin, kendisini kamu görevlisi veya banka, sigorta ya da kredi kurumlarının çalışanı olarak tanıtmayı veya bu kurum ve kuruluşlarla ilişkili olduğunu söylemesi suretiyle, İşlenmesi halinde, üç yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/19 md.; Değişik: 3/4/2013-6456/40 md.) Ancak, (e), (f), (j), (k) ve (l) bentlerinde sayılan hâllerde hapis cezasının alt sınırı dört yıldan, adli para cezasının miktarı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olamaz.”.

³⁸⁰ TCK; m. 158/2: “Kamu görevlileriyle ilişkisinin olduğundan, onlar nezdinde hatırı sayıldığından bahisle ve belli bir işin gördürüleceği vaadiyle aldatarak, başkasından menfaat temin eden kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.”.

³⁸¹ TCK; m. 158/3: “(Ek fıkra: 24/11/2016-6763/14 md.) Bu madde ile 157 nci maddede yer alan suçların, üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında; suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır.”.

³⁸² TCK; m. 159: “(1) Dolandırıcılığın, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi halinde, şikâyet üzerine, altı aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.”.

³⁸³ Ekici Şahin; s. 459.

³⁸⁴ TCK; m. 61/9: “Adli para cezasının seçimlik ceza olarak öngörüldüğü suçlarda bu cezaya ilişkin gün biriminin alt sınırı, o suç tanımındaki hapis cezasının alt sınırından az; üst sınırı da, hapis cezasının üst sınırından fazla olamaz.”.

³⁸⁵ TCK; m. 60/1: “Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, izin iptaline karar verilir.”.

³⁸⁶ Ekici Şahin; s. 459.

Bir diğ er önemli husus ise Kabahatler Kanunu 43/A'da yer alan özel düzenleme uyarınca; Tüzel kişiliğ in organı ve temsilcisi veya bunlar dışında tüzel kişiliğ in faaliyetleri çerçevesinde görevli olan kimse dolandırıcılık suçunu tüzel kişilik menfaatine icra ettiğ inde eylemin daha ağır idari para cezasını gerektiren bir hal olmamasına karş ın tüzel kişiliğ e ayrıca on bin Türk Lirası'ndan iki milyon Türk Lirası'na kadar idari para cezası kesileceğ idir. Burada idari para cezasına hükmetmeye, yargılamanın görüldüğü mahkeme yetkilidir³⁸⁷.

Kripto varlık dolandırıcılığ ının niteliğ i itibari ile biliş im sistemlerinin kullanılması itibari ile icra edilmek zorunda olduğ undan ve bu sebeple kripto dolandırıcılık suçunun icrasında nitelikli dolandırıcılık hükümlerine gidilmesi gerekliliğ ini ifade etmişt ik. Bu sebeple kripto para dolandırıcılığ ı suçunun cezası belirlenirken de nitelikli dolandırıcılık hükümlerine gidilmesi gerektiğ i kanaatindeyiz.

3.10. Soruşturma ve Kovuşturmaya İliş kin Özellikler

3.10.1. Soruşturma ve Kovuşturma Usulü

Dolandırıcılık suç u, basit ve nitelikli halleri bakımından ş ikâyete bağı lı olmayıp re'sen takip edilir. Ancak suç un daha az cezayı gerektiren yani failin dolandırıcılık

³⁸⁷ Kabahatler Kanunu; m. 43/A: “(1) Daha ağır idari para cezasını gerektiren bir kabahat oluşturmadığı hallerde, bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından; a) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun;1) 157 nci ve 158 inci maddelerinde tanımlanan dolandırıcılık suçunun, 2) (Ek:27/12/2020-7262/19 md.) 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçunun, 3) 235 inci maddesinde tanımlanan ihaleye fesat karış tırma suçunun, 4) 236 ncı maddesinde tanımlanan edimin ifasına fesat karış tırma suçunun, 5) 252 nci maddesinde tanımlanan rüşvet suçunun, 6) 282 nci maddesinde tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değ erlerini aklama suçunun, b) 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 160 inci maddesinde tanımlanan zimmet suçunun, c) 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan kaçakçılık suçlarının, ç) 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun Ek 5 inci maddesinde tanımlanan suç un, d) (Değ iş ik:27/12/2020-7262/19 md.) 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinde tanımlanan terörizmin finansmanı suçunun, tüzel kişinin yararına olarak iş lenmesi halinde, ayrıca bu tüzel kişiye on bin Türk Lirasından elli milyon Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir. (Ek cümle:27/12/2020-7262/19 md.) Ancak idari para cezası, işleme veya eyleme konu menfaatin iki katından az olamaz. (2) Bu madde hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye, birinci fık rada sayılan suç lardan dolayı yargılama yapmakla görevli mahkeme yetkilidir. (3) (Ek:27/12/2020-7262/19 md.) Birinci fık rada sayılan suç ların bir tüzel kişinin yararına iş lenmesi durumunda, tüzel kişi hakkında idari para cezasına karar verilebilmesi için fiili gerçekleştiren kişi hakkında yürütülen soruşturma veya kovuşturmanın tamamlanması beklenmez. Soruşturma veya kovuşturma sonucunda suç un tüzel kişinin yararına iş lenmediğ inin anlaşılması hâlinde idari para cezası kaldırılır, tahsil edilmiş ise iade edilir.”.

suçunu mağdurla arasındaki bir hukuki ilişkiden kaynaklı alacağını tahsil etmek amacıyla işlemesi durumunda bu suçun takibi şikâyete bağlı olarak yapılacaktır³⁸⁸. Dolandırıcılık suçunun kanunda sayılan akrabalık ilişkileri bakımından işlenmesi durumu da suçun takibinin şikâyete bağlı olarak yapılması gerektirmektedir³⁸⁹. Örneğin damadın kayınvalidesini dolandırması durumunda kovuşturma şikâyete bağlı olarak yapılacaktır.

Dikkat gerektiren bir diğer husus dolandırıcılık suçunun uzlaştırmaya tabi olup olmayacağı hususudur. Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı'nın yayınladığı listeye göre basit dolandırıcılık (TCK m. 157/1) ve daha az cezayı gerektiren hal (TCK m. 159/1) kapsamında işlenen suçlar uzlaştırmaya tabidir³⁹⁰. Ayrıca suçun TCK m. 167/2'de sayılan akrabalık ilişkileri çerçevesinde işlenmesi durumunda da öncelikle uzlaştırma kurumuna başvurulmalıdır³⁹¹.

Kripto para dolandırıcılığı suçu niteliği itibari ile bilişim sistemleri aracılığı ile işlenmesi zorunludur. Bu sebeple kripto para dolandırıcılığı suçu herhalde dolandırıcılık suçunun nitelikli hali olarak değerlendirilecektir. Kanun koyucu basit dolandırıcılık suçunu, dolandırıcılık suçunun daha az cezayı gerektiren hali ve kanunda sayılan akrabalık ilişkilerine dayalı olarak işlenmesi hallerinin takibini şikâyete bağlamıştır. Ancak kripto para dolandırıcılığı suçu kanaatimizce dolandırıcılık suçunun nitelikli halleri kapsamında değerlendirileceğinden takibi re'sen yapılacaktır.

3.10.2 Görev, Yetki ve Zamanaşımı

Kanun koyucu TCK m 158'de düzenlenen dolandırıcılık suçunun nitelikli halleri bakımından görevli mahkeme olarak ağır ceza mahkemelerini³⁹²; dolandırıcılık suçunun

³⁸⁸ Ekici Şahin; s. 460.

³⁸⁹ TCK; m. 167/2: “haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde; ilgili akraba hakkında şikâyet üzerine verilecek ceza, yarısı oranında indirilir.”.

³⁹⁰ Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı; “Uzlaştırma Kapsamına Giren Suç Listesi”, <https://alternatifcozumler.adalet.gov.tr/OrtaDetay/uzlastirma-kapsamina-giren-suc-listesi> , (Erişim Tarihi: 09.07.2023)

³⁹¹ Ekici Şahin; s. 461.

³⁹² 5235 Sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında Kanun; m. 12: “Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmî belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren

TCK m. 157’de düzenlenen basit ve TCK m. 159’da düzenlenen daha az cezayı gerektiren hallerinde işlenmesi durumunda görevli mahkeme olarak asliye ceza mahkemelerini görevli kılmıştır³⁹³. Dolandırıcılık suçunun basit ve nitelikli halleri için yargı yetkisi ise suçun işlendiği yer mahkemesine aittir³⁹⁴.

Kripto para dolandırıcılığı suçunun niteliği itibari ile bilişim sistemleri aracılığı ile işlenmesi zorunlu olduğundan ve kanaatimizce dolandırıcılık suçunun nitelikli halleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden, bu suçun işlenmesi sonucunda yargılamanın yapılacağı mahkeme ağır ceza mahkemesi olacaktır.

Türk Ceza Kanunu zamanaşımı kavramını 66. ve 67. maddelerinde düzenlemiş olup dolandırıcılık suçunun basit hali açısından ilgili kısım 66. maddenin “1-e” bendine tekabül etmektedir³⁹⁵. Dolandırıcılık suçunun basit hali için dava zaman aşımı süresi suçun icra edildiği tarihten itibaren 8 yıldır. Bu süre zamanaşımını kesen nedenlerin olması halinde en çok 12 yıl olabilecektir³⁹⁶.

Nitelikli haller bakımından dolandırıcılık suçunun dava zamanaşımı süresi, suçun icra edildiği tarihten itibaren 15 yıl; dava zaman aşımını kesen nedenlerin bulunması durumunda ise zaman aşımı en çok yirmi iki yıl altı ay olabilecektir³⁹⁷.

Ayrıca fail suçun icrası sırasında on iki yaşını doldurmuş ancak on beş yaşını doldurmamış ise dava zamanaşımı sürelerinin yarısının; on beş yaşını doldurup on sekiz yaşını doldurmamış ise dava zamanaşımı sürelerinin 2/3’ünün geçmesi ile kamu davası düşecektir³⁹⁸.

---

suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay’ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askeri mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır.”

³⁹³ 5235 Sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yetkileri Hakkında Kanun m. 11: “*Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza hâkimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır.”*

³⁹⁴ Alkan, Ahmet; “Dolandırıcılık Suçu TCK 157-158”, <https://www.ahmetalkan.av.tr/dolandiricilik-sucu-tck-157-158/>, (Erişim: 09.07.2023).

³⁹⁵ TCK; m. 66/1: “*(1) Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası; a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl, b) Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi beş yıl, c) Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl, d) Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda on beş yıl, e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl, geçmesiyle düşer.”*

³⁹⁶ TCK; m. 67/4: “*Kesilme halinde, zamanaşımı süresi ilgili suça ilişkin olarak Kanunda belirlenen sürenin en fazla yarısına kadar uzar.”*

³⁹⁷ Centel/ Zafer/ Çakmut; s. 487.

³⁹⁸ TCK; m. 66/2: “*Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanlar hakkında, bu sürelerin yarısının; on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise, üçte ikisinin geçmesiyle kamu davası düşer.”*

Kripto para dolandırıcılığı suçu nitelikli dolandırıcılık kapsamında değerlendirileceğinden, kanaatimizce kripto para dolandırıcılığı suçunun dava zaman aşımı süresi suçun işlenmesinden itibaren 15 yıl; dava zaman aşımını kesen nedenlerin varlığı halinde ise en fazla 22 yıl şeklinde olmalıdır.

3.11. Dolandırıcılık ve Kripto Para Dolandırıcılığının Benzer Suçlarla Karşılaştırılması

Dolandırıcılık suçu malvarlığına yönelik olarak işlenen bir suç tipidir. Bu açıdan çeşitli suç tipleri ile benzerliği bulunmakta olup dolandırıcılık suçunu diğer suç tiplerinden ayıran farklılıklar bulunmaktadır.

3.11.1. Dolandırıcılık-Kripto Para Dolandırıcılığı ve Hırsızlık Suçu

Hırsızlık suçu da dolandırıcılık suçu gibi TCK'da Malvarlığı'na Karşı Suçlar başlığı altında düzenlenmiş olup ikisi de zarar suçu olarak değerlendirilmektedir.³⁹⁹. Hırsızlık suçu kanunda; failin, taşınır bir malı elinde bulunduranın onayı dışında bulunduğu yerden alıp kendine veya başka birine bir menfaat elde etmesi şeklinde tanımlanmıştır⁴⁰⁰. Kanunda yer alan tanımından anlaşıldığı üzere hırsızlık suçunun konusunu taşınır mallar oluşturmaktadır. Ancak dolandırıcılık suçunun konusu tüm malvarlığına ilişkindir⁴⁰¹. Dolandırıcılık suçunda gözetilen hukuki değer malvarlığı hakkı ve irade özgürlüğü iken hırsızlık suçu ile taşınır malı elinde bulunduranın taşınır mal üzerindeki hâkimiyet hakkı korunmak istenmiştir⁴⁰². Dolandırıcılık suçu ile mağdur aldatıcı hareketlere maruz bırakılarak irade özgürlüğü sakatlandığından ayırt etme gücüne sahip olmayanlar bu suçun mağduru olamayacakken hırsızlıkta mağduru ayırt etme

---

³⁹⁹ TCK; m. 141: “(1) Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.”.

⁴⁰⁰ Ekici Şahin; s. 462.

⁴⁰¹ Tüysüz, Fırat; “Dolandırıcılık Suçu”, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017, s. 112.

⁴⁰² Çelik; s. 90.

gücüne sahip olup olmaması fark yaratmamaktadır⁴⁰³. Dolandırıcılık suçunda saik aranmayıp kastın varlığı suçun oluşması için yeterli iken hırsızlık suçunda failin kendi ya da başkası adına bir menfaat temin etme saiki aranmaktadır⁴⁰⁴.

Kripto paralar yönünden bu suç tipleri değerlendirilecek olursa; kripto paraların hem dolandırıcılık suçunun hem de hırsızlık suçunun konusunu oluşturabileceği görülmektedir. Örneğin fidye yazılımlar ile kişinin bilgisayarına sızıp gizli kripto para madenciliği yapmak bir kripto para dolandırıcılığı yöntemi iken kripto varlık para borsaları ve cüzdan hizmeti sunan oluşumların potansiyel güvenlik zafiyetlerini keşfedip içeri sızan hackerların bu borsa ve cüzdanlardaki mevcut kripto parayı çalmaları bir kripto para hırsızlığı suçudur⁴⁰⁵.

Bilişim sistemi aracılığıyla icra edilen nitelikli hırsızlık ve nitelikli dolandırıcılık suçlarını birbirinden ayrı tutmak gerekmektedir. Mağdur nitelikli dolandırıcılık suçunda bilişim sistemi aracılığıyla aldatici davranışlarda bulunan fail tarafından aldatılır. Ancak fail bir aldatici hareket sergilemeksizin mağdur rızası olmaksızın örneğin kripto parasını kendi veya başkasının hakimiyetine geçirebilir. Bu noktada aldatici hareket icra edilmediğinden nitelikli kripto para hırsızlığı gündeme gelecektir⁴⁰⁶.

3.11.2. Dolandırıcılık-Kripto Para Dolandırıcılığı ve Yağma Suçu

Yağma suçu da dolandırıcılık suçu gibi TCK'da düzenlenen malvarlığına karşı suçlardandır. Yağma suçu kanunda failin zorla ya da korkutarak mağdurdan kendi veya bir başkası adına haksız menfaat temin etmesi olarak tanımlanmıştır⁴⁰⁷. Yağma suçunun

⁴⁰³ Yırtımcı, Esra; “Dolandırıcılık Suçu”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010, s. 93.

⁴⁰⁴ Yenidünya, Ahmet Caner; “Dolandırıcılık Suçunun Maddi Unsurları Üzerine Bir Değerlendirme”, [https://caneryenidunya.com/dolandiricilik-sucunun-maddi-unsurlari/#:~:text=Doland%C4%B1r%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k%20su%C3%A7unda%2C%20faili%20bilerek%20ve,\(saik\)%20hareket%20etmesi%20aran%C4%B1r](https://caneryenidunya.com/dolandiricilik-sucunun-maddi-unsurlari/#:~:text=Doland%C4%B1r%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k%20su%C3%A7unda%2C%20faili%20bilerek%20ve,(saik)%20hareket%20etmesi%20aran%C4%B1r), (Erişim Tarihi: 22.11.2023).

⁴⁰⁵ Balcı/ Çakır; s. 82.

⁴⁰⁶ Şen, Ersan/ Başer Berkün, Beyza; “Kripto Para”, <https://sen.av.tr/tr/makale/kripto-para>, (Erişim Tarihi: 22.11.2023).

⁴⁰⁷ TCK; m. 148: “(1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslim veya malın alınmasına karşı koymamaya mecbur kılan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Cebir veya tehdit kullanılarak mağdurdan, kendisini veya başkasını borç altına sokabilecek bir senedi veya var olan bir senedin hükümsüz kaldığını açıklayan bir vesikayı vermeye, böyle bir senedin alınmasına karşı koymamaya, ilerde böyle bir senet haline getirilebilecek bir kâğıdı imzalamaya veya var olan bir senedi

temelinde de dolandırıcılık suçundaki gibi mağdurun iradesi sakatlanmaktadır; ancak fail dolandırıcılık suçunda irade sakatlanması için aldatici davranışlarda bulunurken yağma suçunda zorlama ve korkutmaya dayalı davranışlarda bulunur⁴⁰⁸. Dolandırıcılık suçu bileşik suç olarak nitelendirilemezken, yağma suçu bileşik suç olarak nitelendirilmeye uygundur⁴⁰⁹. Yağma suçu şiddet suçu olarak kabul edilirken, dolandırıcılık hile suçudur⁴¹⁰. Dolandırıcılık suçunun konusu tüm malvarlığı olabilirken yağma suçunun konusunu sadece taşınır mallar oluşturabilmektedir⁴¹¹; yağma suçunun konusunu alacak hakkı, taşınmaz mallar ve kişisel hizmetler oluşturamaz⁴¹².

Yağma suçu doktrinde zorlama ve korkutma yoluyla işlenen hırsızlık suçu olarak kabul görmektedir. Yağma suçunun hırsızlık suçundan farkı yağma suçunun icra hareketlerinin cebir ve şiddete dayanmasıdır. Bu bakımdan kripto paraların hırsızlık suçunun konusunu oluşturabilecektir. Örneğin failin mağduru silahla tehdit ederek kripto varlık hesabındaki paraları kendi hesabına göndertmesi durumunda kripto para yönünden yağma suçu oluşacaktır⁴¹³.

3.11.3. Dolandırıcılık-Kripto Para Dolandırıcılığı ve Güveni Kötüye Kullanma Suçu

Güveni kötüye kullanma suçu da dolandırıcılık suçu gibi malvarlığına karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiştir. Bu suç kanunda; başkasının olan bir malı koruması veya başkasına ait bir malı kullanması için kendisine verilmiş olan kişinin, kendi veya bir başkası menfaatine bu mal üzerinde kendisine verilme amacı dışında bir tasarrufta bulunması veya kendisine bu amaçla verildiğini inkâr etmesi olarak tanımlanmıştır⁴¹⁴.

---

imha etmeye veya imhasına karşı koymamaya mecbur edilmesi halinde de aynı ceza verilir. (3) Mağdurun, herhangi bir vasıta ile kendisini bilmeyecek ve savunamayacak hale getirilmesi de, yağma suçunda cebir sayılır."

⁴⁰⁸ Ekici Şahin; s. 473.

⁴⁰⁹ Hafizoğulları, Zeki/ Güngör, Devrim; "Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi", TBB Dergisi, Y: 2007, S: 69, YT: 28.02.2007, s. 37.

⁴¹⁰ Centel/ Zafer/ Çakmut; s. 346.

⁴¹¹ Yırtımcı; s.100.

⁴¹² Çelik; s. 92.

⁴¹³ Durdu; s. 122.

⁴¹⁴ TCK; m. 155: "(1) Başkasına ait olup da, muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyetliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyetliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkâr eden kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır."

Güveni kötüye kullanma suçu ile dolandırıcılık suçunun arasındaki en temel fark güveni kötüye kullanma suçunun özgü suç olmasıdır. Oysa ki dolandırıcılık suçunun basit şekli herkesçe icra edilebilecektir⁴¹⁵. Bir diğer temel fark ise güveni kötüye kullanma suçunda fail ve mağdur arasında zilyetlik devrinin hukuka uygun şekilde aralarında bir anlaşma yapılarak gerçekleşmesidir. Burada fail zilyetliğin devir amacına aykırı ya da devri inkâr etmesi ile güveni kötüye kullanma suçu oluşacaktır. Güveni kötüye kullanma suçunda esasında mağdurun rızası hukuken geçerli iken dolandırıcılık suçunda mağdurun rızası aldatici hareketlerle sakatlanmış olacağından hukuken geçerli sayılmayacaktır⁴¹⁶.

Dolandırıcılık suçunun konusu malvarlığına ilişkin tüm değerler oluştururken güveni kötüye kullanma suçunun konusu yalnızca taşınır ya da taşınmaz mallar olabilecektir⁴¹⁷. Dolandırıcılık suçunda kast en baştan beri mağdurun malvarlığını elde etmek iken güveni kötüye kullanma suçunda kast zilyetliğin devri ile başlayacaktır⁴¹⁸.

Güveni kötüye kullanma suçu kripto paralar açısından değerlendirildiğinde kripto paraların bu suça konu olup olamayacağı konusunda tartışmalar mevcuttur. Bir görüşe göre mağdurun kendisine ait kripto paranın zilyetliğini, korunması veya belirlenen hali ile kullanıma sunulması için aracı olarak kabul edilen kripto para platformuna bırakması durumlarında, kripto paralar güveni kötüye kullanma suçuna konu olabilecektir. Ancak bir görüş kripto varlıkların, zilyetlik devri yapılamayan gayri maddi varlıklar olduğunu ve bu sebeple söz konusu suça konu olamayacağı yönündedir⁴¹⁹.

Bizim katıldığımız görüş de kripto paraların zilyetliği devrinin mümkün olduğu ve muhafazası ve belirlenen şekilde kullanıma sunulması için kripto para platformuna bırakılan kripto paranın, failin kendi ya da başka biri menfaatine zilyetliğin devri amacı dışında kullanması ya da devri inkâr etmesi durumunda güveni kötüye kullanma suçunun konusunu oluşturabileceği yönündedir. Zira hırsızlık suçu ile mağdurun zilyetliğindeki malın rızası dışında alınması durumu söz konusudur. Ancak güveni kötüye kullanma suçunda esasında hukuken geçerli bir rızanın varlığı mevcuttur.

---

⁴¹⁵ Ekici Şahin; s. 474.

⁴¹⁶ Çelik; s. 93.

⁴¹⁷ Yırtımcı; s. 97.

⁴¹⁸ Çelik; s. 93.

⁴¹⁹ Şen, Ersan/ Başer Berkün, Beyza; “Kripto Para”, <https://sen.av.tr/tr/makale/kripto-para>, (Erişim Tarihi: 22.11.2023).

SONUÇ

2008 yılında Nakamoto'nun "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System (Bitcoin: Eşten-eşe Elektronik Nakit Ödeme Sistemi)" adlı devrim niteliğindeki makalesi ile günümüzün en popüler konularından biri olan "kripto para" kavramı ortaya atılmıştır. Satoshi'nin yayınladığı bu makalede bir elektronik para düzeninin hiçbir kuvvet tarafından kontrol edilmesinin mümkün olmadığı sadece bir muhataptan diğerine çevrimiçi olarak ödemelerin aktarılacağı bir sistemden bahsedildi. Tamamen kriptografiye dayanan bu sistemin en büyük özellikleri olarak merkeziyetsiz olması, işlemlerin çok hızlı gerçekleşebilmesi ve bu işlemlerin gerçekleşmesi için ödenen ücretlerin çok düşük miktarlarda olması unsurları tanıtıldı. Ancak bu sistemin avantajlarının yanında dezavantajları da kripto para kullanımının zaman içerisinde yaygınlaşması ile belirginleşmeye başladı.

Günümüz teknolojisinde yurt içi veya yurt dışı fark etmeksizin ödeme yapmak bir kripto para hesabınızın bulunması ile saniyeler süren bir işlem haline gelmiştir. Oysa ki normal şartlarda yurt dışına bir ödemenin gerçekleştirilebilmesi en az üç iş gününde mümkündü. Ayrıca gönderim bedellerinin normal şartlara göre çok daha ucuz olması kripto para kullanımını yaygınlaştıran cazip bir sebeplerden sayılmaktadır. Bununla birlikte kripto para kullanımının çok ciddi dezavantajlarının da bulunduğu söylenebilecektir. Özellikle merkeziyetsiz oluşu nedeniyle bir otorite tarafından denetlenmeyen kripto paralar bir çok suçun işlenmesine konu olabilmektedir. Bu da kripto paraların hukuki niteliğinin ne olduğu sorunu akıllara getirmektedir.

En doğru şekilde ifade etmeye çalışacak olursak kripto paralar yasal düzenlemelere sahip olmayan sanal paralardır. Nitekim elektronik paralar kanuni düzenlemelere sahip olup kripto paralardan bu yönüyle ayrılmaktadır. Literatürde ise dijital paralar, sanal paralar ve elektronik paraları içine alan paralar olarak kabul görmektedir.

Kripto para esasında blockchain (blokzincir) teknolojisine dayanmaktadır. Bu teknoloji kripto paranın temelini oluşturan bir veri tabanıdır. Blokzincir ile silinemez ve dönüştürülemez bloklar yaratılarak sistemin güvenliği sağlanır ve bu güvenliği aşmak neredeyse imkânsızdır. Ayrıca blokzincir teknolojisi bir otorite tarafından kontrole tabi tutulmadığından dağıtık bir yapıda olup zincir üzerindeki tüm kullanıcılara yayılmıştır.

Kıyası blokzincir tabanlı sistemde bir veri ile oynamak mümkün değildir. Bu sebeple kripto paraların güvenilirliği noktasında blokzincir teknolojisi çok ciddi bir rol oynamaktadır.

Günümüzde binlerce çeşit kripto para ve her bir kripto paranın kendine has özellikleri bulunmaktadır. Ancak en popüler olan kripto para hemen hemen herkesçe bilinen ve ilk kripto para birimi olan Bitcoin (BTC)'dir. Satoshi Bitcoin'i 21 Milyon olarak sınırlanmış olup 2140 yılında 21 Milyon BTC'nin üretilmiş olacağı söylenmektedir. Binlerce kripto para olduğu gibi dünya genelinde pek çok kripto para borsası bulunmaktadır. Bu borsaların ise tek ortak özelliği merkeziyetsiz oluşlarıdır. Her bir kripto para borsasının kendi içinde farklı özelliği (Örneğin, pratiklik, ulaşılabilirlik, komisyon ücreti, siber saldırılara alınan önlemler vs.) bulunmaktadır.

Çalışmamızın I. Bölümü'nde kripto parayı, kripto paranın özelliklerini, kripto para ile ilgili bazı kavramları, kripto para birimlerini ve kripto para borsalarını incelemeye çalıştık. Çalışmamızın II. Bölümü'nde ise TCK'da düzenlenen dolandırıcılık suçunu ve dolandırıcılık suçunun kripto paraya yönelik olarak icra edilip edilemeyeceğini irdeledik. Kripto para borsaları suç failleri açısından da oldukça cazip bir alandır. Özellikle dolandırıcılık suç failleri kripto para kullanıcılarını potansiyel mağdur olarak görmekte ve her yeni kripto para birimi veya borsasında yepyeni bir dolandırıcılık yöntemi ile karşımıza çıkmaktadırlar.

Dolandırıcılık suçu Türk Ceza Kanunu'nda malvarlığına karşı işlenen suçlar altında düzenlenmiştir. Kanun koyucu suçun basit, nitelikli ve daha az cezayı gerektiren hallerini ayrı ayrı incelemiş ve suçun tüm hallerinde kişilerin öncelikli olarak malvarlığını korumayı amaçlamıştır.

Failin aldatıcı hareketlerle kişiyi aldatarak, onun ya da başka bir kimsenin zararına; kendi veya başka bir kimseye menfaat temin etmesi suçu dolandırıcılık suçunun basit hali olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak suçun TCK m. 158/1'de yer alan saikler ile işlenmesi durumunda kanun koyucu dolandırıcılık suçunun cezasında ağırlaştırıcı sebeplere gidilmesi gerektiğini belirtmiştir. Nitekim aynı maddenin 2. ve 3. fıkraları da suçun cezasının ağırlaştırıcı sebepleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu suçun daha az cezayı gerektiren halini ise kanun koyucu fail ve mağdur arasındaki bir hukuki ilişkiden kaynaklı alacağın temini amacıyla işlenmesi durumuna bağlamıştır.

Çalışmamızda detayları ile anlattığımız üzere kripto paralar dolandırıcılık suçunun konusunu oluşturabilmektedir. Kanun maddesinde açıkça belirtilerek dolandırıcılık suçunun icrasında hileli davranışlarla bir kimsenin aldatılması gerekmektedir. Bu aldatılma sonucunda failin mağdur veya başka bir kişinin zararına kendi veya bir başkası adına menfaat elde etmesi beklenir. Failin aldatma hareketleri dolandırıcılığın konusu kripto para olunca pek çok yöntemi beraberinde getirmektedir.

Kripto para dolandırıcılık yöntemleri her kripto para birimi veya borsasının özelliğine, ya da muhataba (mağdura) göre farklılık göstermektedir. Örneğin sosyal mühendislik, domuz kasaplığı (pig butchering), romantik dolandırıcılık (romance scam), saadet zinciri (ponzi scheme) gibi dolandırıcılık yöntemlerinde failler, kendine kurban olarak seçtikleri kişiler ile aralarında duygusal bağlar kurarlar. Genellikle sosyal medya veya flört uygulamalarında tanıştıkları bu kişileri önce kendilerine duygusal olarak bağlar ardından ise güvenlerini kazanmaya çalışırlar. Tüm bunlar olduktan sonra potansiyel mağdurları manipüle ederek onların kişisel bilgilerini alıp daha sonra kripto varlık hesaplarına erişimde kullanabilir ya da onları yatırım yapmaya ikna ederek ilk olarak mağdura küçük meblağlar kazandırıp sonrasında bir anda ortadan kaybolabilmektedirler.

Oltalama saldırıları (phishing-smishing-vishing), fidye yazılımı/virüsü (ransomware), gizli kripto para madenciliği (cryptojacking) yöntemleri ile ise failler potansiyel mağdurların bilişim sistemlerine sızabilir, onları manipüle ederek bir takım web sayfalarına yönlendirebilir ya da potansiyel mağdurların hiç haberi olmadan bilgisayarlarını kullanarak kendi yararlarına kripto para madenciliği yapabilmektedirler.

Dolandırıcılık yöntemlerinin her gün bir yenisi eklenmekte, yöntemler mağdurların kişisel özelliklerine, kripto para borsalarında bulunan güvenlik açıklarına, kripto para birimlerine vb. unsurlara göre değişiklikler göstermektedir. Kripto para dolandırıcılığı failleri, suçun icrasını kripto paranın niteliği gereği bilişim sistemleri aracılığıyla işleme mecburiyetindedirler. Bu sebeple kripto para dolandırıcılığı suçu dolandırıcılık suçunun nitelikli hali kapsamında değerlendirilecektir.

Kripto paralar dolandırıcılık suçuna konu olabildiği gibi benzer suçlara da konu olabilmektedir. Kripto para dolandırıcılığı suçunun gündeme geldiği durumlarda suçun dolandırıcılık kapsamında mı yoksa benzer suçlar olan hırsızlık, yağma, güveni kötüye kullanma suçları kapsamında mı değerlendirilmesi gerektiği tartışılmaktadır. Ancak her somut olay kendi içinde değerlendirilmeli ve söz konusu vakıanın hangi suç kapsamında

değerlendirileceği suçun unsurlarına, fiilin modalitesine oluş biçimine, suç ile korunan hukuki değere vb. hususlara göre belirlenmelidir.

Kripto paralar yönünden Türk Hukuku'nda yasal bir mevzuat, detaylı bir düzenleme bulunmamakta olup kripto varlık vakıalarında birçok hukuki boşluk meydana gelmektedir. Kripto varlığı sebebiyle mağduriyet yaşayan bir kişinin bu mağduriyetini Türk Ceza Kanunu'ndaki genel hükümlere göre çözülmeye çalışılacaktır. İşbu sebeple Türk Hukuku'nda kripto paralar yönünden bir an evvel yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- Akbulak, Y. (2018). Ponzi Dolandırıcılığı, *Banka ve Finans Hukuku Dergisi*, 7 (2), 153-184.
- Akdoğan, N. & Aslan Ü. (2022). *Blockchain Teknolojisi Ve Kripto Varlıklar Eko Sistemi*. (1. Baskı). Gazi Kitabevi.
- Aktolga Öztürk, A. (2020). Kripto Paralara İlişkin Dolandırıcılık Yöntemleri, *Finans Hukuku Gündemi Dergisi*, 2020 (3), s. 26-31.
- Aktürk, A. C. (2022, 05, 04). Thodex İddianamesi Kabul Edildi. *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/thodex-iddianamesi-kabul-edildi/2555954>. (Erişim Tarihi: 04.10.2023).
- Alkan, A. (2023.19.08.). *Dolandırıcılık Suçu TCK 157-158. Ceza Hukuku*. <https://www.ahmetalkan.av.tr/dolandiricilik-sucu-tck-157-158/>. (Erişim Tarihi: 09.07.2023).
- Alpago, H. (2018). Bitcoin'den Selfcoin'e Kripto Para. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3 (2), s. 411-428.
- Alptekin, V. & Metin, İ. & Akcan, A.T. (2018). *Kripto Para Ekonomisi*. (1. Baskı). Eğitim Yayınevi.
- Arıcan, B. (2021, 09, 09). İş Yerinde Gizli Kripto Para Madenciliği! Yakayı Böyle Ele Verdi. *Dünya. TGRT Haber*. <https://www.tgrthaber.com.tr/dunya/is-yerinde-gizli-kripto-para-madenciligi-yakayi-boyle-ele-verdi-2794461>. (Erişim Tarihi: 04.10.2023).
- Arslan, B. (2023). *Teknik Ve Ceza Hukuku Boyutuyla Kripto Paranın Kara Para Aklama Suçunda Kullanılması ve Sonuçları* [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Artuk, M. E. & Gökçen, A. & Yenidünya, A. C. (2014). *Gereğçeli Ceza Kanunları* (15. Baskı). Adalet Yayınevi.
- Artuk, M. E. & Yenidünya, A. C. & Gökçen, A. (2014). *Ceza Hukuku Genel Hükiimler* (8. Baskı). Adalet Yayınevi.
- Aslan, G. (2021). *Örneklerle Uygulamada Dolandırıcılık Hırsızlık ve Mala Zarar Verme Suçları* (1. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Ateşler, H. (2023,07,09). *Oltalama Saldırısı Bir Kişiyi 24 Milyon Dolarlık Kripto Kaybettirdi. Ethereum Haberleri*. <https://uzmancoin.com/oltalama-hack-kripto-reth-steth/>. (Erişim Tarihi: 01.10.2023).
- Auer, R. & Haslhofer, B. & Kitzler, S. & Saggese, P. & Victor, F. (2023,07,06). *The Technology of Decentralized Finance (DeFi)*. *BIS Working Papers*. <https://www.bis.org/publ/work1066.htm>. (Erişim Tarihi: 07.06.2023).
- Aydın, D. (2021). Dolandırıcılık Suçu. *Hacettepe HFD*, 11 (2), 652-703. DOI: 10.32957/hacettepehfd.979085
- Aydiner, T. (2022, 14, 10). *Rug Pull Nedir? DeFi'de Dolandırılmaktan Nasıl Korunabilirsiniz? Rehberler*. <https://cryptopotato.com/language/tr/rug-pull-nedir/>. (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- Balcı, M. & Çakır, K. (2023). *Dijital Ceza Hukuku II Kripto Para ve Elektronik Para Suçları*. (1. Baskı). Adalet Yayınevi.
- Balcı, M., Çakır, K. (2021). Kripto Para Dolandırıcılığı. *Terazi Hukuk Dergisi*, 16 (181), s. 1684-1688.
- Balıkçı, E. (2021). Dava ve Takip Konusu Olabilmesi Bakımından Kripto Paralar. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 273-312.

- BDDK. (2013). *Btcoin Hakkında Basın Açıklaması*. <https://www.bddk.org.tr/Duyuru/EkGetir/510?ekId=530>. (Erişim Tarihi:15.08.2023).
- Bilen, M. (2012). *Türk Hukukunda Dolandırıcılık Suçu* [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Bitcoin Katili Olacağım: 4 Milyar Dolarlık Vurgun Yapan Kripto Kraliçesi'ni Bulana 100 Bin Dolar Ödül. (2023, 23 Ocak). NTV Haber.
- BTK. (2020). *Kripto Para Araştırma Raporu*. <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/arastirma-raporlari/kripto-para-raporu-5f11dfe709c25.pdf>.
- Bulut, E. (2022). Klasik Ponzi Girişimcilikten Dijital Ponzi Girişimciliğe: Benzer Taktikler, Farklı Platformlar. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 14 (26), 18-54.
- Buterin, V. (2017, 06, 02). *The Meaning of Decentralization?*. Blockchain. <https://medium.com/@VitalikButerin/the-meaning-of-decentralization-a0c92b76a274>.
- Canlı Akbaş, A. (2020). *Kripto Para Basımı Ve Devlet Otoritesi*, [Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Centel, N. & Zafer, H. & Çakmut, Ö. (2011). *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar* (2. Baskı). Beta Yayınları.
- Co-Founder of Multibillion – Dolar Cryptocurrency Sheme “OneCoin” Sentenced to 20 Years in Prison. (t.b.). *Press Release*. <https://www.justice.gov/usao-sdny/pr/co-founder-multi-billion-dollar-cryptocurrency-pyramid-scheme-onecoin-pleads-guilty>.
- Coşkun, Ö. F. (2021, 05, 30). *Kriptografi ve Kriptoloji Nedir*. Teknoloji. <https://ofcskn.com/tr/kriptografi-ve-kriptoloji-nedir>
- Cryptocurrency Scam - Pig Butchering. (t.b.). *Consumer Alerts*. <https://www.michigan.gov/ag/consumer-protection/consumer-alerts/consumer-alerts/scams/cryptocurrency-scam-pig-butchering>.
- Cryptojacking: Kullanıcıları Kripto Para Madencisine Çeviriyor*. (t.b.). *Teknoloji Haberleri*. <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/cryptojacking-kullanicilari-kripto-para-madencisine-ceviriyor-40852254>.
- Çakın, M. (2019). *Kripto Paralar: Bitcoin, Döviz Kurları Ve Alternatif Kripto Paralar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Çeker, S. M. (2018). *Kripto Paralar Ve Ekonomik Etkileri*, [Bitirme Tezi]. Academia.edu. https://www.academia.edu/36805616/Kripto_Paralar_ve_Ekonomik_Etkileri_Selman_Musab_Ceker . <https://www.academia.edu/>
- Çelik, A. M. (2022). *Dolandırıcılık Suçu* [Yüksek Lisans Tezi, Altınbaş Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Çipa, Y. (2020, 16, 09). *Cryptojacking Nedir ve Bundan Nasıl Korunulur?* Bitcoin. <https://muhabbit.com/cryptojacking-nedir/> . (Erişim Tarihi: 04.10.2023).
- Çipa, Y. (2021, 29, 12). *Avusturalyalı Komisyon Telegram Üzerindeki Kripto Para Pump-Dump Gruplarını Ortaya Çıkardı!*. Öne Çıkan. <https://muhabbit.com/avusturalyalı-komisyon-telegram-uzerindeki-kripto-para-pump-dump-gruplarini-ortaya-cikardi/> . (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- Dağıtmaç, M & Ekmen, Ş. (2019). *Dijital Psikolojik Devrim* (1.Baskı). Motto Yayınları.
- Demir, N. (2023). *Kripto Para Ve Kara Para Aklama İlişkisi* [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> .
- Demir, T. (2022, 29, 12). *Türkiye'deki Kripto Para Borsaları ve Thodex Dolandırıcılığı*. Kamu Politikaları. <https://pitgem.org/2022/12/turkiyedeki-kripto-para-borsalari-ve-thodex-dolandiriciligi/> .

Dev Etkinlikler Yaptılar, ABD'den Asya'ya Dolandırdılar... Tarihteki 5 Büyük Kripto Para Dolandırıcılık Hikâyesi (t.b.). *Ekonomi Haberleri*. <https://www.hurriyet.com.tr/galeri-dev-etkinlikler-yaptilar-abdden-asyaya-dolandirdilar-tarihteki-5-buyuk-kripto-para-dolandiricilik-hikayesi-41797794/13>.

Develi, A. M. (2020). *Dolandırıcılık Suçunun Bir İşleniş Şekli Olarak Piramitsel Dolandırıcılık Suçu* [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.

Direk, F. S. (2023, 23, 03). *Fayda Token (Utility Token) Nedir? Ne Tür Avantajlar Sağlar?*. Blockchain. [https://metatime.com.tr/blog/utility-token-fayda-token-nedir-utility-token-ne-tur-avantajlar-saglar#:~:text=Fayda%20Token'lar%20\(Utility%20Token,eri%C5%9Fim%20%C4%B1rsat%C4%B1%20sunan%20finansal%20ara%C3%A7t%C4%B1r](https://metatime.com.tr/blog/utility-token-fayda-token-nedir-utility-token-ne-tur-avantajlar-saglar#:~:text=Fayda%20Token'lar%20(Utility%20Token,eri%C5%9Fim%20%C4%B1rsat%C4%B1%20sunan%20finansal%20ara%C3%A7t%C4%B1r).

Dönmezer, S. (2001). *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*. (16. Baskı). Beta Yayınları.

Durdu, E. (2018). *Kripto Para Birimi Olarak Bitcoin Ve Ceza Hukuku* [Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.

Durmush, G. (2019). *Kripto Para Ve İcra Hukuku Yönünden Düşündürdükleri* [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.

Dülger, M. V. (2019). Dijital Çağda Dijital Ödeme Aracı: Bitcoin ve Dijital Para. *Hukuk ve Daha Fazlası Dergisi*, 2019 (7), 4-9.

Ekici Şahin, M. (2019). *Dolandırıcılık Suçu*. (1. Baskı). Adalet Yayınevi.

Elciyar, K. (2019, 13, 05). *Merkeziyetsizlik Kavramından Ne Anlamalıyız?*. Blockchain. <https://bctr.org/merkeziyetsizlik-kavramindan-ne-anlamaliyiz-8990/>.

Eryiğit, B.M. (2019). *Dolandırıcılık Suçu Ve Özel Olarak Bilişim Sistemlerinin, Banka Veya Kredi Kurumlarının Araç Olarak Kullanılması Suretiyle Nitelikli Dolandırıcılık Suçu* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.

European Central Bank. (1998). *Report On Electronic Money* (ISBN 92-9181-012-6), <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/emoneyen.pdf>.

European Central Bank. (2012). *Virtual Currency Schemes* (ISBN: 978-92-899-0862-7 (online)) <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf>.

European Central Bank. (2015). *Virtual Currency Schemes – A Further Analysis* (ISBN 978-92-899-1560-1 (online)). <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>.

European Central Bank. (t.b.). *Money, credit and banking*. https://www.ecb.europa.eu/stats/money_credit_banking/electronic_money/html/index.en.html.

Faith, K. (2023, 01, 22). *This “Cryptoqueen” Scammed In Investors Out Of \$4 Billion, The FBI Says. Then She Boarded A Plane And Disappeared*. Everything. <https://edition.cnn.com/2023/01/22/business/ruja-ignatova-cryptoqueen-fbi-most-wanted-cec/index.html>.

Fırat, S./ Daşdemir, E. (2021). Kripto Paralarda Miktar Teorisi Uygulaması: Bitcoin Örneği ve Covid-19 Salgınının Etkisi. *İstanbul İktisat Dergisi*. 71 (1), 81-102. DOI: 10.26650/ISTJECON2021-879423.

Fidye Virüsü. https://tr.wikipedia.org/wiki/Fidye_vir%C3%BCs%C3%BC. (Erişim Tarihi: 20.06.2023)

Fletcher, E. (2022, 3, 06). *Reports Show Scammers Cashing In On Crypto Craze*. Data Spotlight. <https://www.ftc.gov/news-events/data-visualizations/data-spotlight/2022/06/reports-show-scammers-cashing-crypto-craze>. (Erişim Tarihi: 01.10.2023).

Gerçekleşmiş 7 Kripto Dolandırıcılığı (ve Dolandırıcılıktan Korunmak İçin Sizin Yapabilecekleriniz). (t.b.). *Yatırım*. <https://learn.bybit.com/tr/investing/crypto-scams/>. Erişim Tarihi: 01.10.2023).

- Gökmen, S. (2023). *Takibin ve Haczin Konusu Bakımından Kripto Paralar* (1. Baskı). Adalet Yayınevi.
- Gül Can, E. (2014). *Dolandırıcılık Suçu* [Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Günen, E. (2020, 11, 6). *Kripto Para Borsası Nedir? Bitcoin Nasıl Alınır? Rehber*. <https://tr.cointelegraph.com/news/how-does-a-cryptocurrency-exchange-work-how-is-bitcoin-price-calculated>. (Erişim Tarihi: 22.06.2023).
- Gürçal, S. (2020, 8, 05). *Covid-19 Sonrası Yeni Dünya Düzeni - Dijital Para Ve Türk Mevzuatındaki Yeri*. Makaleler. <https://www.ozgunlaw.com/makaleler/covid-19-sonrasi-yeni-dunya-duzeni-dijital-para-ve-turk-mevzuatindaki-yeri-580>. (Erişim Tarihi: 06.06.2023).
- Güven, V. & Şahinöz, E. (2022). *Blockzincir Kripto Paralar Bitcoin* (9. Baskı). Kronik Kitap.
- Hafizoğulları, Z & Güngör, D. (2007) Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi. *TBB Dergisi*, 2007 (69), 21-50.
- Hafizoğulları, Z. & Özen, M. (2013). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar* (3. Baskı). U-S-A Yayıncılık.
- Hetler, A. (2023, 22, 07). *10 Common Cryptocurrency Scams in 2023*. Features. <https://www.techtarget.com/whatis/feature/Common-cryptocurrency-scams>. (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- İmamoğlu, D. A. (2023). *Kripto Para Birimleri ve Türk Hukuku'nda Düzenlenmesi* (4. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Kale, M. N. (2023, 28, 05). *Cryptojacking*. Bilişim Etiği ve Güvenlik. <https://cahitcengizhan.com/cryptojacking/>. (Erişim Tarihi: 04.10.2023).
- Kamışlı, G. (2021). *Yargıtay Kararları Çerçevesinde Dolandırıcılık Suçu* (2. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Kılınç, Ü. (2022, 01, 11). *Bir Telefonla Tüm Paranızı Kaybedebilirsiniz: İşte 'Binance' Adını Kullanan Dolandırıcıların Yeni Tuzağı*. Kripto Para. <https://www.webteknoloji.com/binance-adini-kullanan-dolandiricilar-h129161.html>.
- Kım Kardashian'ın Paylaştığı Kripto Para Çöktü, Ortalık Karıştı. (t.b.). *Haberler-Ekonomi*. <https://www.sozcu.com.tr/2022/ekonomi/kim-kardashianin-paylastigi-kripto-para-coktu-ortalik-karisti-6893317/>. (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- Kızıldemir, B. (2023, 13, 01). *Rug Pull Ne Demek? Rug Pull Nasıl Yapılır? Nedir?* <https://www.coinkolik.com/rug-pull-ne-demek-rug-pull-nasil-yapilir/>. (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- Koca, M. & Üzülmüş, İ. (2020). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (7. Baskı). Adalet Yayınevi.
- Köse, B. (2021, 24, 01). *Telegram'daki Pompala ve Boşalt Kanallarına Dikkat*. Haberler. <https://uzmancoin.com/telegram-bitcoin/>. (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- Lande, S. / Pompianus, L./ Loddio, A./ Serusi, S.; Bartoletti, M. (2021, 27, 10). *Cryptocurrency Scams: Analysis and Perspectives*. (PDF) Kripto Para Dolandırıcılığı: Analiz ve Perspektifler ([researchgate.net](https://www.researchgate.net)). https://www.researchgate.net/publication/355689506_Cryptocurrency_Scams_Analysis_and_Perspectives. (Erişim Tarihi: 01.10.2023).
- Meran, N. (2016). *Dolandırıcılık, Sahtecilik Güveni Kötüye Kullanma* (4. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Metin, İ. B. (2019). *Dolandırıcılık Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m.158/1)* [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.

- Mutluoğlu, D. (2020). *Kripto Para Birimleri Ve Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Nakamoto, S. (2008, Ağustos). *Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System*. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> . (Erişim Tarihi: 06.06.2023).
- OneCoin. <https://en.wikipedia.org/wiki/OneCoin> . (Erişim Tarihi 06.07.2023)
- Özbek, V. Ö. & Doğan, K. & Bacaksız, P. & Tepe, İ. (2017). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Özcan, B. (2019, 16, 10). *Pump ve Dump Nedir?*. Blog. <https://cointral.com/tr/pump-ve-dump-nedir/>.
- Özcan, N. (2012). *Dolandırıcılık Suçu* [Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>.
- Özgen, İ. (2022, 06, 07). *Hackerlar Kripto Para Hırsızlığı İçin Youtube Videolarını Hedef Alıyor*. Haberler. <https://www.cozumpark.com/hackerlar-kripto-para-hirsizligi-icin-youtube-videolarini-hedef-aliyor/amp/> .
- Öztürk, S. (2022). *Güveni Kötüye Kullanma Bedelsiz Senedi Kullanma Dolandırıcılık Suçları ve TCK Genel Hükümler* (1. Baskı). Adalet Yayınevi .
- Peter, L/ FitzGerald, J. (2022, 24, 11). *Estonian Duo Accused of \$575m Cryptocurrency Scam*. News. <https://www.bbc.com/news/world-europe-63711843> . (Erişim Tarihi: 02.10.2023).
- Phishing (Oltalama) Nedir?. (t.b.). *Yardım/SSS*. <https://bim.aku.edu.tr/phishing-oltalama-nedir/> .
- Pirinççi, A. E. (2018). *Yeni Dünya Düzeninde Sanal Para Bitcoin'in Değerlendirilmesi*. *Uluslararası Ekonomi Siyaset İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 45-52.
- Ruja Ignatova. https://en.wikipedia.org/wiki/Ruja_Ignatova . (Erişim Tarihi: 20.07.2023)
- Sarı, O. (2022). *NFT'ler Açısından Mali Hakların Devri Sözleşmesi* (1. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Sarıkaya, S. (2023). *Kripto Varlık Dolandırıcılığı*. *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 555-581.
- Scharfman, J. (2023). *The Cryptocurrency And Digital Asset Fraud Casebook*. Palgrave Macmillan.
- Semczuk, N. (2023, 09, 03). *What is a Rug Pull?* Investing. <https://www.bankrate.com/investing/what-is-a-rug-pull/> . (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- Singh, O. (2022, 03, 08). *What Are Crypto Pump And Dump Groups? Are They Legal?*. Bitcoin. <https://coingecko.com/news/what-are-crypto-pump-and-dump-groups-are-they-legal> . (Erişim Tarihi: 02.10.2023).
- Soyaslan, E. (2019) *Kripto Paranın Güvenliği Ve Riskleri Açısından Değerlendirilmesi*. <https://www.academia.edu/>. https://www.academia.edu/42642943/KR%C4%B0PTO_PARANIN_G%C3%9CVENL%C4%B0%C4%9E%C4%B0_VE_R%C4%B0SKLER%C4%B0_A%C3%87ISINDAN_DE%C4%9EERLEND%C4%B0R%C4%B0LMES%C4%B0?auto=download .
- SPK Araştırma Dairesi. (2016). *Kripto Para – Bitcoin Araştırma Raporu*. İstanbul. https://www.researchgate.net/publication/340546978_KRİPTO-PARA_BITCOIN .
- Tahancı, F. (2020.02.03). *“Dolandırıcılık Suçu TCK 157 158, Dolandırıcılık Suçu Cezası”*. Ceza Hukuku. <https://www.tahanci.av.tr/dolandiricilik-sucu-ve-cezasi-turk-ceza-kanunu-tck-157-158/#:~:text=Doland%C4%B1r%C4%B1c%C4%B1l%C4%B1k%20su%C3%A7u%20hakk%C4%B1nda%20bulundu%C4%9Funuz%20yer,veya%20jandarma%20karakoluna>

[%20%20%20%20C5%20Fikayette%20bulunabilirsiniz.&text=Doland%20C4%B1r%20C4%B1c%20C4%B1%20C4%B1k%20su%20C3%A7unun%20cezas%20C4%B1%203%20y%20C4%B1dan%2010%20y%20C4%B1a%20kadard%20C4%B1r.&text=Doland%20C4%B1r%20C4%B1c%20C4%B1%20C4%B1k%20su%20C3%A7unda%20%20%20%20%20C5%20Fartlar%20C4%B1%20olu%20C5%20Ftu%20C4%20Fu%20takdirde%20hapis%20cezas%20C4%B1%20adli%20para%20cezas%20C4%B1na%20C3%A7evrilebilir](#) . (Erişim Tarihi: 04.07.2023)

Taneri, G. & Kamışlı, G. (2021). *Dolandırıcılık – Sahtecilik – Güveni Kötüye Kullanma Suçları* (2. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Tarakçıoğlu, Z. E. (2021). Kripto Varlıklar Ve Ceza Hukuku Sorumluluğu. *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 295-352.

Tezcan, E. S. (2018, 27, 09). *5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Etkin Pişmanlık*. Makaleler. <https://www.ozgunlaw.com/makaleler/5237-sayili-turk-ceza-kanununda-etkin-pismanlik-407> .

The 2023 Crypto Crime Report. (t.b.) *Chainalysis*. <https://go.chainalysis.com/rs/503-FAP-074/images/The%202023%20Geography%20of%20Cryptocurrency%20Report.pdf?version=0>.

The Consequences of “Pump Dumping” in Crypto Investing. (t.b.) *News*. <https://www.binance.com/tr/feed/post/229399> .

Thodex. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Thodex> . (Erişim Tarihi: 04.06.2023).

Thodex’in ardından bu kez 1 milyonluk Dogecoin vurgunu iddiası. (t.b.). *Ekonomi Haberleri*. https://www.ntv.com.tr/ekonomi/thodexin-ardindan-bu-kez-1-milyar-liralik-dogecoin-vurgunu-iddiasi,qeQ1aAE_aE2bBhhFS6b9IQ . (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

Thodex’ten Sonra Yine Kripto Para Vurgunu! Tam 1500 Kişinin 1 Milyar Lirasını Dolandırdılar (t.b.). *Habersiz Kalma*. <https://www.kanald.com.tr/koleksiyonlar/habersiz-kalma/thodexten-sonra-yine-kripto-para-vurgunu-tam-1500-kisinin-1-milyar-lirasini-dolandirdilar> . (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

Tomrukçu, T. (2022). Kripto Varlıkların Konu Olduğu Dolandırıcılık Suçları. Y. Ünver & K. Öz (Ed.), *Karşılaştirmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 22* (1. Baskı) içinde (s. 261-287). Seçkin Yayıncılık.

Turan, Z. (2018). Kripto Paralar, Bitcoin, Blockchain, Petro Gold, Dijital Para Ve Kullanım Alanları. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11 (3) , 1-5.

Turanboy, A. (2019). Kripto Paraların Ortaya Çıkmaları Ve Hukukî Nitelikleri. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 35 (3), 47-63.

Türkiye Bilişim Vakfı (2019). Blokzinciri Teknolojisi Terminoloji Çalışması. İstanbul. https://www.academia.edu/45123040/BLOCKCHA%C4%B0N_TEKNOLOJ%C4%B0S%C4%B0_TERM%C4%B0NOLOJ%C4%B0_%C3%87ALI%C5%9EMASI_T%C3%BCrkiye_Biliş_C5%9Fim_Vakf%C4%B1 .

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2021). Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210416-4.htm> .

Tüysüz, F. (2017). *Dolandırıcılık Suçu* [Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> .

Tüysüz, F. (2017). *Dolandırıcılık Suçu* [Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> .

Usta A. & Doğantekin S. (2023). *Blockchain 101 V2*. <https://bctr.org/dokumanlar/Blockchain101v2r2.pdf> .

Ünal, G. & Uluyol, Ç. (2020). Blok Zinciri Teknolojisi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 13 (2), 167-175. DOI: 10.17671/gazibtd.516990.

- Ünalır, B. (2021). *Kripto Paraların Gelişimi ve Dünya Finans Sektörü İçindeki Yeri* [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> .
- Wright, H. (2022, 21, 11). *Estonian Police, Fbi Arrest Suspects Over \$575 Million Cryptocurrency Fraud*. News. <https://news.err.ee/1608796084/estonian-police-fbi-arrest-suspects-over-575-million-cryptocurrency-fraud> .
- Yanar, H. İ. & Çetin, M. Ş. & Kılıç, V. (2022). Devletsiz Yönetişimin Yeni Ekonomik Enstrümanı: Kripto Para ve Geleceği. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (1), 23-48.
- Yaslıdağ, B. (2022). *Kripto Paralar*. (2. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yavuzaslan Söylemez, S. (2022). *Dijital Ekosistemin Yükselen Değeri Blockchain Teknolojisi Ve Kripto Varlıkla*. (1. Baskı). Gazi Kitabevi.
- Yenidünya, A. C. (2018). *Dolandırıcılık Suçunun Maddi Unsurları Üzerine Bir Değerlendirme*. Bilimsel Görüşler. <https://caneryenidunya.com/dolandiricilik-sucunun-maddi-unsurlari/> . (Erişim Tarihi: 22.11.2023).
- Yılmaz, A. E. (2021). Blokzincir Teknolojisi ve Düzenlemeye Uygunluğu. T. Akbal (Ed.), *Kripto Varlıklarda Düzenleme Arayışı Çalıştayı İçinde* (11-21). Sözkese Matbaacılık.
- Yılmaz, Ç. (2018). *Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçu* [Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> .
- Yırtımcı, E. (2010). *Dolandırıcılık Suçu* [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> .
- Young, M. (2023, 23, 05). *Binance, 8 Milyon Dolarlık Tinder Davasında Aklanıyor*. Haberler. <https://tr.cointelegraph.com/news/binance-tinder-pig-butchering-lawsuit> .
- Yurtçiçek, M. S. (2015). *Hukuki Açıdan Elektronik Para* (2. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yurtseven, O. & Öztürk Aktolga, A. & Karakaya, A. & Dağlı, M. K. & Ildır, Ece & Eskiörük, Serhat & Küçük, Y. & Özalp, A. & Doruk, Ö. T. & Önal, Y. B. & Üstünkaya, H. & Barak, A. Y. & İšoğlu, P. (2021). Blokzinciri Teknolojisi ve Kripto Paralar Nedir? S. Eskiörük, & Doruk, Ö. T. (Ed.), *Blokzinciri, Kripto Paralar Ve Akıllı Sözleşmelerde Güncel Gelişmeler*, (2) içinde (s. 261-284). Gazi Kitabevi
- Zengin Okay, D. (2022, 03, 10). *Kim Kardashian'a Kripto Para Paylaşımı Nedeniyle 1,26 Milyon Dolarlık Ceza*. Ekonomi. <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/kim-kardashiana-kripto-para-paylasimi-nedeniyle-1-26-milyon-dolarlik-ceza-/2701573> .

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER :

Adı Soyadı : Zeynep Gamze GÜRKAN

Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti

EĞİTİM :

<u>Derece</u>	<u>Alan</u>	<u>Okul/Üniversite</u>	<u>Mezuniyet Yılı</u>
Lisans	Hukuk Fakültesi	İstanbul Ticaret Üniversitesi	2017
Lise	Sayısal	Özel Tevhide Hatun Anadolu ve Fen Lisesi	2012
Lise	Sayısal	Şanlıurfa Anadolu Lisesi	2010

İŞ DENEYİMİ :

Demir Hukuk, (2014/2015/2016) Yaz Stajı

Demir Hukuk, (2018-2019) Avukatlık Resmi Stajı

Demir Hukuk, (2019) Avukat

Gürkan Hukuk (2019-devam ediyor), Avukat

YABANCI DİL :

İngilizce (B2) Seviye